

Uitgave
in de Nederlandse taal

Mededelingen en bekendmakingen

<u>Nummer</u>	Inhoud	Bladzijde
	I <i>Mededelingen</i>	
	.....	
	II <i>Vorbereidende besluiten</i>	
	Comité van de Regio's	
	49e zitting van 9 en 10 april 2003	
2003/C 244/01	Advies van het Comité van de Regio's, over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de bevordering van warmtekrachtkoppeling op basis van vraag naar nuttige warmte binnen de interne energiemarkt”	1
2003/C 244/02	Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van onderdanen van derde landen met het oog op studie, beroepsopleiding of vrijwilligerswerk”	5
2003/C 244/03	Advies van het Comité van de Regio's over: — de „Mededeling van de Commissie: „Meer onderzoek voor Europa — Op weg naar 3 % van het BBP”, en — de „Mededeling van de Commissie: „De Europese onderzoeksruimte: een nieuwe aanpak — Versterking en heroriëntering van bestaande perspectieven, opening van nieuweperspectieven”	10

<u>Nummer</u>	Inhoud (vervolg)	Bladzijde
2003/C 244/04	Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot invoering van een programma voor de verhoging van de kwaliteit van het hoger onderwijs en de bevordering van het intercultureel begrip door middel van samenwerking met derde landen (Erasmus World)” (2004-2008)	14
2003/C 244/05	Advies van het Comité van de Regio's, over „De territoriale samenhang”	23
2003/C 244/06	Advies van het Comité van de Regio's over de „Onderhandelingspositie op landbouwgebied met het oog op de volgende WTO-onderhandelingsronde”	26
2003/C 244/07	Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de kwaliteit van het zwemwater”	31
2003/C 244/08	Advies van het Comité van de Regio's, over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: Naar een strategie voor de bescherming en de instandhouding van het mariene milieu”	34
2003/C 244/09	Advies van het Comité van de Regio's over de „Goedkeuring van een meerjarenprogramma (2004-2006) voor de doeltreffende integratie van informatie- en communicatietechnologie (ICT) in de onderwijs- en beroepsopleidingsstelsels in Europa (eLearning-programma)”	42
2003/C 244/10	<p>Advies van het Comité van de Regio's over:</p> <ul style="list-style-type: none"> — de „Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: „Inventarisatie van vijf jaar Europese werkgelegenheidsstrategie”, en — de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: „De toekomst van de Europese werkgelegenheidsstrategie (EWS) — Een strategie voor volledige werkgelegenheid en beter werk voor allen” 	46
2003/C 244/11	Advies van het Comité van de Regio's, over de „Mededeling van de Commissie — Europese benchmarks in onderwijs en opleiding: follow-up van de Europese Raad van Lissabon”	50
2003/C 244/12	Resolutie van het Comité van de Regio's betreffende de steun van het CDR aan de lokale vertegenwoordigers die het doelwit zijn van aanslagen en bedreigingen in Baskenland	53

II

(Vorbereidende besluiten)

COMITÉ VAN DE REGIO'S

Advies van het Comité van de Regio's, over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de bevordering van warmtekrachtkoppeling op basis van vraag naar nuttige warmte binnen de interne energiemarkt”

(2003/C 244/01)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de bevordering van warmtekrachtkoppeling op basis van vraag naar nuttige warmte binnen de interne energiemarkt (COM(2002) 415 def. — 2002/0185(COD));

gezien het besluit van de Raad van de Europese Unie van 5 september 2002 om het Comité van de Regio's overeenkomstig artikel 175, eerste alinea, van het EG-Verdrag, over dit onderwerp te raadplegen;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 26 juli 2002 om de commissie „Duurzame ontwikkeling” te belasten met het opstellen van een advies hierover;

gezien zijn advies over de Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: een communautaire strategie voor de bevordering van warmtekrachtkoppeling (WKK) en het wegnemen van belemmeringen voor de ontwikkeling ervan (CDR 382/97 fin) ⁽¹⁾;

gezien zijn advies over de Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement — Voorbereiding van de uitvoering van het Protocol van Kyoto (CDR 295/1999 fin) ⁽²⁾;

gezien zijn advies over het Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare bronnen op de interne elektriciteitsmarkt (CDR 191/2000 fin) ⁽³⁾;

gezien zijn advies over de Mededeling van de Commissie aan de Raad, aan het Europees Parlement, aan het Economisch en Sociaal Comité en aan het Comité van de Regio's — Actieplan voor energie-efficiëntie in de Europese Gemeenschap (CDR 270/2000 fin) ⁽⁴⁾;

gezien zijn advies over de Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over het Groenboek van de Commissie: „Op weg naar een Europese strategie voor een continue energievoorziening” (CDR 38/2001 fin) ⁽⁵⁾;

⁽¹⁾ PB C 180 van 11.6.1998, blz. 34.

⁽²⁾ PB C 57 van 29.2.2000, blz. 81.

⁽³⁾ PB C 22 van 24.1.2001, blz. 27.

⁽⁴⁾ PB C 144 van 16.5.2001, blz. 17.

⁽⁵⁾ PB C 107 van 3.5.2002, blz. 3.

gezien het door de rapporteur, mevrouw Eybalin (lid van de Regioraad van Rhône Alpes; F/PSE) opgestelde en door de commissie „Duurzame ontwikkeling” op 12 december 2002 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 344/2002 rev.),

heeft tijdens zijn 49e zitting van 9 en 10 april 2003 (vergadering van 9 april) met algemene stemmen het volgende advies uitgebracht.

1. Standpunt van het Comité van de Regio's

1.1. Het Comité van de Regio's is verheugd dat de Commissie vastbesloten is om met het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake de bevordering van warmtekrachtkoppeling op basis van vraag naar nuttige warmte binnen de interne energiemarkt een kader te scheppen dat bijdraagt tot een aanzienlijke uitbreiding van het aandeel van warmtekrachtkoppeling in de totale elektriciteitsproductie in de EU en dat tegelijkertijd een belangrijke stap is naar rationeler energiegebruik en naar terugdringing van de uitstoot van broeikasgassen.

1.2. Het onderstreept de noodzaak om gemeenschappelijke en consequente inspanningen te leveren om deze doelstelling te verwezenlijken, zoals omschreven in 1997 in de Mededeling over een communautaire strategie voor de bevordering van warmtekrachtkoppeling (WKK) en het wegnemen van belemmeringen voor de ontwikkeling ervan, te weten de verhoging van het procentuele aandeel van warmtekrachtkoppeling van 9 % in 1994 tot 18 % in 2010.

1.3. Het Comité van de Regio's wijst erop dat bevordering van warmtekrachtkoppeling, als onderdeel van de communautaire strategie, een essentiële factor is in de strijd tegen klimaatveranderingen, die nodig is om de in Kyoto aangegane verplichtingen na te komen.

1.4. Het benadrukt de omvang van de potentiële terugdringing dankzij warmtekrachtkoppeling van broeikasgassen, die is vastgesteld op minimaal 65 Mt CO₂ (in de Mededeling van de Commissie: Naar een Europees programma inzake klimaatverandering) en die gedeeltelijk tegen concurrerende kosten te verwezenlijken valt.

1.5. Het roept de Commissie op om in het kader van haar Europese strategie voor een continue energievoorziening de vraag naar energie beter te beheersen, waarbij warmtekrachtkoppeling een wezenlijke rol kan spelen.

1.6. Het legt de klemtoon op de dankzij deze technologie te scheppen werkgelegenheid, door de invoer van brandstoffen te vervangen door een doelmatiger brandstofgebruik.

1.7. Het Comité van de Regio's verzoekt de Commissie en de lidstaten nauw samen te werken met de regio's en de lokale overheden gezien hun concrete ervaringen: vaak hebben zij te maken met het beheer en de ontwikkeling van warmtekrachtkoppeling in verband met de bouw en het onderhoud van warmteverdeelnetten die voor de territoriale samenhang van fundamenteel belang zijn.

1.8. Het wijst op de noodzaak van welomschreven inspanningen en van steun aan de lidstaten bij de keuze van de maatregelen voor een maximale benutting van de bestaande mogelijkheden voor warmtekrachtkoppeling, zonder het subsidiariteitsbeginsel geweld aan te doen.

1.9. Opgemerkt zij dat warmtekrachtkoppeling niet tot ontwikkeling komt als de belemmeringen voor mededinging voor deze nauwelijks vervuilende technologie blijven bestaan omdat de externe kosten van de traditionele methoden voor energie-opwekking buiten schot blijven; op middellange termijn blijven de door de lidstaten toegepaste of toe te passen maatregelen dus noodzakelijk.

1.10. Tot slot meent het Comité van de Regio's dat de ontwerp-richtlijn ontoereikend is gezien het belang van de zaak. Cijfermatige doelstellingen in verband met warmtekrachtkoppeling voor de lidstaten of de Unie ontbreken. Er wordt geen enkele verplichting geformuleerd en de omvang van de bevordering komt onvoldoende uit de verf in vergelijking met de presentatie van een methode voor de omschrijving van WKK.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

2.1. Definitie van warmtekrachtkoppeling, rendementscriteria

2.1.1. Het Comité van de Regio's beseft dat het noodzakelijk is WKK correct en op uniforme wijze te omschrijven vanwege de geschatte besparing van primaire energie, maar dringt aan op de meest eenvoudige, begrijpelijke en flexibele definitie.

2.1.2. Om met behulp van WKK opgewekte elektriciteit te onderscheiden van condensatie-elektriciteit beveelt het Comité de methode PROTERMO aan, die door betrokkenen en deskundigen erkend wordt.

2.1.3. Het stelt voor één drempel voor het totale rendement voor WKK vast te stellen, die mettertijd aangepast wordt, uitgaande van vastgestelde verbetering van de op de markt beschikbare technologieën.

2.1.4. Zodra warmtekrachtkoppeling correct en op uniforme wijze wordt omschreven, worden nationale rendements-referentiewaarden voor gescheiden opwekking van warmte en elektriciteit van ondergeschikt belang. Het lijkt dus zinvoller een vergelijkingsmethode (voor WKK) in te voeren die de gescheiden opwekking op Europese schaal in kaart brengt.

2.1.5. Het plaatst kanttekeningen bij de definitie van de term „nuttige warmte” van de Commissie, die een technisch en economisch aspect heeft, en verzoekt om een nadere uitleg van het begrip „economisch aantoonbaar”.

2.1.6. Een onderverdeling van WKK voor de industrie, voor verwarming en voor de landbouw is onnodig, gelet op het onderhavige voorstel voor een PROTERMO-definitie van WKK.

2.1.7. Het Comité is het eens met het aanwijzen van niet al te grote WKK-eenheden, omdat voor de uitvoering van deze eenheden specifieke steun voor de ontwikkeling is vereist.

2.1.8. Uitsluitend steun verlenen aan WKK-eenheden met een vermogen beneden 50 MW is volgens het Comité contra-productief; benutting van de omvangrijke mogelijkheden in de industrie wordt zo bemoeilijkt. De steun kan beter worden afgestemd op het vermogen en worden verleend aan de hand van diverse maatregelen (rechtstreekse steun, belastingvrijstelling of garantiefonds voor investeringen in de industrie).

2.1.9. Het steunt het voorstel van de Commissie om WKK voor elk type brandstof te stimuleren, maar wil met name consequente inspanningen zien voor de ontwikkeling van WKK met gebruikmaking van hernieuwbare energiebronnen, bijvoorbeeld energiehout.

2.2. *Garantie van herkomst*

2.2.1. Het Comité van de Regio's staat achter de Commissie bij de wens om de lidstaten als voorwaarde vooral voor een doeltreffende marketing van WKK-energie, een garantie-systeem voor de herkomst van de elektriciteit op te leggen, waarmee tevens de noodzakelijke volledige transparantie gewaarborgd, is zodat de consument een weloverwogen keuze kan maken.

2.2.2. Het roept de Commissie op om in de richtlijn nauwkeurige aanwijzingen te geven om ervoor te zorgen dat in elke lidstaat de praktijken voor de garantie van de herkomst en de omschrijving van warmtekrachtkoppeling gelijk zijn.

2.3. *Nationale vermogens*

2.3.1. Het Comité van de Regio's merkt op dat er met het richtlijnvoorstel niet alleen naar moet worden gestreefd dat de lidstaten relevante en verplichte doelstellingen vaststellen in verband met de algemene doelstelling van 18 % voor 2010, maar dat het tevens de op nationaal niveau reeds genomen maatregelen doeltreffend moet aanvullen en ondersteunen.

2.3.2. Het legt de nadruk op de aanbeveling aan de lidstaten om lokale en regionale overheden te betrekken bij het vaststellen van duidelijke doelstellingen en het bepalen van ontwikkelingsstrategieën om zo recht te doen aan de specifieke behoeften van de verschillende gebieden.

2.3.3. Het wijst erop dat de lokale en regionale overheden niet beschikken over de fiscale middelen van de lidstaten, maar het gebruik van WKK kunnen bevorderen in de infrastructuur waarvoor zij verantwoordelijk zijn (zwembaden, ziekenhuizen, grote kantoren, ...) en in het beleid voor ruimtelijke ordening.

2.3.4. Het stelt voor dat bij de bepaling van mogelijkheden voor WKK op nationale en regionale schaal wordt gekeken naar de omvang van installaties, met bijzondere aandacht voor de mogelijkheden voor kleine installaties.

2.4. *Steunregelingen*

2.4.1. Het Comité van de Regio's erkent dat de uitgangsvoorwaarden voor de goedkeuring van een besluit over communautaire wetgeving betreffende instrumenten voor ondersteuning van WKK nog niet aanwezig zijn.

2.4.2. Het is hoog tijd om duidelijk te maken hoe de Commissie in de toekomst de wisselwerking tussen richtlijn, kader voor milieusteun en kennisgeving gestalte gaat geven en hoe de evaluatiecriteria eruit zullen zien (transparant en praktijkgericht), aan de hand waarvan de overeenkomstig de communautaire wetgeving te nemen steunmaatregelen kunnen worden bepaald.

2.4.3. Volgens het Comité (en blijkens een recent vonnis van het Hof van Justitie van de EG) blijft de in het EG-Verdrag gebruikte term „hulp” beperkt tot steun die al dan niet rechtstreeks uit overheidsmiddelen afkomstig is. Daarmee worden de noodzakelijke voorwaarden geschapen om te waarborgen dat systemen voor de vaststelling van prijzen met een wettelijke aankoop- en prijsverplichting niet onder verboden staatssteun vallen.

2.4.4. Het Comité van de Regio's stelt vast dat het de lidstaten is toegestaan fiscale faciliteiten te bieden om de elektriciteitsproductie met behulp van WKK in verhouding tot de totale productie te vergroten.

2.4.5. Het beklemt toont dat een opgelegde quotaverplichting ter wille van milieubescherming bij de aankoop van met WKK opgewekte elektriciteit geen directe of indirecte prijssteunmaatregel is.

2.4.6. Volgens het Comité moet worden vermeden dat door ontoereikende harmonisatie de nationale steunregelingen al te zeer worden benut in het kader van uitwisselingen tussen de lidstaten.

2.4.7. Lokale en regionale overheden die uit hoofde van hun bevoegdheid eigenaar of beheerder zijn van WKK-installaties en die de definitie in acht nemen, dienen de opgewekte elektriciteit te gelde te kunnen maken. De steunmaatregelen die zullen worden ingevoerd, moeten de overheden in dit opzicht aansporen tot een grotere inzet.

2.5. Aansluiting op het elektriciteitsnet

2.5.1. Het Comité van de Regio's herhaalt dat de lidstaten erop moeten toezien dat de technische voorschriften en

de functievereisten, zowel wat betreft de aansluiting op transmissie- als distributienetwerken worden uitgewerkt volgens objectieve maatstaven die voor het publiek toegankelijk zijn en die rekening houden met de omvang van de installaties.

2.6. Administratieve procedures

2.6.1. Het is noodzakelijk dat de lidstaten hun inspanningen onverdroten voortzetten om zoveel mogelijk de administratieve belemmeringen voor de ontwikkeling van WKK op te heffen. Het Comité is verheugd dat de Commissie de kwestie kritisch volgt.

2.6.2. Het Comité houdt vast aan de invoering en vereenvoudiging van financieringsvoorwaarden voor investeringen in de lidstaten waarmee de ontwikkeling gebaat is, zoals bijvoorbeeld het systeem van financiering door derden of leasing.

2.7. Omzettingstermijnen en diversen

2.7.1. Onverwijld inwerkingtreding van deze richtlijn zou de ontwikkeling van met WKK opgewekte energie in de EU een dynamiek verlenen die niet alleen de burgers ten goede zou komen, maar ook het bedrijfsleven. De productie van energie door WKK en de bouw van WKK-installaties zouden immers een beslissende impuls krijgen met de bijbehorende voordelen voor de werkgelegenheid.

2.7.2. Het Comité schaart zich achter de inspanningen van de Commissie om bekendheid te geven aan het programma „Intelligente energie voor Europa” voor de stimulering van zowel onderzoeks-, ontwikkelings- en demonstratieprojecten als concrete en rendabele WKK-toepassingen.

2.7.3. Tot slot herinnert het Comité van de Regio's eraan dat er na goedkeuring van de richtlijn een follow-up moet komen om de noodzakelijke maatregelen te nemen, als de gewenste resultaten uitblijven.

Brussel, 9 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van onderdanen van derde landen met het oog op studie, beroepsopleiding of vrijwilligerswerk”

(2003/C 244/02)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het „Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van onderdanen van derde landen met het oog op studie, beroepsopleiding of vrijwilligerswerk” (COM(2002) 548 def. — 2002/0242 (CNS));

gezien het besluit van de Raad d.d. 21 oktober 2002 om het Comité, overeenkomstig art. 265, eerste alinea, van het EG-Verdrag, hierover te raadplegen;

gezien het besluit van zijn bureau d.d. 12 maart 2003 om de commissie „Externe betrekkingen” te belasten met het opstellen van een desbetreffend advies;

gezien zijn op 16 mei 2002 uitgebrachte advies (CDR 93/2002 fin) ⁽¹⁾ over „Immigratiebeleid: Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement betreffende een gemeenschappelijk beleid inzake illegale immigratie” (COM(2001) 672 def.) en over „Asielbeleid: Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende minimumnormen voor de erkenning en de status van onderdanen van derde landen en staatlozen als vluchtelingen of als personen die anderszins internationale bescherming behoeven” (COM(2001) 510 def. — 2001/0207 (CNS));

gezien zijn op 20 november 2002 uitgebrachte advies (CDR 242/2002 fin) inzake het „Groenboek over een communautair terugkeerbeleid ten aanzien van personen die illegaal in de Europese Unie verblijven” (COM(2002) 175 def.);

gezien zijn op 20 november 2002 uitgebrachte advies (CDR 243/2002 fin) ⁽²⁾ over het „Gewijzigd voorstel voor een richtlijn van de Raad inzake het recht op gezinshereniging” (COM(2002) 225 def. — 1999/0258 (CNS));

gezien het op 17 februari 2003 door de commissie „Externe betrekkingen” goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 2/2003 rev.), dat werd opgesteld door rapporteur Skuthälla (gemeentesecretaris van Närpes; FIN/ELDR);

overwegende dat immigranten, alsmede hun land van oorsprong en ook hun gastland, erbij gebaat zijn dat er gemeenschappelijke en rechtvaardige voorschriften komen waarin de toegang en het verblijf van onderdanen van derde landen met het oog op studie, beroepsopleiding of vrijwilligerswerk worden geregeld, zodat personen die hier komen studeren, gemakkelijker toegang kunnen krijgen tot de EU en zich daarbinnen gemakkelijker kunnen bewegen;

overwegende dat gestreefd dient te worden naar een integraal, rechtvaardig en doorzichtig systeem, waarbij zowel de aanvrager als de lidstaat van te voren weet hoe de aanvraag normaal gesproken zal worden beoordeeld;

overwegende dat dit voorstel voor een richtlijn een goede aanvulling vormt op andere voorstellen, die betrekking hebben op immigratie met het oog op arbeid in loondienst en het recht op gezinshereniging, en dat deze voorstellen tezamen een samenhangend geheel van gemeenschappelijke bepalingen en een algeheel rechtskader bieden;

overwegende dat de Commissie de Raad en de lidstaten erop dient te wijzen dat, als men de in de ontwerp-richtlijn nagestreefde rechtvaardige en integrale behandeling van aanvragen wil verwezenlijken, de begrippen die in het voorstel worden gebruikt, niet al te eng mogen worden geïnterpreteerd, maar op een wijze die gunstig is voor de aanvrager;

⁽¹⁾ PB C 278 van 14.11.2002, blz. 44.

⁽²⁾ PB C 73 van 26.3.2003, blz. 16.

overwegende dat de voorstellen in de richtlijn de lidstaten de mogelijkheid bieden uitzonderingen te maken, en dat daarbij de beslissing over het algemeen ten gunste van de onderdaan van het derde land dient uit te vallen; het feit dat de lidstaten in de richtlijn speelruimte wordt geboden, is niet bedoeld om ze aldus aan te moedigen de voorwaarden strenger te maken dan in de bepalingen van de richtlijn is aangegeven;

overwegende dat vastgehouden dient te worden aan het basisprincipe van een gelijke behandeling van studenten uit derde landen in alle lidstaten, ook al zouden deze verschillende voorwaarden hanteren t.a.v. immigratie, en dat een onderzoek naar de situatie van een aanvrager, verricht in een van de lidstaten, ook geldig dient te zijn in de andere lidstaten, en

overwegende dat veel aandacht dient te worden besteed aan de opstelling van regionale en lokale overheden en onderwijsinstellingen t.a.v. de gemeenschappelijke richtlijnen en de interpretatie daarvan,

heeft tijdens zijn 49e zitting van 9 en 10 april 2003 (vergadering van 9 april) het volgende advies goedgekeurd.

Standpunten van het Comité van de Regio's

1. Algemene opmerkingen

„Onze taak is het niet om staten maar om volkeren te verenigen” (Jean Monnet).

1.1. Het Comité van de Regio's kan niet genoeg herhalen dat de EU een vredesproces is, dat op gang is gekomen als reactie op de wereldbrand die een kleine zestig jaar geleden werd geblust en waarbij het weinig heeft gescheeld of de hele Europese ziel was vernietigd. Ook kan in dit verband niet genoeg worden gewezen op de historische betekenis van het feit dat er een einde is gekomen aan de tweedeling van het Europese continent. Dit heeft een stevig fundament gelegd voor een vreedzaam Europa nu en in de toekomst.

1.2. Het is evenwel niet zo dat het streven naar vrede, vrijheid en veiligheid beperkt dient te blijven tot Europa. Op grond van artikel 11 van het Verdrag betreffende de Europese Unie legt de EU zich toe op:

- handhaving van de vrede en versterking van de internationale veiligheid overeenkomstig de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties, en
- bevordering van de internationale samenwerking.

1.3. Voorts wil het Comité van de Regio's eraan herinneren dat de Europeanen zelf eeuwenlang naar andere landen, ook buiten Europa, zijn gereisd. Op dit moment studeren er meer onderdanen van derde landen aan onderwijsinstellingen in de EU dan ooit tevoren. Het Comité hecht eraan dat steun wordt gegeven aan studenten die uit derde landen naar Europa komen.

1.4. Wel kan men als kritiek op de ontwerprijrichtlijn aanvoeren dat te veel ruimte wordt gelaten aan de lidstaten. Deze zullen zich moeten houden aan de doelstellingen van de richtlijn, zodat studenten uit derde landen een gelijke en rechtvaardige behandeling kan worden gegarandeerd.

2. Bijzondere opmerkingen

Het Comité van de Regio's:

2.1. is ingenomen met de ontwerprijrichtlijn van de Commissie betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van onderdanen van derde landen met het oog op studie, beroepsopleiding of vrijwilligerswerk. Hiermee voldoet de Commissie wat haar eigen aandeel betreft aan de opdracht van de Raad van Tampere, zoals geformuleerd in de conclusies van 15-16 oktober 1999. Het gaat hier om de voorbereiding van wetgevende voorstellen op het gebied van immigratiebeleid, waarmee uitvoering wordt gegeven aan artikel 63, punt 3, onder a) en punt 4 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap;

2.2. wijst erop dat bij de behandeling van de wetgevende voorstellen inzake het immigratiebeleid moet worden gestreefd naar een hoge mate van harmonisatie, wat ertoe zal bijdragen dat de rechten en plichten van personen die legaal in de EU verblijven en ook onder het toepassingsgebied van deze richtlijn vallen, dichter in de buurt komen te liggen van die van de EU-burgers;

2.3. staat positief tegenover de immigratie van onderdanen van derde landen die hier komen om redenen van onderwijs. Het voorstel maakt het gemakkelijker voor studenten uit derde landen om te worden toegelaten en maakt van Europa een aantrekkelijker oord in de slag om de internationale student;

2.4. hecht aan de doelstelling dat de Europese Unie in derde landen een wervende naam moet krijgen als een continent waar de beroeps- en andere opleidingen van hoog niveau zijn. Gewezen zij op de diverse doelstellingen en ontwikkelingsprogramma's op het gebied van onderwijs in de EU. Het Comité stelt voor om ook na 2006 in de speerpunten van de onderwijs-, beroepsopleidings- en jongerenprogramma's rekening te houden met de doelstelling die inhoudt dat Europa in zijn geheel bij de burgers van derde landen bekend komt te staan als een gebied met een kwalitatief hoogstaande onderwijssector;

2.5. is het eens met de Commissie dat toelating van studenten uit derde landen tot Europese onderwijsinstellingen een positief effect kan hebben op de dynamiek van de Europese instellingen voor onderwijs en beroepsopleiding, en dat deze er aldus toe worden aangezet om kwalitatief hoogstaande, internationaal georiënteerde programma's te ontwikkelen;

2.6. vindt het belangrijk dat in de richtlijn niet wordt voorgeschreven welke toelatingseisen de onderwijsinstellingen dienen te hanteren en dat zij zelf mogen bepalen welke student voor welke studierichting in aanmerking komt;

2.7. benadrukt dat het de taak van de betreffende onderwijsinstelling is om studenten op de hoogte te stellen van de toelatingseisen, waaronder ook eisen op het gebied van taalbeheersing. Als lidstaten de mogelijkheid krijgen, op nationaal niveau beperkingen op te leggen door het stellen van eisen op het gebied van taalbeheersing, voegt dit niets nieuws toe aan de richtlijn, maar bestaat juist het gevaar dat een en ander haaks komt te staan op de eisen van de onderwijsinstellingen zelf — en deze dienen beslissend te zijn;

2.8. stelt vast dat er op nationaal niveau behoefte is aan een vaste vorm van interactie tussen onderwijsinstellingen, regionale en lokale overheden en de instanties die belast zijn met de toekenning van verblijfsvergunningen, zodat zoveel mogelijk aspecten kunnen worden meegewogen bij het vaststellen van de toelatingsvoorwaarden;

2.9. wijst erop dat gebruik moet worden gemaakt van statistische methoden om gegevens te kunnen verzamelen die betrekking hebben op studenten uit derde landen, en deze te kunnen uitwisselen tussen de diverse instanties op nationaal niveau en tussen de lidstaten;

2.10. kan zich vinden in de ruime en flexibele definitie die de Commissie voor het begrip „beroepsopleiding” voorstelt;

2.11. onderstreept dat het begrip „studie”, waarmee een opeenvolgende reeks cursussen in volledig dagonderwijs wordt bedoeld, per lidstaat een andere inhoud heeft. Zo kan het leeraanbod, behalve uit een basisopleiding, ook bestaan uit aanvullende studieprogramma's die niet met een apart diploma maar met een getuigschrift worden afgesloten, iets waaraan op de arbeidsmarkt veel gewicht wordt gehecht. Anderzijds kan de studie ook onderdeel vormen van een groter geheel, hetgeen het geval is wanneer studenten uit derde landen naar hun eigen land teruggaan om af te studeren. Het Comité is derhalve van oordeel dat het begrip „cursus” flexibel geïnterpreteerd moet worden. Ook een enge definitie van het begrip „volledig dagonderwijs” kan tot onredelijke beslissingen leiden. „Volledig dagonderwijs” dient hier te betekenen dat studie het voornaamste doel is van het verblijf in het buitenland;

2.12. merkt op dat in de richtlijn helemaal geen aandacht wordt besteed aan het met name in grote steden nijpende huisvestingsprobleem, noch aan de hoge woonkosten die het voor onderdanen van derde landen zeer moeilijk maken om te komen studeren in een lidstaat van de EU. Een en ander werd door het Comité reeds aangestipt in het advies over de richtlijn betreffende het recht op gezinshereniging. Als men studenten uit derde landen werkelijk wil laten profiteren van Europa's kennispotentieel, zal er meer aan huisvesting voor deze studenten moeten worden gedaan;

2.13. benadrukt dat de regionale en lokale overheden, als de bestuursniveaus die het dichtst bij de burger staan, een cruciale rol spelen bij het organiseren van huisvesting, gezondheidszorg en sociale dienstverlening voor onderdanen uit derde landen. Onderzocht zou moeten worden welke implicaties de richtlijn heeft voor de mogelijkheden van deze overheden om dergelijke diensten te verzorgen;

2.14. acht het van belang dat ook t.a.v. vrijwilligerswerk de toegang tot EU-lidstaten voor onderdanen van derde landen wordt vergemakkelijkt. Via de ontwerprichtlijn kunnen bijvoorbeeld de toegang en het verblijf van onderdanen van derde landen die aan internationale vrijwilligersprogramma's meedoen, flexibeler worden geregeld;

2.15. staat achter het initiatief om de mobiliteit van studenten tussen lidstaten te bevorderen, mits de desbetreffende toelatingsvoorwaarden voldoende geharmoniseerd zijn. Het Comité wijst erop dat de lidstaten op grond van artikel 6 aanzienlijke speelruimte krijgen om studenten van derde landen al dan niet een verblijfsvergunning toe te kennen, terwijl op grond van artikel 7 onderdanen van derde landen die hebben aangetoond aan de door de lidstaat in kwestie gestelde voorwaarden te voldoen en een verblijfstitel overeenkomstig onderhavige richtlijn hebben gekregen, het volste recht hebben ook in een andere lidstaat te gaan wonen om daar een deel van de reeds aangevangen studie te volgen of een aanvullende studie te doen;

2.16. acht het een goede zaak dat in artikel 18 van het richtlijnvoorstel het beperkte recht van studenten om te werken behouden blijft. Het Comité ziet echter niet in waarom dit recht ontzegd kan worden aan onderdanen van derde landen gedurende het eerste jaar van hun verblijf. Een dergelijke beperking is discriminerend. Studenten uit derde landen moeten hetzelfde recht om te werken hebben als alle andere studenten;

2.17. acht het van belang dat in artikel 7 en artikel 20 de termijnen worden aangegeven waarbinnen de betrokken aanvragen behandeld dienen te worden. Het Comité is echter van mening dat die termijnen bedoeld zijn om het de kandidaat mogelijk te maken beter te plannen; ze mogen echter niet zo lang zijn dat ze een onzekere factor worden, noch voor de kandidaat noch voor de betrokken instanties;

2.18. is van oordeel dat artikel 6, lid 3, niet duidelijk is geformuleerd. In het voorstel van de Commissie beslissen de lidstaten over de organisaties en cursussen waarvoor onderdanen van derde landen die voldoen aan de in lid 1, onder b), gestelde voorwaarden, de verblijfstitel „student” kunnen aanvragen voor het leren van een taal. Er wordt niet gepreciseerd wat die talenstudie inhoudt en of het nu gaat om het leren van talen die in de betreffende lidstaat worden gesproken, of om een talenstudie in het algemeen.

3. Aanbevelingen van het Comité

Aanbeveling 1

Artikel 6: Specifieke voorwaarden voor studenten, punt c)

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel van het Comité van de Regio's
c) indien de lidstaat dat vereist, over voldoende kennis van de taal van het studieprogramma dat zij volgen, beschikken;	~~c) indien de lidstaat dat vereist, over voldoende kennis van de taal van het studieprogramma dat zij volgen, beschikken;~~

Motivering

Het is niet nodig om lidstaten de mogelijkheid te geven taalvaardigheidseisen te formuleren. Deze eisen zouden wel eens haaks kunnen staan op de door onderwijsinstellingen zelf gehanteerde eisen inzake toelating van studenten uit derde landen. De toelatingseisen van deze instellingen zouden moeten volstaan. In die eisen wordt uiteraard al rekening gehouden met de mogelijkheden die de student heeft om te functioneren in de betrokken onderwijsinstelling en in de plaatselijke gemeenschap. Als ook lidstaten nog eens de mogelijkheid krijgen om eisen op het gebied van taalbeheersing te stellen, voegt dit niets toe aan de richtlijn. Integendeel, een en ander kan studenten er juist van weerhouden om in een ander land te gaan studeren.

Aanbeveling 2

Artikel 18: Werk van studenten en onbezoldigde stagiairs, tweede alinea

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel van het Comité van de Regio's
De lidstaten kunnen beslissen dit recht niet toe te kennen gedurende het eerste jaar van verblijf of dit recht in te trekken indien studenten onvoldoende voortgang boeken bij hun studie.	~~c) De lidstaten kunnen beslissen dit recht niet toe te kennen gedurende het eerste jaar van verblijf of dit recht in te trekken indien studenten onvoldoende voortgang boeken bij hun studie.~~

Motivering

Het voorstel om het mogelijk te maken dit recht niet toe te kennen gedurende het eerste jaar van verblijf dan wel in te trekken indien studenten onvoldoende voortgang boeken bij hun studie, is ingegeven door de overdreven vrees dat door de studenten misbruik zal worden gemaakt van het recht om te werken. Als studenten uit derde landen het recht om betaald werk te verrichten wordt ontzegd, betekent dit dat zij worden gediscrimineerd. Het kan in de praktijk ook moeilijk zijn om de beoordeling van de studievoortgang als uitgangspunt te nemen voor het al dan niet verlengen van het beperkte recht om te werken. Op een terrein als dit is het moeilijk strakke maatstaven aan te leggen.

Wanneer men spreekt over het recht om naast de studie te werken, komt er ook een regionale dimensie om de hoek kijken. Studenten uit derde landen kunnen in hun studietijd zowel voor de overheids- als de privésector een interessant segment van de arbeidsmarkt zijn. Dit aspect zou zwaarder moeten doorwegen dan beperkingen op nationaal niveau.

Aanbeveling 3

Artikel 10: specifieke voorwaarden voor vrijwilligers

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel van het Comité van de Regio's
<p>De lidstaten kunnen onderdanen van derde landen alleen een verblijfstitel „vrijwilliger” verstrekken indien deze niet alleen voldoen aan de in artikel 5 gestelde algemene voorwaarden, maar ook:</p> <p>a) de door de betrokken lidstaat vastgestelde minimumleeftijd hebben bereikt en niet ouder zijn dan de maximumleeftijd;</p>	<p>De lidstaten kunnen onderdanen van derde landen alleen een verblijfstitel „vrijwilliger” verstrekken indien deze niet alleen voldoen aan de in artikel 5 gestelde algemene voorwaarden, maar ook:</p> <p>a) de door de betrokken lidstaat vastgestelde minimumleeftijd hebben bereikt ~~en niet ouder zijn dan de maximumleeftijd;~~</p>

Motivering

Er is geen reden om een maximumleeftijd vast te stellen. Dit zou trouwens ook ingaan tegen de politieke beginselen die de EU met betrekking tot beroepsopleiding en levenslang leren verdedigt.

Aanbeveling 4

Artikel 15, paragraaf 2

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel van het Comité van de Regio's
<p>De lidstaten kunnen de verblijfstitels of visa intrekken om redenen die verband houden met de openbare orde, de openbare veiligheid of de volksgezondheid. De redenen van openbare orde of openbare veiligheid moeten uitsluitend gebaseerd zijn op het persoonlijk gedrag van de betrokken onderdaan van een derde land. Het uitbreken van een ziekte of gebrek na afgifte van de verblijfstitel kan op zichzelf geen reden zijn om de verblijfstitel in te trekken, niet te verlengen of de houder ervan door de bevoegde instantie van het grondgebied te laten verwijderen.</p>	<p>De lidstaten kunnen de verblijfstitels of visa intrekken om redenen die verband houden met de openbare orde, de openbare veiligheid of de volksgezondheid. De redenen van openbare orde of openbare veiligheid moeten uitsluitend gebaseerd zijn op het persoonlijk gedrag van de betrokken onderdaan van een derde land. Het uitbreken van een ziekte of gebrek na afgifte van de verblijfstitel kan ~~op~~ zichzelf geen reden zijn om de verblijfstitel in te trekken, niet te verlengen of de houder ervan door de bevoegde instantie van het grondgebied te laten verwijderen.</p>

Motivering

Ziekte of gebrek mogen nooit een reden zijn om een verblijfstitel in te trekken.

Aanbeveling 5

Artikel 20 (1)

Commissievoorstel	Wijzigingsvoorstel van het Comité van de Regio's
<p>1. Onverminderd artikel 7 worden beslissingen over aanvragen om toelating of verlenging binnen 90 dagen na indiening van de aanvraag genomen en aan de aanvrager medegedeeld.</p>	<p>1. Onverminderd artikel 7 worden beslissingen over aanvragen om toelating of verlenging binnen 60 ~~90~~-dagen na indiening van de aanvraag genomen en aan de aanvrager medegedeeld.</p>

Motivering

Een termijn van 90 dagen voor administratieve beslissingen over verblijfstitels is absoluut te lang en een onzekere factor voor zowel de kandidaat als de betrokken instanties. Een periode van 90 dagen is in het algemeen langer dan een academische vakantie. Iemand die verlenging aanvraagt, zou dus eventueel genoodzaakt kunnen zijn om de lidstaat in kwestie gedurende zijn studieprogramma te verlaten om puur administratieve redenen.

Brussel, 9 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over:

- **de „Mededeling van de Commissie: „Meer onderzoek voor Europa — Op weg naar 3 % van het BBP””, en**
- **de „Mededeling van de Commissie: „De Europese onderzoeksruimte: een nieuwe aanpak — Versterking en heroriëntering van bestaande perspectieven, opening van nieuwe perspectieven””**

(2003/C 244/03)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de Mededelingen van de Europese Commissie over Meer onderzoek voor Europa: Op weg naar 3 % van het BBP (COM(2002) 499 def.) en De Europese onderzoeksruimte: Een nieuwe aanpak — Versterking en heroriëntering van bestaande perspectieven, opening van nieuwe perspectieven (COM(2002) 565 def.);

gezien de besluiten van de Europese Commissie van 12 september en 17 oktober 2002 om het Comité van de Regio's, overeenkomstig artikel 265, eerste alinea, van het EG-Verdrag, over deze onderwerpen te raadplegen;

gezien de besluiten van zijn voorzitter van 26 juni en 5 oktober 2002 om de commissie „Cultuur en opleiding” te belasten met de voorbereiding van een advies over deze onderwerpen;

gezien zijn advies over het „Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende het meerjarenkaderprogramma 2002-2006 van de Europese Gemeenschap voor activiteiten op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie ter bevordering van de totstandbrenging van de Europese onderzoeksruimte” (COM(2001) 94 def.) (CDR 283/2001 fin) ⁽¹⁾;

gezien zijn advies over de Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: „De regionale dimensie van de Europese onderzoeksruimte” (COM(2001) 549 def.) (CDR 442/2001 fin) ⁽²⁾;

gelet op de tenuitvoerlegging van het zesde Kaderprogramma voor onderzoek, en het feit dat deze programma's onlosmakelijk onderdeel zijn geworden van de regionale en supranationale bevordering van onderzoek;

met inachtneming van de vooruitgang die reeds is geboekt op weg naar een Europese onderzoeksruimte;

⁽¹⁾ PB C 107 van 3.5.2002, blz. 111.

⁽²⁾ PB C 278 van 14.11.2002, blz. 1.

overwegende dat de Europese onderzoeksruimte verder dient te worden uitgebouwd en het verlangen van de Europese Raad van Barcelona van maart 2002 gestalte dient te krijgen en dat het daarom zaak is het innovatiepotentieel in Europa niet in de weg te staan zodat Europa zich omstreeks 2010 tot de meest concurrerende kennismaatschappij ter wereld kan ontwikkelen;

gezien het door de commissie „Cultuur en opleiding” op 18 februari 2003 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 328/2003 rev. 2) (rapporteur: mevrouw Kuhn-Theis, voorzitter van de commissie Europese aangelegenheden van het parlement van Saarland; D/EVP),

heeft tijdens zijn 49e zitting van 9 en 10 april 2003 (vergadering van 10 april) met algemene stemmen het volgende advies uitgebracht.

Standpunt en aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's

1. onderschrijft het standpunt van de Commissie dat zich in Europa door de totstandbrenging van de Europese onderzoeksruimte een referentiekader heeft ontwikkeld voor een gestructureerde discussie over vraagstukken op het gebied van onderzoeksbeleid;

2. constateert eveneens dat er te weinig middelen voor onderzoek beschikbaar zijn, te weinig stimulansen voor onderzoek en de economische exploitatie van de resultaten hiervan, met name in het particuliere bedrijfsleven. In het bijzonder dient te worden bevorderd dat hogescholen en buitenuniversitaire onderzoeksinstituten, alsmede het MKB aan het zesde O&O-kaderprogramma deelneemt. Het bedrijfsleven bestaat immers voor het merendeel uit kleine en middelgrote ondernemingen, die goed zijn voor bijna tweederde van het totale aantal arbeidsplaatsen in Europa. Meer dan wie ook hebben zij steun nodig om toegang tot innovatie te krijgen. Ook over de noodzaak van versterkte coördinatie van de activiteiten tussen EU-lidstaten en geassocieerde staten, maar eveneens tussen openbare en particuliere O&O-initiatieven bestaat in principe overeenstemming. Er moet worden bezien of de open coördinatiemethode een mogelijkheid is voor de O&O-sector. Daarbij moet worden gestreefd naar een maximale inbreng van Europese en nationale politieke instanties die overheden met wetgevende bevoegdheden op dit gebied vertegenwoordigen. Voor de samenwerking op onderzoeksgebied is een op vrijwilligheid gebaseerde bottom-up-benadering aan te bevelen;

3. wil hierbij aantekenen dat de coördinatiemaatregelen niet mogen leiden tot een eenzijdige concentratie op bepaalde takken van onderzoek. De Europese onderzoeksruimte zou moeten beschikken over verschillende en flexibele instrumenten ter bevordering van fundamenteel en economisch interessant onderzoek, en in een vroeg stadium al moeten proberen tussen beide een meerwaarde tot stand te brengen (verticale integratie). Met name het fundamentele onderzoek heeft open structuren ter bevordering nodig, die rekening houden met de bottom-up-benadering. Juist het fundamentele onderzoek is aangewezen op steun uit openbare bronnen, aangezien ondernemingen normaliter dit soort onderzoek niet kunnen finan-

cieren; het is echter nodig voor het behoud van de basis voor innovatie. Voor de oplossing van de veelzijdige en complexe vraagstukken op O&O-gebied dienen op Europees niveau meer multidisciplinaire onderzoeksinitiatieven te worden genomen (horizontale integratie). Uit de geïntegreerde projecten van het zesde Kaderprogramma voor onderzoek komt het principe van verticale en horizontale integratie duidelijk naar voren;

4. is voorstander van de oprichting van een „interne markt” voor onderzoek en in principe ook van herstructurering van het Europese onderzoek met het oog op een betere coördinatie van de nationale onderzoeksactiviteiten. Opgemerkt zij, zoals al in eerdere adviezen is gebeurd, dat de lidstaten op Europees niveau gecentraliseerd en „gepland” onderzoek afwijzen;

5. deelt de mening van de Commissie dat de geboekte vooruitgang rechtstreeks afhangt van de mate waarin de lidstaten zich met betrekking tot de verschillende thema's hebben ingezet en vooral van de mate waarin zij bij de desbetreffende initiatieven zijn betrokken. Dientengevolge moeten verdere maatregelen gepaard gaan met een nog grotere, ook thematische, deelname van de regio's. Ook de lokale en regionale overheden moeten kunnen rekenen op goede kadervoorwaarden voor onderzoek;

6. sluit zich aan bij de uitspraak dat het Zesde Kaderprogramma alleen het project voor de Europese onderzoeksruimte niet tot een goed einde kan brengen en dat zich bovendien een eigen dynamiek moet ontwikkelen, die steunt op onafhankelijke initiatieven. Hiertoe is betrokkenheid van lidstaten, regio's en lokale overheden vereist, indien gecombineerde acties met Structuurfondsen gewenst zijn;

Benchmarking van het onderzoekbeleid

7. verwelkomt de conclusie van de Commissie getrokken uit de eerste resultaten van de benchmarking: Enerzijds moet de EU haar onderzoekspanningen opvoeren, wil zij de doelstellingen van Lissabon bereiken. Anderzijds is actieve deelname van de betrokken regio's absolute noodzaak. Verder is het soms moeilijk zinvolle conclusies te trekken uit de indicatoren;

Mobiliteit van onderzoekers

8. benadrukt nogmaals dat de voorgestelde (en thans reeds gedeeltelijk ingevoerde) maatregelen ter verhoging van de mobiliteit van onderzoekers in de regio's (moeten) aanslaan. De Commissie kondigt in dit verband „beschikbaarstelling van informatie alsmede steun op alle niveaus” aan — waaronder ook financiële steun (bijv. beurzen voor terugkerende onderzoekers) valt. Het Comité is er uitdrukkelijk voorstander van dat mobiliteitsprogramma's gecombineerd worden met stimulerende maatregelen (terugkeerpremies). In het kader van het Europese cohesiebeleid zal de groei van kennis en technologische topkwaliteit dankzij terugkerende onderzoekers een belangrijke factor zijn voor een verbeterd innovatie- en concurrentievermogen. De gebrekkige bereidheid tot mobiliteit en de braindrain naar de VS en andere landen moeten verder worden tegengegaan. Ook dienen maatregelen te worden ondersteund die leiden tot een groter aandeel van vrouwen in onderzoek en wetenschap;

Netwerkvorming tussen nationale onderzoekprogramma's, versterking van de publieke onderzoeksbasis en verhoging van particuliere investeringen in onderzoek [op weg naar 3 % van het BBP]

9. beschouwt het streven naar 3 % van het BBP voor sommige staten als zeer ambitieus, maar niet onhaalbaar als hiervoor de nodige middelen worden gereserveerd. De Commissie verlangt dat de investeringen in onderzoek en ontwikkeling in procenten van het BBP tot 2010 van 1,9 naar 3 % stijgen. In sommige lidstaten zijn deze uitgaven momenteel weliswaar al hoger (Finland 3,67 %, Zweden 3,78 %), het gemiddelde in de EU-15 ligt echter onder de 2 % (bijvoorbeeld Griekenland 0,67 %; Spanje 0,97 %). Het gemiddelde in de kandidaat-lidstaten ligt zelfs op slechts 0,7 %. De vraag rijst of staten waar het nationaal inkomen minder afhankelijk is van investeringen in O&O, deze doelstelling wel kunnen verwezenlijken. Ook is het de vraag of convergentie op technologisch vlak noodzakelijk is om de doelstellingen van Lissabon te verwezenlijken en zo ja, of de hiervoor uitgetrokken middelen toereikend en proportioneel zijn. In sommige toetredingslanden moeten voorts eerst structurele gebreken worden opgeheven om economisch interessant onderzoek mogelijk te maken. Er moet duidelijkheid worden verschaft, ook als de eis van 3 % voor deze landen niet te hoog gegrepen is. Het zou goed zijn als deze doelstelling stapsgewijs werd verwezenlijkt;

10. ondersteunt weliswaar nadrukkelijk het streven om meer in onderzoek en ontwikkeling te investeren, maar verlangt dit ook van de EU zelf. Het CvdR heeft in zijn advies CDR 283/2001 fin over het Zesde Kaderprogramma van de EU op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie als bijdrage tot de verwezenlijking van de Europese onderzoekruimte deze eis al verwoord. In het advies wijst het CvdR erop dat de Gemeenschap, wat betreft de financiële ruimte voor het programma, al in 1985 besloten had een aandeel van 6 % van de begroting van de Gemeenschap beschikbaar te stellen voor onderzoek dat onder het kaderprogramma valt, maar dat zij dit tot nu toe nog niet heeft uitgevoerd;

11. meent dat het verlangen van de Commissie om het aandeel van particuliere bedrijfsinvesteringen in de O&O-uitgaven te verhogen van de huidige 56 % naar 66,7 %, realistisch is. Hierbij zij echter aangetekend dat ondernemingen slechts daar in O&O kunnen investeren waar op korte termijn duurzame resultaten te verwachten zijn. Problematisch is de zaak als het gaat om fundamenteel onderzoek of ontwikkelingen waarbij een lange aanloopperiode nodig is om tot concurrerende producten of diensten te komen (zoals in de biotechnologie, met name bij de ontwikkeling van geneesmiddelen). Hier dienen bijzondere inspanningen te worden beloond door uitbreiding van EU-subsidie. Het MKB wil, zelfs in samenwerking met de overheid, slechts meer in onderzoek investeren, indien er concreet en binnen afzienbare tijd voordelen zijn te verwachten en indien de stimuleringsregeling een vereenvoudigde toepassing van de resultaten toestaat. Om het voor particuliere investeerders aantrekkelijk te maken, is het zinvol stil te staan bij de inhoudelijke afbakening van onderzoek en ontwikkeling, met name met het oog op de omschrijving van de pre concurrentiële ontwikkelingsfase;

12. wijst erop dat de Europese steunregeling (die de basis vormt voor o.a. overheidssubsidies, leningen tegen lage rente) slechts steun toestaat die niet verder gaat dan de ontwikkeling van demonstratie- en proefprojecten. De bijlage bij de steunregeling bevat een definitie van onderzoek en ontwikkeling die hiervoor het uitgangspunt vormt. Derhalve houdt O&O op bij „pre concurrentiële ontwikkeling” en prototypen. De toevoeging „... voorzover deze projecten niet in de industrie of voor commerciële doeleinden kunnen worden toegepast of gebruikt ... ” betekent een duidelijke beperking voor investeringen in O&O. Vooral MKB's met geringe personele en financiële middelen zijn op eigen kracht niet in staat om de kloof te dichten tussen proefproject en marktrijp product. Tegen deze achtergrond zijn de versterkte inspanningen van het Zesde Kaderprogramma ter bevordering van demonstratie-acties, stimulerende maatregelen voor het MKB en de exploitatie van technologie een welkom initiatief;

13. wil nader ingaan op de uitspraak dat het realiseren van de strategische doelstelling van Lissabon op losse schroeven komt te staan door de verder oplopende achterstand van de EU op de VS en Japan wat betreft O&O-investeringen. Deze achterstand zou te wijten zijn aan de lagere investeringen van het bedrijfsleven in de EU. In Japan nemen bedrijven 72 % van de O&O-investeringen voor hun rekening; in Europa is dit 56 % en in de VS 67 %. De Commissie houdt er bij de cijfers voor Japan zelfs rekening mee dat deze niet vergelijkbaar zijn in verband met het afwijkende karakter van het bedrijfsleven. Verder moet over Japan opgemerkt worden dat zijn economie ondanks ruime O&O-toepassingen en verschuiving naar het bedrijfsleven niet wezenlijk beter is gaan presteren. Hoge O&O-investeringen zijn weliswaar van essentieel belang om de economische ontwikkeling te bevorderen, maar bieden daarvoor geenszins een garantie. Voor de in de mededeling genoemde cijfers voor de VS is een relativering op zijn plaats. Hier dient de Commissie een gedifferentieerde controle uit te voeren van de investeringen voor O&O; met name moet

vast komen te staan hoeveel middelen worden besteed aan wapenonderzoek. Geraamd moet worden hoe groot het effect zou zijn, als deze middelen rechtstreeks naar „civiel onderzoek” zouden gaan en niet de omweg via de wapenindustrie maakten. Het is niet de bedoeling dat Europa dezelfde kant op gaat. In plaats daarvan moet Europa zelf trachten innovatieve wegen in te slaan met als zwaartepunt „civiel onderzoek”;

14. onderschrijft de mening dat de toenemende concentratie van internationale O&O-bestedingen in de VS verontrustend is. Daaruit blijkt duidelijk dat Europa als locatie minder aantrekkelijk wordt. De oorzaak is enerzijds de slechte toegankelijkheid tot externe financieringsbronnen, lokale infrastructuur en de verspreiding van kennis. Relevant criterium bij locatiekeuze is de aanwezigheid van genoeg personeel en cliënten voor de kernactiviteiten van de onderneming. Door actieve clusterontwikkeling kan Europa in dit opzicht aantrekkelijke locaties bieden. Verder trekken ondernemingen weg vanwege de kosten van locaties in Europa in verband met milieu- en veiligheidsvoorwaarden. Deze strengere voorschriften moeten worden gehandhaafd. In dit opzicht dient de EU zich sterk te maken voor de totstandkoming van milieunormen die strikter zijn dan in de rest van de wereld. In ieder geval mogen economische overwegingen niet leiden tot verslapping van de Europese normen;

15. is ingenomen met de verdere toepassing van Structuurfondsen voor het opheffen van regionale verschillen in infrastructuur en opleidingsmogelijkheden. Hiermee wordt echter iets anders dan bevordering van onderzoek beoogd en zij dienen hiervan dan ook te worden gescheiden. Voor de bevordering van onderzoek moet wetenschappelijke topkwaliteit het criterium zijn en blijven. Wel kan er met name bij doelregio's sprake zijn van aanvullende structurele steun die synergie mogelijk maakt tussen de bevordering van structuren en onderzoek. Hierop heeft het Comité van de Regio's in eerdere adviezen al herhaaldelijk gewezen ⁽¹⁾;

16. is het oneens met de mening van de Commissie dat „de huidige communautaire kaderregeling voor staatssteun voor onderzoek en ontwikkeling, welke in ondersteunende O&O-intensiteiten voorziet, tot 2005 zou moeten worden verlengd”. De huidige kaderregeling is juist niet geschikt, met name niet voor het MKB, om meer innovatie in de kenniseconomie tot stand te brengen (zie ook punt 13);

17. pleit ervoor dat de overheid erop toeziet dat de productievare particuliere investeringen niet door haar O&O-financiering worden verdrongen. Het Comité is er uitdrukkelijk voorstander van dat het MKB betere mogelijkheden krijgt voor deelname aan overheidsopdrachten. In feite zou dit mogelijk zijn door grote ondernemingen bij de gunning van omvangrijke projecten te verplichten specifiek het MKB als onderaanne-

mer in te schakelen. Een alternatief is de oprichting van sectorgerichte onderzoeksnetwerken bestaande uit vrij grote aantallen MKB's, een initiatief waarin ook de MKB-specifieke maatregelen van het Zesde Kaderprogramma voor onderzoek voorzien;

18. onderschrijft de noodzaak om overheidssteun efficiënter en doelgerichter in te zetten als stimulans voor particuliere O&O-activiteiten. Hiervoor is misschien een gedeeltelijke herstructurering van de overheidsuitgaven vereist. Gepleit wordt voor een verschuiving van traditionele naar eigentijdse stimulerende maatregelen (bijv. oprichting van netwerken van geavanceerd wetenschappelijk onderzoek);

19. wil nadere opheldering over de passage: „Het beleid zou moeten worden gericht op het bevorderen van de networking van openbaar en particulier onderzoek, ongeacht de vraag waar dat onderzoek plaatsvindt”; want streeft de Commissie naar een „verdere aanmoediging van de ontwikkeling van openbare-particuliere O&O-partnerschappen en -clusters”, dan is zulks afhankelijk van de locatie;

20. beseft de noodzaak van verdere openstelling tot de nationale O&O-programma's voor transnationale samenwerking. Deze moet echter gestalte krijgen in een welomschreven kader, onder handhaving van het wederkerigheidsbeginsel. In deze context kan ook gestreefd worden naar coördinatie met andere maatregelen;

21. staat achter het onderzoek naar de vraag welke rol industriële organisaties op nationaal en Europees niveau kunnen vervullen met het oog op ruimere toegang tot informatie over deugdelijke O&O-managementprocedures en de tenuitvoerlegging daarvan. Hiervoor komen ook netwerken of op technologie gebaseerde verenigingen in aanmerking, waarvan de invloed op particuliere O&O-investeringen niet te onderschatten valt;

22. stemt in met voortzetting van pogingen voor het opzetten van acties op basis van artikel 169, met name voor de bestrijding van wereldwijd voorkomende infectieziekten (malaria, HIV, tuberculose), met name in samenwerking met (betrokken) derde landen. De meeste regio's zouden zich ook scharen achter onderzoek in het kader van dergelijke acties voor andere prioriteitsgebieden, zoals bijvoorbeeld nanotechnologie of nanobiotechnologie;

Geschikte systemen voor de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten

23. spreekt zich uit voor het scheppen van rechtszekerheid en het terugdringen van de kosten rond de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten op Europees niveau. Hiertoe dient de stelselmatige ontwikkeling en toepassing van communautaire normen te worden bevorderd, met name aan de hand van een Europees octrooi. Kwesties als het betrekken van nationale instanties, taalverschillen en uiteenlopende nationale voorschriften moeten via multilaterale samenwerking spoedig worden opgelost;

⁽¹⁾ CDR 442/2001 fin over COM(2001) 549 def.: „De regionale dimensie van de Europese onderzoeksruimte”.

Scheppen van O&O-ondersteunende kapitaalmarkten en gunstige belastingvoorwaarden ⁽¹⁾

24. is ingenomen met het oordeel van de Commissie dat de instrumenten moeten worden gecombineerd, aangezien er geen enkel instrument is dat alleen het volledige gamma van stimulansen kan bieden. De optimale mix is niet alleen per land verschillend, maar ook per regio, zodat bij de keuze zeer zorgvuldig (rekening houdend met de specifieke vaardigheden in de regio in kwestie) te werk moet worden gegaan. Voor sommige gevallen kan dit een andere verdeling tussen openba-

(1) Uitsluitend COM(2002) 499 def.

re en particuliere O&O-sectoren met zich meebrengen. Indien mogelijk moet worden vermeden dat de totale overheidsuitgaven worden opgevoerd;

25. erkent tot slot dat de Commissie zich heeft ingespannen om de regio's meer bij haar beleid te betrekken. Het welslagen ervan is afhankelijk van de lidstaten en de regio's, die ervoor moeten zorgen dat de reeds getroffen maatregelen in de gehele EU effect hebben. Voorwaarde hiertoe is hun betrokkenheid bij de besluitvorming. Daarom moet ook voor het opstellen van een catalogus van prioritaire maatregelen de samenwerking met de regio's worden gestimuleerd, om de Europese onderzoeksruimte concreter gestalte te geven.

Brussel, 10 april 2003.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot invoering van een programma voor de verhoging van de kwaliteit van het hoger onderwijs en de bevordering van het intercultureel begrip door middel van samenwerking met derde landen (Erasmus World)” (2004-2008)

(2003/C 244/04)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het voorstel van de Commissie voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot invoering van een programma voor de verhoging van de kwaliteit van het hoger onderwijs en de bevordering van het intercultureel begrip door middel van samenwerking met derde landen (Erasmus World) (2004-2008) (COM(2002) 401 def. — 2002/0165 (COD));

gezien het besluit van de Raad van 30 augustus 2002 om het Comité hierover, in overeenstemming met artikel 265, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, te raadplegen;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 26 juni 2002 om de commissie „Cultuur en onderwijs” met de voorbereiding van een advies over dit vraagstuk te belasten;

gezien het door de commissie „Cultuur en onderwijs” op 18 februari 2003 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 327/2002 rev. 2; rapporteur: de heer Pella, burgemeester van Valdenago; I/EVP),

heeft tijdens zijn 49e zitting op 9 en 10 april 2003 (vergadering van 10 april) met algemene stemmen het volgende advies goedgekeurd.

1. Standpunt van het Comité van de Regio's

1.1. Het Comité stelt tot zijn tevredenheid vast dat de Commissie zich een in het verslag van het Europees Parlement over de „Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over een nauwere samenwerking met derde landen op hogeronderwijsgebied”⁽¹⁾ verwoord beginsel eigen heeft gemaakt en daaraan onverkort gevolg geeft, nl. dat de Commissie in de programma's voor wederopbouw en ontwikkelingshulp, net als in de programma's voor steun bij de overgang naar de markteconomie en versterking van de democratie, maatregelen moet opnemen waardoor landen binnen en buiten de EU projecten kunnen opzetten voor opleidingen en de uitwisseling van studenten en beurzen kunnen toekennen voor studies en de beroepsintegratie van studenten die van plan zijn om naar hun land van herkomst terug te keren (dat laatste om de uittocht van het intellect of „braindrain” te voorkómen). Dat beginsel heeft de volledige instemming van het Comité.

1.2. Het Comité juicht onderhavig Commissievoorstel toe, vooral omdat Erasmus World een meerwaarde kan geven aan EU-maatregelen ter verbetering van het hoger onderwijs. Hoger onderwijs is één van die gebieden waar de lidstaten samen belangrijkere doelstellingen kunnen verwezenlijken dan alleen.

1.3. Het Comité blijft bij zijn opmerking in eerdere adviezen dat voor hoger onderwijs een belangrijke rol is weggelegd in de economie en het sociale en culturele leven van gemeenten en regio's. Gezien die rol is het zaak dat lokale en regionale overheden hechte banden onderhouden met het hoger onderwijs.

1.4. Daarnaast is transnationale mobiliteit een wezenlijke voorwaarde voor banengroei en het scheppen van mogelijkheden voor onderwijs en opleiding. Ook het onderzoek in Europa hangt daarvan af.

1.5. Het Comité vindt net als de Commissie dat hier, met inachtneming van artikel 149 van het Verdrag, een communautair actieprogramma het meest aangewezen is, waarbij het EU-optreden op onderwijsgebied beperkt moet blijven tot de ondersteuning en begeleiding van de maatregelen van de lidstaten, zonder harmonisatie van de wettelijke voorschriften.

1.6. Het Comité is ingenomen met de zorgvuldigheid en nauwgezetheid waarmee de Commissie de doelstellingen van Erasmus World heeft afgebakend en overlappingsen heeft voorkomen. Het beseft dat een groot aantal kernvraagstukken

bij de internationalisering van het hoger onderwijs beter in de lidstaten, tussen de regeringen of in het kader van al bestaande EU-acties of -programma's kan worden behandeld.

1.7. Ondanks de intergouvernementele samenwerking zijn er volgens het Comité echter nog steeds — door de Commissie ondubbelzinnig aangeduide — problemen en hiaten, nl.:

- Europese universiteiten hebben moeite hun comparatieve voordelen te benutten om een origineel en aantrekkelijk aanbod van vooral postdoctoraal hoger onderwijs uit te werken;
- het hoger onderwijs in Europa heeft geen eigen, duidelijk van de rest van de wereld te onderscheiden identiteit;
- er zijn geen „klantentrekkers” (zoals de mogelijkheid om postdoctoraal versneld in een tweede studierichting af te studeren), wat maakt dat er een EU-keurmerk voor hoogwaardige postdoctorale cursussen moet worden gecreëerd;
- de studenten uit landen van buiten de EU zijn op onevenwichtige wijze over de Europese universiteiten verspreid;
- er bestaat een algemene tendens onder postdoctorale studenten en de briljantste onderzoekers om in de VS een internationale studie te gaan volgen;
- het nu al tekortschietende begrip tussen de Europese en andere beschavingen dreigt er niet beter op te worden;
- de systemen om structureel te bevorderen dat in het hoger onderwijs een brug wordt geslagen tussen de Europese netwerken en de poles of excellence van landen buiten de EU en om de externe mobiliteit van studenten en academici in het kader van een Europees leerprogramma te stimuleren, komen onvoldoende van de grond;
- er is in EU-verband geen gecoördineerde actie om de aantrekkingskracht van het Europese hoger onderwijs te vergroten, noch zijn er regelingen voor internationale samenwerking om de kwaliteit daarvan alsook de dienstverlening aan de studenten te garanderen.

1.8. Het Comité benadrukt met name het probleem van de onevenwichtige spreiding van onderdanen uit landen van buiten de EU die in Europa komen studeren: meer dan 75 % van die ongeveer 400 000 studenten schrijven zich in aan Britse, Franse of Duitse universiteiten. Die concentratie is een van de grootste manco's van de huidige onderwijsprogramma's waaraan op zo kort mogelijke termijn iets moet worden gedaan, en wel vanwege de gevolgen daarvan voor de lokale en regionale overheden waarvan er sommige overspoeld worden door studenten, terwijl andere er niet in slagen om ze aan te trekken.

⁽¹⁾ COM(2001) 385 def. — C5 — 0538/2001 — 2001/2217 (COS).

1.9. Het Comité is ervan overtuigd dat Erasmus World tot een — ongetwijfeld voor de lokale en regionale overheden gunstige — nieuwe spreiding van niet-EU-studenten zal leiden.

1.10. Het Comité betuigt zijn instemming met het voornemen van de Commissie om in de procedure voor de selectie van postdoctorale opleidingen in de Europese Gemeenschap naar een evenwichtige geografische spreiding over de EU-lidstaten te streven en daarbij naar behoren rekening te houden met de aanwezigheid van universitaire poles of excellence in de meest benadeelde regio's van de EU. Door dat laatste kan de economische, sociale en culturele invloed van de universiteiten in die regio's worden vergroot.

1.11. Het Comité wijst erop dat het opzetten van postdoctorale opleidingen in de Europese Gemeenschap er niet toe mag leiden dat er een scheidslijn door het hoger onderwijs in Europa gaat lopen. Integendeel, er moet op worden toegezien dat de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het hoger onderwijs, waar dan ook in Europa, groter worden.

1.12. Het Comité drukt de Commissie vooral op het hart te voorkomen dat Erasmus World om financiële redenen tot een programma verwordt waarvoor slechts een gering aantal uitverkorenen in aanmerking komt of dat alleen bestemd is voor personen en instellingen met een groot economisch potentieel, omdat daarmee tekort zou worden gedaan aan het gelijkheidsbeginsel.

1.13. Het Comité roept de Commissie ertoe op doeltreffende, operationele instrumenten uit te werken waarmee kan worden voorkomen dat er voor de financiering van de afzonderlijke projecten een minimum eigen bijdrage wordt vastgesteld die zo hoog is dat financieel minder goed voorziene instellingen en organisaties die, in tegenstelling tot andere, wél in staat zijn om projecten met een groot vernieuwend gehalte uit te werken, buiten de boot vallen.

1.14. Het Comité staat volledig achter de door de Commissie gekozen algemene doelstelling, nl. om bij te dragen aan de ontwikkeling van kwaliteitsonderwijs in de EU, met name door de samenwerking met niet-EU-landen te stimuleren.

1.15. Die samenwerking op onderwijsgebied met landen buiten de EU is van cruciaal belang om de burgers van Europa op een (werkend) bestaan in een geglobaliseerde kennismaatschappij voor te bereiden, vooral met het oog op de verbetering van het wederzijds begrip tussen volkeren en culturen. Op die manier kan — zoals de Commissie terecht opmerkt — aan vrede en stabiliteit in de wereld worden bijgedragen.

1.16. Het Europees Parlement stelt terecht in zijn al in paragraaf 1.1 aangehaalde verslag dat samenwerking op onderwijsgebied de betrekkingen tussen buurlanden en het wederzijds begrip tussen volkeren ten goede komt, waarmee de onontbeerlijke basis is gelegd voor de ontwikkeling van om het even welke burgermaatschappij in de hedendaagse multi-etnische en door uiteenlopende godsdiensten gekenmerkte wereld.

1.17. Het Comité is overtuigd van de gegrondheid van Erasmus World en hoopt dat dit programma Europa op den duur behoorlijke groeimogelijkheden biedt, net zoals het Fulbright-programma de VS voordelen heeft opgeleverd en nog steeds oplevert (verhoging van de kwaliteit van het hoger onderwijs, stimulansen voor de Europese universiteiten om steeds betere internationale service te verlenen en verbetering van de interculturele dialoog). De VS hebben het volgens het Comité aan hun doeltreffende onderwijsbeleid te danken dat ze nu al jaren meer buitenlandse studenten herbergen dan alle Europese universiteiten samen.

1.18. Het Comité is er mee ingenomen dat de Commissie niet voorbijgaat aan het probleem van de braindrain en daarvan blijkt geeft door alle aan de postdoctorale opleidingen van de EU deelnemende instellingen en universiteiten te vragen hun procedures voor kandidaatstelling en selectie af te stemmen op de noodzaak om de braindrain uit de minst ontwikkelde landen te voorkomen of in ieder geval te ontmoedigen. Eén van de grootste verantwoordelijkheden van de EU vis-à-vis de armste niet-EU-landen is nu eenmaal te bewerkstelligen dat deze op eigen benen kunnen staan.

2. Beoordeling van de specifieke doelstellingen van het door de Commissie voorgestelde actieprogramma

2.1. Het Comité stelt vast dat de lokale en regionale overheden in de door de Commissie opgesomde specifieke doelstellingen vooral in verband worden gebracht met het streven om de identiteit van het Europese onderwijs te versterken en dat onderwijs zichtbaarder en toegankelijker te maken.

2.2. Dat er op het grondgebied van de EU-lidstaten onderdanen van niet-EU-landen komen studeren, heeft om twee redenen gevolgen voor de lokale en regionale overheden.

2.3. In de eerste plaats omdat lokale en regionale overheden de enige instanties zijn die erop kunnen toezien dat studenten gelijke toegang wordt gegarandeerd.

2.4. In de tweede plaats omdat lokale en regionale overheden rechtstreeks betrokken zijn bij enkele van de door de Commissie als „aanvullende activiteiten” aangeduide onderdelen van dit actieprogramma, nl.:

- veranderingen in de maatschappij en onderwijsstelsels wereldwijd;
- veiligheid en gezondheid van de van het programma gebruik makende studenten;
- consumentenkwesaties in verband met internationaal onderwijs.

2.5. Het Comité staat ook volledig achter de drie andere specifieke doelstellingen van het programma, nl.:

- totstandkoming van een duidelijk eigen Europees hoger onderwijsaanbod, waarvan zowel binnen de Europese Unie als daarbuiten aantrekkingskracht uitgaat;
- grotere internationale belangstelling voor Europese kwalificaties en concretere mogelijkheden voor hoogopgeleide afgestudeerden en academici uit de hele wereld om Europese kwalificaties te verwerven en/of in Europa ervaring op te doen;

- meer structurele vormen van samenwerking tussen instellingen in de Europese Gemeenschap en instellingen in derde landen en een grotere uitgaande mobiliteit uit de EU in het kader van de Europese studieprogramma's.

3. **Beoordeling van de operationele doelstellingen van het door de Commissie voorgestelde actieprogramma**

3.1. Het Comité stemt in met de redenen waarom de Commissie het zwaartepunt in dit programma bij het EU-optreden bij het postdoctoraal onderwijs heeft gelegd.

3.2. Het is met name ingenomen met de aandacht die de Commissie schenkt aan mogelijke problemen — vooral voor lokale en regionale overheden — als gevolg van de grote toestroom van studenten uit niet-EU-landen die hier voor perioden van drie tot zes jaar komen studeren.

3.3. Het herinnert aan de aanbevelingen die het al in eerdere adviezen aan de Commissie heeft gedaan, nl. om maatregelen uit te werken waardoor de toelatings- en verblijfsvoorwaarden voor onderdanen uit niet-EU-landen die in Europa willen studeren, worden gelijkgetrokken. Het juicht het recente Commissievoorstel voor een richtlijn in die zin toe en zal daarover advies uitbrengen.

4. **Aanbevelingen van het Comité van de Regio's**

Aanbeveling 1

Overweging 6 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
	Dit programma heeft tot doel masteropleidingen in de EU in het leven te roepen, waardoor studenten aan diverse universiteiten van Europa kunnen studeren. Het Comité acht het dan ook raadzaam die nieuwe dimensie van het Europees hoger onderwijs bij de herziening van de lopende Europese programma's (bv. Socrates) in het achterhoofd te houden, zodat de toegang van Europese studenten tot Erasmus World wordt vergemakkelijkt.

Motivering

Hoe nauwer Erasmus World aan de lopende EU-programma's wordt gekoppeld hoe groter de doeltreffendheid ervan zal zijn, zonder dat de scheidslijn tussen de verschillende doelstellingen van ieder afzonderlijk programma behoeft te vervagen.

Aanbeveling 2

Overweging 13

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
In samenwerking tussen de Commissie en de lidstaten dient te worden gezorgd voor toezicht en regelmatige evaluatie van dit programma, waarbij deze evaluatie in voorkomend geval de mogelijkheid van aanpassingen moet kunnen bieden, met name wat de prioriteiten voor de uitvoering van de maatregelen betreft; in het kader van de evaluatie moet ook een externe evaluatie gemaakt worden door onafhankelijke, onpartijdige organisaties.	In samenwerking tussen de Commissie, de lidstaten <u>en de lokale en regionale overheden</u> dient te worden gezorgd voor toezicht en regelmatige evaluatie van dit programma, waarbij deze evaluatie in voorkomend geval de mogelijkheid van aanpassingen moet kunnen bieden, met name wat de prioriteiten voor de uitvoering van de maatregelen betreft; in het kader van de evaluatie moet ook een externe evaluatie gemaakt worden door onafhankelijke, onpartijdige organisaties.

Motivering

Lokale en regionale overheden zijn de meest aangewezen instanties om, door toetsing aan de situatie in hun regionale universiteiten, na te gaan of het huidige programma (qua uitvoering en deelname) naar behoren werkt, met vermelding van mogelijke concrete moeilijkheden waarmee studenten uit niet-EU-landen te maken krijgen.

Aanbeveling 3

Artikel 1, lid 2 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
	In overeenstemming met de in iedere lidstaat geldende regeling voor de verdeling van de bevoegdheden en de bestuurlijke ordening, en dus met het subsidiariteitsbeginsel, laat dit programma de bevoegdheden van de EU en de lidstaten op het gebied van onderwijs en opleiding onverlet, vooral t.a.v. maatregelen om de culturele en taalverscheidenheid in stand te behouden.

Motivering

Zoals al bij andere EU-programma's het geval is, moet ook in dit programma een bepaling worden opgenomen over de instandhouding van de bevoegdheden van de lidstaten op het gebied van onderwijs en opleiding, maar tegelijkertijd ook van de culturele en taalverscheidenheid die ten grondslag ligt aan de culturele rijkdom van Europa.

Aanbeveling 4

Artikel 4, lid 2, sub a)

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
a) steunverlening voor de ontwikkeling van gezamenlijke onderwijsprogramma's en netwerken voor samenwerking die de uitwisseling van ervaringen en goede praktijken bevorderen;	a) steunverlening voor de ontwikkeling van gezamenlijke onderwijsprogramma's, <u>netwerken voor samenwerking en op transnationale partnerschappen gebaseerde proefprojecten</u> om de uitwisseling van ervaringen en goede praktijken te bevorderen. <u>Van die laatste worden er nu al enkele door lokale of regionale overheden ten uitvoer gelegd;</u>

Motivering

Het is belangrijk dat doelmatig gebruik wordt gemaakt van bestaande netwerken. Zo zijn er nu al veel op het grondgebied van lidstaten gesitueerde bedrijven die — o.m. in het kader van bilaterale overeenkomsten tussen hun land en landen buiten de Europese Unie — goed lopende uitwisselingsprojecten ten uitvoer leggen om de postdoctorale beroepsopleidingen optimaal te maken. Die netwerken vormen kanalen bij uitstek om Erasmus World zo snel mogelijk van stapel te laten lopen.

Aanbeveling 5

Artikel 6, lid 2 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
	In samenwerking met de lidstaten en de lokale en regionale overheden, ziet de Commissie erop toe dat aan de maatregelen van dit programma voldoende bekendheid wordt gegeven.

Motivering

Het welslagen van Erasmus World hangt af van de bekendheid die daaraan wordt gegeven. Doel is een zo groot mogelijk aantal geïnteresseerden aan te spreken, ook en vooral door de regionale universiteiten en lokale en regionale overheden bij de voorlichting over Erasmus World te betrekken.

Aanbeveling 6

Artikel 8, lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité, bestaande uit vertegenwoordigers van de lidstaten en voorgezeten door de vertegenwoordiger van de Commissie.	1. De Commissie wordt bijgestaan door een comité, bestaande uit vertegenwoordigers van de lidstaten <u>en van de lokale en regionale overheden</u> en voorgezeten door de vertegenwoordiger van de Commissie.

Motivering

Voorwaarde voor kwaliteitsverhoging van het hoger onderwijs in Europa is de rechtstreekse betrokkenheid van de regionale universiteiten en dus — vanaf het begin van een programma — ook van de lokale en regionale overheden.

Aanbeveling 7

Artikel 10, lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
1. Voor de uitvoering van dit programma in de in artikel 1 bedoelde periode wordt 200 miljoen euro uitgetrokken.	1. Voor de uitvoering van dit programma in de in artikel 1 bedoelde periode wordt <u>300</u> miljoen euro uitgetrokken.

Motivering

200 miljoen euro is onvoldoende. De mogelijkheden voor interculturele uitwisselingen kunnen alleen worden vergroot als studenten uit ver van Europa verwijderde landen ook tot het programma worden toegelaten.

Aanbeveling 8

Artikel 13, lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
1. Het programma wordt, in samenwerking met de lidstaten, regelmatig gemonitord. De bevindingen van het monitoring- en evaluatieproces worden bij de uitvoering van het programma meegenomen.	1. Het programma wordt, in samenwerking met de lidstaten <u>en de lokale en regionale overheden</u> , regelmatig gemonitord. De bevindingen van het monitoring- en evaluatieproces worden bij de uitvoering van het programma meegenomen.

Motivering

Idem als voor aanbeveling 2.

Aanbeveling 9

Bijlage, actiepoint 1, lid 1

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
De Gemeenschap zal Europese postdoctorale opleidingen na een stringent selectieproces, vastgesteld overeenkomstig artikel 7, lid 1, en overeenkomstig de procedure van artikel 8, lid 2, het beschermde label „masteropleiding van de Europese Unie” verstrekken.	~~„In samenwerking met de universiteiten en de lokale en regionale overheden en met speciale aandacht voor de kwaliteit van de voorgestelde cursussen en van de opvang van de studenten, zal de~~ In het kader van een door de bevoegde instanties van de lidstaten gevolgde stringente selectieprocedure kent de Gemeenschap Europese postdoctorale opleidingen het beschermde label „masteropleiding van de Europese Unie”, ~~opleiding van Erasmus World” toekennen. Hiervoor dient, vastgesteld overeenkomstig artikel 7, lid 1, en overeenkomstig de procedure van artikel 8, lid 2, te worden gevolgd.”~~

Motivering

Het label „masteropleiding van de Europese Unie” moet in samenwerking met de universiteiten en lokale en regionale overheden worden toegekend, omdat de universiteiten de kwaliteit van de geboden cursussen kunnen beoordelen en de lokale en regionale overheden voor de opvang van de studenten zorgen en dus ook de kwaliteit daarvan kunnen beoordelen.

Aanbeveling 10

Bijlage, actiepunten 1, lid 2, sub a)

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
a) moeten minimaal drie instellingen voor hoger onderwijs uit drie verschillende lidstaten bij de masteropleidingen van de Europese Unie betrokken zijn;	a) moeten minimaal drie instellingen voor hoger onderwijs uit <u>twee</u> verschillende lidstaten bij de masteropleidingen van de Europese Unie betrokken zijn;

Motivering

Doel van Erasmus World is, naast de verhoging van de kwaliteit van het hoger onderwijs, de kennis van andere culturen te vergroten. Om studenten uit landen buiten de EU echt de kans te geven om de cultuur van hun gastland te leren kennen, verdient het aanbeveling om het aantal betrokken lidstaten tot twee te beperken en de duur van het verblijf in iedere lidstaat van negen tot twaalf maanden te verhogen.

Aanbeveling 11

Bijlage, actiepunten 1, lid 2, sub b)

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
b) moet bij de masteropleidingen van de Europese Unie een studieprogramma ten uitvoer worden gebracht, waarbij minimaal bij twee van de drie onder a) genoemde instellingen een studietijdvak wordt afgelegd;	b) moet bij de masteropleidingen van de Europese Unie een studieprogramma ten uitvoer worden gebracht, waarbij minimaal bij twee van de drie onder a) genoemde instellingen een studietijdvak wordt afgelegd <u>en ten minste twee van de in de EU-lidstaten gesproken voertalen worden geleerd, met aandacht voor minderheidstalen;</u>

Motivering

De taal is een middel bij uitstek om de cultuur van een land te leren kennen. Dat geldt vooral voor minderheidstalen die onlosmakelijk deel uitmaken van de nationale culturele rijkdom en verscheidenheid.

Aanbeveling 12

Bijlage, actiepunten 1, lid 2, sub h)

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
h) moeten passende voorzieningen in het leven worden geroepen waardoor een goede toegankelijkheid van de masteropleidingen van de Europese Unie en een goede opvang van studenten uit derde landen bereikt wordt (faciliteiten op het gebied van informatievoorziening, huisvesting, enz.);	h) moeten, <u>in samenwerking met de lokale en regionale overheden,</u> passende kwaliteitsvoorzieningen in het <u>leven</u> worden geroepen waardoor een goede toegankelijkheid van de masteropleidingen van de Europese Unie en een goede opvang van studenten uit derde landen bereikt wordt (faciliteiten op het gebied van informatievoorziening, huisvesting, enz.);

Motivering

Het is belangrijk erop te wijzen dat bedoelde voorzieningen van hoge kwaliteit moeten zijn en dat lokale en regionale overheden daarbij een doorslaggevende rol spelen. Er moeten instrumenten worden gecreëerd waardoor met die overheden kan worden overlegd welke eenvoudige en doeltreffende oplossingen er zijn voor concrete problemen zoals die van de huisvesting van studenten.

Aanbeveling 13

Bijlage, actiepunten 1, lid 2, sub i)

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
i) moet bij de masteropleidingen van de Europese Unie, waar nodig, in taalcursussen en begeleiding worden voorzien.	i) moet bij de masteropleidingen van de Europese Unie, waar nodig, in taalcursussen en begeleiding worden voorzien <u>ter verwezenlijking van doelstelling sub b), nl. dat ten minste twee van de in de EU-lidstaten gesproken voertalen worden geleerd, met aandacht voor minderheidstalen.</u>

Motivering

Idem als voor aanbeveling 11.

Aanbeveling 14

Bijlage, actiepunten 3, lid 3 bis (nieuw)

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
	3a) De Gemeenschap zal, waar mogelijk, gebruik maken van bestaande netwerken en partnerschappen ter verbetering van het hoger onderwijs die al tot stand zijn gebracht tussen lokale en regionale overheden en landen buiten de Europese Unie.

Motivering

Idem als voor aanbeveling 4.

Aanbeveling 15

Bijlage, actiepunten 4, lid 4.1, paragraaf 2, eerste gedachtestreep

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
— ontwikkeling van algemene, uniforme schriftelijke of visuele instrumenten voor informatievoorziening en -verspreiding waarmee het inzicht in de waarde van een studie in Europa kan worden verbeterd;	— ontwikkeling van algemene, uniforme schriftelijke of visuele instrumenten voor informatievoorziening en -verspreiding waarmee het inzicht in de waarde van een studie in Europa kan worden verbeterd; <u>totstandbrenging van een site op internet waardoor de toegang tot masteropleidingen van de Europese Unie en tot andere cursussen in Europa wordt vergemakkelijkt;</u>

Motivering

Internet is het meest efficiënte instrument om alle mogelijk geïnteresseerden in Erasmus World te bereiken. Bovendien kunnen de middelen die worden uitgespaard doordat de informatieverschaffing voornamelijk via internet plaatsvindt, voor de financiering van de mobiliteit van studenten worden gebruikt.

Brussel, 10 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's, over „De territoriale samenhang”

(2003/C 244/05)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het besluit van het bureau van 14 mei 2002 om conform artikel 265, lid 5, van het EG-Verdrag, een advies op te stellen over de territoriale samenhang en de commissie „Beleid inzake territoriale samenhang” met de voorbereiding daarvan te belasten;

gezien zijn advies van 14 januari 1999 over het „Europees Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief”; rapporteur mevrouw du Granrut, co-rapporteur de heer Knape (CDR 266/98 fin) ⁽¹⁾;

gezien zijn advies van 15 februari 2001 over het thema „Opzet en doelstellingen van het Europees regionaal beleid tegen de achtergrond van de uitbreiding en de mondialisering: een aanzet tot discussie”; rapporteur de heer Klär (D/PSE) (CDR 157/2000 fin) ⁽²⁾;

gezien zijn advies van 14 november 2001 over het „Tweede verslag over de economische en sociale samenhang”; rapporteurs de heren Zaplana Hernández-Soro (E/EVP) en Tindemans (NL/PSE) (CDR 74/2001 fin) ⁽³⁾;

gezien zijn advies van 10 oktober 2002 over de „Mededeling van de Commissie — Eerste voortgangsverslag over de economische en sociale cohesie” (COM(2002) 46 def.); rapporteur de heer d'Ambrosio (I/PSE) (CDR 101/2002 fin);

gezien zijn studie over de territoriale samenhang in Europa, opgesteld door de studiegroep voor Europese politiek (CDR 195/2002 fin);

gezien het door de commissie „Beleid inzake territoriale samenhang” op 19 februari 2003 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 388/2002 rev.); rapporteur: de heer Valcárcel Siso (E/EVP, voorzitter van de regioraad van Murcia);

overwegende dat samenhang een van de hoofddoelstellingen van de Europese Unie is;

overwegende dat de territoriale dimensie van de samenhang in het tweede verslag van de Europese Commissie over de economische en sociale samenhang (gepubliceerd in januari 2001) tot prioriteit wordt uitgeroepen;

overwegende dat het regionaal en cohesiebeleid tot de belangrijkste beleidsterreinen van de EU behoort;

⁽¹⁾ PB C 93 van 6.4.1999, blz. 36.

⁽²⁾ PB C 148 van 18.5.2001, blz. 25.

⁽³⁾ PB C 107 van 3.5.2002, blz. 27.

overwegende dat het denkproces over territoriale samenhang van fundamenteel belang is; deze problematiek staat immers centraal in het debat over de toekomst van het regionaal en cohesiebeleid na 2006;

overwegende dat er schot moet komen in het denkproces over territoriale samenhang,

heeft tijdens zijn 49e zitting op 9 en 10 april 2003 (vergadering van 10 april) het volgende advies uitgebracht.

1. Standpunten van het Comité van de Regio's

Het fundamentele belang van de territoriale dimensie van de samenhang

1.1. Het CvdR is zich ervan bewust dat het niet eenvoudig is de territoriale dimensie van de samenhang duidelijk te omschrijven. Wel is na de goedkeuring van het Europees ruimtelijk ontwikkelingsperspectief (EROP) in 1999 in dit verband vooruitgang geboekt op wetenschappelijk vlak.

1.2. De samenhang mag echter niet alleen beoordeeld worden aan de hand van nationale statistieken inzake economische en sociale aspecten. Voor een goed en waarheidsgetrouw beeld van de samenhang moet ook worden gekeken naar de subnationale gebieden.

1.3. Hieruit volgt dat een regionale kijk op samenhang noodzakelijk is om duidelijk te maken dat er niet alleen tussen de lidstaten onderling maar ook binnen de lidstaten sprake is van grote verschillen op het gebied van ontwikkeling; een en ander hangt samen met het feit dat nog steeds wordt vastgehouden aan een ontwikkelingsmodel dat gebaseerd is op de relatie centrum-periferie.

1.4. Het streven naar territoriale samenhang moet dus worden beschouwd als een manier om de ontwikkelingsverschillen tussen de Europese regio's te verminderen door het grondgebied van de EU zo in te richten dat een polycentrische, harmonieuze, evenwichtige en duurzame ontwikkeling mogelijk wordt. Op intraregionaal niveau moet territoriale samenhang er verder ook op gericht zijn de economische, natuurlijke en ontwikkelingsverschillen binnen de regio's terug te dringen. Dit kan via ruimtelijke ordening en andere beleidsmaatregelen die inwerken op de territoriale samenhang en hoofdzakelijk onder de bevoegdheid van de Europese plaatselijke en regionale autoriteiten vallen. Zaak is hierbij steeds een polycentrisch en evenwichtig territoriaal ontwikkelingsmodel voor ogen te houden. In dit verband moet bijzondere aandacht worden besteed aan regio's met een blijvende geografische handicap (eilanden, bergstreken, dun bevolkte regio's), aan ultraperifere regio's en aan bepaalde regio's met specifieke kenmerken (plattelandsgebieden, voorsteden en grensregio's).

1.5. Om alle EU-regio's billijke ontwikkelingskansen te geven moet worden gekozen voor een polycentrisch ontwikkelingsmodel.

1.6. In tegenstelling tot de artikelen 2, 3 en 158 van het EG-Verdrag bevat artikel 16 een uitdrukkelijke verwijzing naar territoriale samenhang.

Territoriale samenhang: Een aantal sprekende voorbeelden van de huidige en toekomstige verschillen in ontwikkeling op het grondgebied van de Unie

1.7. De ontwikkelingskloof in de EU is met name bijzonder opvallend als wordt gekeken naar indicatoren als het BBP per hoofd van de bevolking en het werkloosheidspercentage.

1.8. Toch zijn de verschillen op regionaal niveau nog groter dan die op nationaal niveau. Wat de verschillen in BBP per hoofd van de bevolking tussen de NUTS 2-regio's in 1999 betrof, lag de verhouding op 1:4,7, terwijl dat voor de lidstaten 1:2,7 was. Ook uit de werkloosheidscijfers kan worden afgeleid dat de kloof enorm is: voor de NUTS 2-regio's lag die verhouding in 2000 op 1:16,2, voor de lidstaten op 1:5,1.

1.9. De lidstaten zijn de laatste jaren naar elkaar toe gegroeid, maar de kloof tussen de NUTS 2- en NUTS 3-regio's is nog steeds bedroevend groot.

1.10. Verontrustend is ook dat bovenvermelde regionale verschillen in bepaalde lidstaten zelfs nog zijn toegenomen.

1.11. Ook uit statistische gegevens betreffende de demografische ontwikkeling, de toegankelijkheid, de onderzoeks- en innovatiemogelijkheden en onderwijs en opleiding komt het verschil tussen het regionale en het nationale niveau duidelijk naar voren.

1.12. Door de komende uitbreiding zullen de verschillen in ontwikkeling op het EU-grondgebied vergroten. Zowel wat het BBP als de werkloosheidscijfers betreft zullen bepaalde gemeenten, regio's en lidstaten na de toetreding nog veel verder uit elkaar drijven. Het is dan ook de hoogste tijd dat werk wordt gemaakt van de territoriale samenhang, en dat op alle niveaus.

1.13. Indien de EU bij het streven naar territoriale samenhang niet de nodige politieke wil aan de dag legt, zal het onmogelijk blijken de verschillen tussen de grote stedelijke gebieden uit het centrum en de meer afgelegen regio's terug te dringen. De uitbreiding zal de situatie bovendien alleen maar schrijnender maken.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Enkele aanbevelingen ter bevordering van de territoriale samenhang

2.1. Territoriale samenhang dient als beleidsdoelstelling een plaats te krijgen naast economische en sociale samenhang.

2.2. Het Comité dringt er dan ook op aan dat territoriale samenhang als een van de hoofddoelstellingen van de Unie wordt opgenomen in de artikelen 2, 3 en 158 van het EG-Verdrag, én in het toekomstige constitutionele verdrag, zodat de Unie ook kan beschikken over de nodige middelen om aan deze doelstelling uitvoering te geven.

2.3. Om de territoriale samenhang te verbeteren en zo de verschillen tussen de Europese regio's terug te dringen, moet worden nagedacht over een inrichting van het communautaire grondgebied die polycentrische ontwikkeling mogelijk maakt.

2.4. Aan een dergelijke polycentrische ontwikkeling zijn bepaalde voorwaarden verbonden:

- de goedkeuring van een echt territoriaal referentiekader, zodat de maatregelen van de verschillende institutionele niveaus beter op elkaar worden afgestemd;
- de cohesiedoelstelling moet beter worden verweven in alle sectorale beleidsmaatregelen van de Unie die een sterke territoriale impact hebben; dit geldt m.n. voor het GLB, dat in zijn definitieve vorm van doorslaggevend belang zal zijn voor de toekomst van de plattelandsgebieden, die óf zullen opbloeien, óf zullen leeglopen, tenminste de kwetsbaarste gebieden, wat tot verstoring van het territoriale evenwicht tussen stad en platteland zal leiden;

- de EU moet een efficiënt regionaal beleid blijven voeren, d.w.z. een beleid dat zich niet beperkt tot de regio's van doelstelling 1, maar zich via een nieuwe doelstelling 2 tot alle andere regio's uitstrekt.

2.5. De territoriale dimensie dient dus te worden geïntegreerd in het regionaal beleid, zodat een polycentrische ontwikkeling van het Europese grondgebied daadwerkelijk mogelijk wordt. Van belang hierbij is dat het netwerk van kleine en middelgrote stedelijke centra in de perifere gebieden nieuw leven wordt ingeblazen; het zijn immers deze centra die fungeren als hefboom voor groei en ontwikkeling. Daarnaast moet worden gestreefd naar een evenwicht tussen plattelandsgebieden en stedelijke centra, die elkaar zouden moeten aanvullen en versterken. Via de oprichting van samenwerkingsnetwerken kunnen deze stadskernen zelf efficiënter worden en de concurrentiepositie van de hele regio versterken.

2.6. Voorts moet het nieuwe regionale beleid op het beleid inzake werkgelegenheid en sociale zaken (ESF), het plattelandsbeleid (EOGFL) en het visserijbeleid (FIOV) tezamen worden afgestemd.

2.7. Met het oog op de cohesiedoelstelling stelt het Comité voor de territoriale dimensie ook in de sectorale beleidsterreinen te verweven. Dit geldt met name voor maatregelen met een sterke territoriale impact, bijvoorbeeld op het gebied van vervoer, onderzoek, innovatie, landbouw en milieu.

2.8. Een betere coördinatie tussen het regionaal beleid en de sectorale beleidsterreinen is een *conditio sine qua non*. Ook de samenhang tussen het regionaal beleid en het mededingingsbeleid mag niet uit het oog worden verloren.

2.9. Overigens bevestigt het Comité dat een versterking van de territoriale samenhang pas mogelijk is als er een institutioneel kader wordt geïntroduceerd dat beter geschikt is om het grondgebied op een efficiënte manier te besturen.

2.10. Voorwaarde voor een efficiënt en stimulerend EU-optreden is dat communautaire, nationale en lokale/regionale overheden hun maatregelen beter op elkaar afstemmen, door bijvoorbeeld tripartiete overeenkomsten aan te gaan, binnen hun grondwettelijke grenzen.

Brussel, 10 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over de „Onderhandelingspositie op landbouwgebied met het oog op de volgende WTO-onderhandelingsronde”

(2003/C 244/06)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het besluit van zijn bureau van 12 maart 2002 om, in overeenstemming met artikel 265, vijfde alinea, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, een advies over de „Onderhandelingspositie op het gebied van de landbouw met het oog op de volgende WTO-onderhandelingsronde” op te stellen en de commissie „Duurzame ontwikkeling” met de voorbereiding daarvan te belasten;

gezien de Mededeling van de Commissie aan de Raad en aan het Europees Parlement — „Benadering van de WTO-millenniumronde door de EU” (COM(1999) 331 def.);

gezien het eerder door het Comité van de Regio's over „Agenda 2000 — Hervorming van het GLB” uitgebrachte advies (CDR 273/98 fin) (1);

gezien het eerder door het Comité van de Regio's over „Het standpunt van de EU op het gebied van landbouw met het oog op de volgende WTO-onderhandelingsronde” uitgebrachte advies (CDR 527/1999 fin) (2);

gezien de op 14 november 2001 goedgekeurde „ontwikkelingsagenda van Doha” voor een nieuwe ronde internationale handelsbesprekingen;

gezien de nieuwe „Farm Bill” van de VS;

gezien de conclusies van de Raad van 26 oktober 1999 inzake de opstelling van de EU tijdens de WTO-conferentie te Seattle van 30 november t/m 3 december 1999;

gezien de resultaten van de ministerconferentie in Seattle van 30 november t/m 3 december 1999;

gezien de voorstellen van de Commissie in het kader van de tussentijdse herziening van 22 januari 2003;

gezien het voorstel van de Commissie van 16 december 2002 om de handel in landbouwproducten verder te liberaliseren en het besluit van de Raad van 27 januari 2003;

gezien het door de heer Harbinson, voorzitter van het bemiddelingscomité voor de landbouw bij de WTO, voorgestelde compromis dat door de Commissie met klem van de hand is gewezen;

gezien de bepalingen in de slotakte van Marrakech ter afsluiting van de achtste GATT-handelsronde en de hieruit voortvloeiende voortzetting van het hervormingsproces met ingang van 1999 (Millenniumronde);

gezien de met eenparigheid van stemmen genomen besluiten aangaande Agenda 2000 tijdens de Europese Raad van Berlijn op 25 maart 1999;

gezien het door de commissie „Duurzame ontwikkeling” op 20 februari 2003 goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 181/2002 rev.; rapporteur: de heer Bocklet, onderminister van federale en EU-zaken van Beieren; D/EVP),

heeft tijdens zijn 49e zitting op 9 en 10 april 2003 (vergadering van 9 april) met algemene stemmen het volgende advies uitgebracht.

(1) PB C 93 van 6.4.1999, blz. 1.

(2) PB C 317 van 6.11.2000, blz. 12.

1. Inleiding

1.1. Sinds de mislukking van de Conferentie van Seattle staan WTO-onderhandelingen en globalisering in alle regio's van de Europese Unie volop in de politieke belangstelling. Nu er weer nieuwe WTO-onderhandelingen aankomen, lijkt het nodig dat het Comité vanuit de invalshoek van de Europese regio's zijn licht laat schijnen over de betekenis van die onderhandelingen tegen de achtergrond van de voortschrijdende globalisering.

1.2. Na bijna acht jaar multilateraal handelsoverleg in het kader van de Uruguay-ronde van de GATT is in 1994 door 117 staten te Marrakech een akkoord ondertekend. Daarbij is o.m. besloten om een nieuwe, sterkere internationale organisatie voor het toezicht op de wereldhandel op te richten. Op 1 januari 1995 ruimde de GATT als organisatie waarin over multilaterale handelsbetrekkingen werd onderhandeld, het veld voor de wereldhandelsorganisatie WTO.

1.3. Er zijn inmiddels 146 landen lid van de WTO. Die landen zijn samen goed voor ruim 90 % van de internationale goederenstromen. Tal van andere landen kloppen aan de deur om ook de WTO binnen te mogen. De WTO stelt zich tot doel om een gemeenschappelijk kader voor de handelsbetrekkingen in het leven te roepen.

1.4. De Uruguay-ronde was de eerste onderhandelingsronde van de GATT waarbij gestreefd werd naar een integraal akkoord over de handel in landbouwproducten. Er werden een landbouwovereenkomst en een overeenkomst inzake maatregelen ter bescherming van de gezondheid en gewassen gesloten. De landbouwovereenkomst was een belangrijke gebeurtenis, die drie hoofdterreinen bestrijkt: toegang tot de markt, interne steun en mededinging op het gebied van export.

1.5. Op het gebied van toegang tot de markt hebben de lidstaten afgesproken, alle niet-tarifaire invoerbelemmeringen (bijv. variabele invoerheffingen) om te zetten in invoerrechten die aan maxima gebonden zijn en binnen een tijdsbestek van zes jaar (1995-2000) geleidelijk omlaagebracht zullen worden. Daarnaast werd overeenstemming bereikt over een minimumniveau voor markttoegang (een minimum access of een current access), te verwezenlijken op basis van tariefcontingenten met lagere invoerrechten. De exportsubsidies worden beperkt, zowel wat de hoogte ervan als wat de hoeveelheden gesubsidieerde exportproducten betreft.

1.6. Er zijn drie soorten nationale steun:

- amber box-steunmaatregelen met rechtstreekse gevolgen voor de productieomvang (prijssteun boven de in de marktordening vastgelegde prijs, invoerrechten e.d.),
- die in zes jaar tijd met 20 % moeten worden verlaagd;
- blue box-steunmaatregelen met minder maar nog wel waar te nemen gevolgen voor de productieomvang (zoals compensatiebetalingen in het kader van de hervorming van het GLB van Agenda 2000),

- die niet behoeven te worden verlaagd, en
- green box-steunmaatregelen zonder rechtstreekse of met geringe gevolgen voor productie en handel (zoals maatregelen om de landbouwstructuur aan te passen of compensatiebetalingen voor de naleving van milieuvoorschriften en/of ten behoeve van achtergestelde gebieden),
- die niet behoeven te worden verlaagd.

1.7. Twee jaar na de mislukking van de Conferentie van Seattle in 1999 hebben de 142 landen van de Wereldhandelsorganisatie in november 2001 de „ontwikkelingsagenda van Doha” goedgekeurd, waarmee het startsein is gegeven voor een nieuwe ronde van internationale handelsbesprekingen. De onderhandelingen over de landbouw hebben tot doel vooruitgang te boeken in het streven naar een billijke en marktgerichte handelsregeling. Daarnaast moet echter ook erkenning worden gegeven aan het reeds in het kader van de vigerende WTO-overeenkomst op landbouwgebied verrichte werk. Volgens het in Doha overeengekomen tijdschema is er tot 31 maart 2003 tijd om overeenstemming over de onderhandelingsvoorwaarden te bereiken en zal de onderhandelingsronde in 2005 volledig worden afgerond.

1.8. De afgelopen jaren zijn er, naast handelskwesties, andere vraagstukken een rol gaan spelen:

- vooral vanwege de recente voedselschandalen wint de problematiek van de kwaliteit en de veiligheid van levensmiddelen aan belang;
- Europeanen worden zich steeds meer bewust van de talrijke, uiteenlopende gevolgen van de landbouw voor het milieu;
- andere problemen, zoals dat van het welzijn van dieren of het gebruik van GGO's, treden steeds meer op de voorgrond.

2. Mededeling van de Commissie aan de Raad en aan het Europees Parlement — Benadering van de WTO-millenniumronde door de EU

2.1. De Commissie heeft in Doha een document gepubliceerd met het oog op de WTO-millenniumronde.

2.2. De onderhandelingspositie van de EU behelst de volgende eisen op landbouwgebied:

- handhaving van het aandeel van de EU op de wereldmarkt en verbetering van de toegang tot markten van landen buiten de EU;
- handhaving van een aantal bestaande bepalingen uit de landbouwovereenkomst in het kader van de Uruguay-ronde, waarop essentiële onderdelen van het EU-landbouwbeleid berusten (bv. instandhouding van de blue box- en green box-steunmaatregelen);

- onderlinge afstemming van bepaalde maatregelen op het gebied van plattelands- en milieubeleid in de landbouw door erkenning van de multifunctionele rol van landbouw;
- bescherming van het keurmerk van geografische herkomst, tegen misbruik van benamingen van levensmiddelen of dranken;
- verbetering van de consumentenbescherming.

2.3. De Commissie heeft op 16 december 2002 met het oog op de WTO-onderhandelingen op landbouwgebied een voorstel ingediend dat op 27 januari 2003 door de Raad is goedgekeurd, nadat daarin enkele kleine wijzigingen waren aangebracht.

2.4. Dat voorstel draait om de volgende doelstellingen en kerngedachten:

- Er moet een aanzienlijke, voortschrijdende, en tegelijk billijke en evenwichtige liberalisering komen. Dit doel moet worden bereikt door de handelsbelemmerende landbouwsubsidies met 55 % te verlagen en op de uitgaven voor exportrestituties met gemiddeld 45 % te bezuinigen. De verdere openstelling van de landbouwmarkten moet worden bewerkstelligd door de invoerrechten op landbouwproducten met gemiddeld 36 % te verlagen, met een minimale verlaging met 15 % voor iedere afzonderlijke tariefpost.
- De hervorming moet, wat de verdeling van de lasten betreft, eerlijker, rechtvaardiger en doelmatiger worden. De exportkredieten moeten aan regels worden gebonden, waarbij uitdrukkelijk aandacht moet worden geschonken aan „misbruik van levensmiddelensteun om overschotten weg te werken”, en aan „commerciële overheidsondernemingen”; de de minimis-regeling moet worden afgeschaft.
- De specifieke behoeften van de ontwikkelingslanden moeten in aanmerking worden genomen. Dit doel moet worden bereikt door een gemakkelijkere toegang tot de markt en een grotere continuïteit in de voedselvoorziening. Daartoe moeten alle industrielanden zich bij het EBA-initiatief (Everything but Arms) van de EU aansluiten en alle landbouwproducten uit de armste landen zonder invoerrechten laten invoeren. Ook moeten deze landen erop toezien dat op minstens de helft van alle uit alle ontwikkelingslanden ingevoerde landbouwproducten het nultarief wordt toegepast. Ten slotte moeten de steunmaatregelen die de ontwikkelingslanden zelf nemen om hun voedselvoorziening te garanderen, van de bezuinigingen worden uitgesloten. De ontwikkelingslanden moeten meer tijd krijgen om de ontwikkelingsagenda van Doha in praktijk te brengen en daarbij toestemming krijgen om kleinere reducties door te voeren.
- Het Europees landbouwmodel moet erkenning krijgen. Interne steunmaatregelen voor bijvoorbeeld het behoud van biodiversiteit, plattelandsontwikkeling, dieren- en consumentenbescherming moeten van de reductieverplichtingen worden uitgesloten, omdat dergelijke maatregelen tegemoetkomen aan de eisen en verwachtingen van de burger/consument.

2.5. De voorzitter van de onderhandelingscommissie voor landbouw bij de WTO, Stuart Harbison, heeft op 12 februari 2002 zijn eerste, en vervolgens op 18 maart 2003 zijn tweede omgewerkte compromisvoorstel voor de WTO-landbouwonderhandelingen gepresenteerd. Dat compromis is zowel door de Eurocommissarissen Fischler en Lamy als door de in maart 2003 bijeengekomen EU-Raad van landbouwministers zonder meer van de hand gewezen. Ook de meeste WTO-leden waren er niet voor te vinden.

Het Harbinson-compromis is opgebouwd uit de volgende kernelementen:

- gemakkelijkere toegang tot de markt in alle lidstaten door verlaging van de douanetarieven in de drie tariefgroepen met 40 à 60 %;
- verlaging van de blue box-steunmaatregelen met 50 %;
- verlaging van de amber box-steunmaatregelen met 60 %;
- verlaging van de uitvoerrestituties met 50 %;
- verlaging van de de minimis-regel in industrielanden van 5 tot 2,5 %.

Gezien deze voorstellen en het ontwerp van de WTO voor een landbouwovereenkomst komt het Comité tot de hieronder uiteengezette conclusies.

3. Conclusies

3.1. De Europese Unie moet ook weer tijdens de komende WTO-onderhandelingen een voortrekkersrol spelen. Haar onderhandelingsstrategie moet erin bestaan, consequent en offensief voor niet-commerciële desiderata op te komen en ontwikkeling na te streven, waarbij de cruciale doelstellingen van het EU-beleid wat de multifunctionele rol van de landbouw betreft onverlet moeten worden gelaten.

3.2. Het onderhandelingsmandaat van de Commissie moet de steun van alle EU-lidstaten krijgen en de leidende positie van de Commissie moet worden gerespecteerd. Alleen als de EU de rangen sluit, kunnen de gemeenschappelijke belangen optimaal worden behartigd.

3.3. Het behoud van de genetische en biodiversiteit moet in de onderhandelingen worden vooropgesteld, met name op grond van het aan het Verdrag betreffende biodiversiteit gehechte Protocol van Cartagena inzake bioveiligheid, ook al mag de toepassing in de landbouw van goedgekeurde biotechnologische methoden niet worden tegengegaan: de Europese landbouw mag niet achterblijven als het erom gaat de economische vruchten te plukken die daarvan op den duur kunnen worden verwacht. De WTO-partners beslissen zelfstandig over het gebruik van biotechnologie.

3.4. De resultaten van de WTO-onderhandelingen moeten voldoende recht doen aan de onderlinge verschillen tussen regio's qua besteding van middelen, keuze van instrumenten en inhoud van maatregelen. Er is behoefte aan een mondiaal kader waarin rekening wordt gehouden met de specifieke regionale behoeften, zonder dat er gediscrimineerd wordt.

3.5. Ook in de toekomst moet met de land- en bosbouw van de EU aan de volgende vereisten worden voldaan:

- de garantie van een continuë en stabiele voorziening van levensmiddelen en non-food-producten van hoge kwaliteit die geen gevaar voor de volksgezondheid vormen;
- een uitvoerbeleid dat de EU-landbouwers in staat stelt de concurrentie op de wereldmarkten aan te kunnen;
- de instandhouding van de werkgelegenheid op het platteland en een toereikend inkomen voor agrarische werknemers in en om de landbouw.

3.6. Het WTO-onderhandelingsmandaat van de EU moet op de voor Agenda 2000 genomen besluiten zijn afgestemd en de garantie bieden dat de melkquotaregeling, de GMO voor suiker en de regelingen voor andere belangrijke producten als olijfolie, rijst en katoen ook na 2008 van toepassing kunnen blijven. Bovendien moet dat mandaat aansluiten bij de door de Commissie voorgestelde richtsnoeren voor GLB en plattelandsontwikkeling.

3.7. Het Comité schaaft zich achter de oproep van het Europees Parlement om van „Doha” een echte ontwikkelingsronde voor armoedebestrijding te maken. Daarom is het voorstander van specifieke en ambitieuze maatregelen voor ontwikkelingslanden, zonder af te doen aan de wezenlijke beleidsdoelstellingen van de EU, te weten: het streven naar een multifunctionele landbouw en duurzame ontwikkeling. Verderegaande openstelling van de EU-landbouwmarkten, bovenop de gunstige douaneregelingen in het kader van het Everything But Arms-initiatief voor de 48 minst ontwikkelde landen, kan niet worden toegestaan omdat belangrijke toepassingsgebieden van marktordeningen (bv. de GMO's voor suiker en voor rijst) anders zwaar onder druk zouden komen te staan.

3.8. Er moet op worden toegezien dat de vergelijkbaarheid van de steunmaatregelen gewaarborgd blijft. Dat geldt ook voor beleidsinstrumenten als exportkredieten voor landbouwproducten, oogstverzekeringen, subsidieregelingen voor het vervoer en „marketing boards”, het fictieve gebruik van voedselhulp en koppeling van aan derde landen verstrekte leningen aan de voorwaarde dat zij met name landbouwproducten van de leningverstrekker kopen; dergelijke instrumenten worden door een aantal handelspartners (bv. de VS en Australië) in toenemende mate als steunmaatregelen gehanteerd en vallen nog niet onder de WTO-regels.

3.9. De door de Europese Raad van Göteborg in 2001 vastgelegde doelstellingen van de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling moeten ook ten grondslag liggen aan de ordening van de internationale landbouwhandel. De hele wereldbevolking heeft er belang bij dat milieuvoorschriften worden nageleefd en dat er sociale minimumnormen worden ingevoerd.

3.10. De Europese Unie moet er daarom naar streven dat er zo spoedig mogelijk consumentenbeschermings-, milieu- en sociale normen, alsook normen voor hygiëne en gewassen en dierenbescherming in bindende internationale verdragen worden vastgelegd, om daarmee tegemoet te komen aan de eisen van de Europese consument. Deze verdragen moeten zo goed aansluiten bij de WTO-overeenkomst dat naleving ervan verzekerd is. Toe te juichen valt dat de belangen i.v.m. de bescherming van dieren ook in bindende overeenkomsten zijn vastgelegd.

3.11. De in de EU geldende normen voor en controles op voedselveiligheid en de hierboven genoemde normen dienen internationaal erkend en gerespecteerd te worden. Invoerproducten moeten aan deze Europese of vergelijkbare normen voldoen en dienen daarop te worden gecontroleerd. Als de wetenschappelijke bevindingen van verschillende landen van elkaar afwijken, moet bij de invoer van producten van het voorzorgbeginsel worden uitgegaan.

3.12. Het moet mogelijk zijn om de extra kosten ten gevolge van de strengere Europese productnormen, die niet door de WTO worden overgenomen, volledig te compenseren. Bovendien zouden die extra kosten bij het onderzoek naar de PSE (Producer Subsidy Equivalent) buiten beschouwing moeten worden gelaten.

3.13. Tijdens de Uruguay-ronde is afgesproken dat de getroffen regelingen tot 2003 niet door de andere WTO-partners kunnen worden aangevochten: de zgn. „vredesclausule”. Deze vredesclausule, waarvan het einde in zicht is, moet worden verlengd om te voorkómen dat de opstartende onderhandelingen door unilaterale acties van WTO-partners worden verstoord. Tijdens de Millenniumronde zal ook over een nieuwe vredesclausule moeten worden onderhandeld.

3.14. Door af te zien van maatregelen op het gebied van markt- en prijsbeleid, die op grond van de huidige WTO-regels nog wel mogelijk zijn, alsmede de hieruit voortvloeiende vermindering van de bescherming aan de buitengrenzen, doet de EU alvast concessies aan de WTO-partners, zonder van hen adequate en concrete tegenprestaties te verlangen. Bij dat laatste kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de erkenning en inachtneming van het beginsel van communautaire preferentie en de erkenning van het bijzondere karakter van het grootste deel van de Europese landbouw vanwege de multifunctionaliteit daarvan.

Het Comité geeft ter overweging dat verdere afbouw van de EU-marktordeningen voor landbouwproducten tot gevolg kan hebben dat hoeveelheden en prijzen nog grotere schommelingen gaan vertonen. Die ontwikkeling zou haaks staan op het streven naar een gegarandeerd en stabiel inkomen. Het dringt er daarom bij de Commissie op aan dergelijke voorstellen alleen te doen als daaraan een noodsituatie voorafgaat.

3.15. Het Comité staat achter het streven van de Commissie naar een evenwichtig resultaat bij de WTO-onderhandelingen, voor zover de belangen van de Europese landbouw voldoende in aanmerking worden genomen. Het dringt er bij de Commissie op aan, de volgende thema's ter onderhandelingstafel te brengen:

- er moet worden vastgehouden aan de besluiten van de Raad van 26 januari 2003, toen een gemeenschappelijk standpunt over het communautaire onderhandelingsvoorstel werd bereikt;
- er moet ook rekening worden gehouden met niet-commerciële desiderata;
- er moet worden ingegaan tegen de druk die de Cairns-groep uitoefent om nog meer te liberaliseren.

3.16. Verder roept het Comité de Commissie ertoe op om de „Farm Bill” — de door beide kamers van de Amerikaanse volksvertegenwoordiging goedgekeurde nieuwe landbouwwet waaronder president Bush in mei 2002 zijn handtekening heeft gezet — aan een kritisch onderzoek te onderwerpen en op de agenda van de WTO-onderhandelingen te laten zetten. Krachtens deze wet worden de Amerikaanse landbouwwetgevingen voor de komende tien jaar nogmaals met een bedrag van meer dan 80 miljard dollar verhoogd. De recente ontwikkelingen in het Amerikaanse landbouwbeleid zijn betreurenswaardig, omdat daarmee stappen terug worden gedaan in vergelijking met de in Doha vastgelegde doelstellingen.

3.17. Het Comité sterkt de Commissie in haar streven om het Europees landbouwmodel in de WTO-overeenkomsten te laten opnemen en als zodanig vast te leggen, omdat alleen op die manier het Europese platteland duurzaam kan blijven functioneren.

3.18. Het Comité juicht toe dat de armste landen dankzij het EBA-initiatief zonder invoerrechten toegang tot de EU krijgen als steun voor hun dringend noodzakelijke ontwikkeling. Ook vraagt het Comité de Commissie om de gevoelige

suikermarkt van de toekomstige WTO-onderhandelingen uit te sluiten, omdat dalende prijzen de suikerproducenten zowel in de EU als in de ACS-landen in een erg benarde positie zouden brengen.

3.19. In juli 2002 heeft de Raad de Commissie een mandaat verleend om met de WTO-partners over een nieuwe regeling voor de invoer van granen te gaan onderhandelen. Doel daarvan is om, naast de prijzen op de beurs van Chicago, ook prijzen uit andere delen van de wereld bij het onderzoek naar de reële wereldmarktprijs te betrekken. Op die manier kan worden voorkómen dat de EU wordt overspoeld met goedkoop ingevoerde granen uit andere regio's van de wereld. Gezien de lage graanprijzen in de EU wordt de Commissie dringend verzocht om tijdens de onderhandelingen krachtig voor de belangen van de Europese graanproducenten op te komen.

3.20. Het Comité biedt de Commissie aan nauw met haar samen te werken, zodat er tijdens de WTO-onderhandelingen naar behoren rekening kan worden gehouden met de regionale kenmerken van de Europese landbouw.

3.21. Het Comité stelt vast dat de onder het mom van liberalisering gedane concessies verder gaan dan het kader dat is vastgelegd in de ter afsluiting van de Uruguay-ronde gesloten overeenkomst. Het resultaat van de WTO-onderhandelingen mag de in Berlijn genomen besluiten niet te boven gaan. Voorkómen moet worden dat de onderhandelingspositie van de EU door al te gulle concessies al op voorhand wordt verzwakt.

3.22. Het Comité dringt er bij de Commissie op aan, bij de openstelling van de landbouwsector voor genetisch gemodificeerde organismen (GGO's) voldoende veiligheid te garanderen voor de traditionele en ecologische landbouwproducten.

3.23. Zolang de uitkomst van de WTO-onderhandelingen nog niet bekend is, moet de EU wachten met het sluiten van bilaterale handelsovereenkomsten met landen buiten de EU. Een en ander mag niet tot gevolg hebben dat de Europese landbouw weer met nieuwe concessies wordt opgezadeld.

Brussel, 9 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

(Everything but Arms)

Advies van het Comité van de Regio's over het „Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de kwaliteit van het zwemwater”

(2003/C 244/07)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de kwaliteit van het zwemwater (COM(2002) 581 def. — 2002/0254 (COD));

gezien het besluit van de Raad van 13 november 2002 om het CvdR overeenkomstig artikel 175, lid 1, van het EG-Verdrag over dit onderwerp te raadplegen;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 23 januari 2003 om de commissie „Duurzame ontwikkeling” te belasten met het opstellen van een advies over dit onderwerp;

gezien het CvdR-advies over de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad „Ontwikkeling van een nieuw zwemwaterbeleid”, CDR 97/2001 fin ⁽¹⁾;

gezien het op 20 februari 2003 door de commissie „Duurzame ontwikkeling” goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 17/2003 rev.; rapporteur: de heer Antich I Olivier, minister-president van het autonome gewest de Balearen; E/PSE);

overwegende dat er in het EG-Verdrag op wordt aangedrongen om op alle EU-beleidsterreinen rekening te houden met het milieu, met name om voor een duurzame ontwikkeling te zorgen,

heeft tijdens zijn 49e zitting, gehouden op 9 en 10 april 2003 (vergadering van 9 april) het volgende advies met algemene stemmen goedgekeurd.

1. Algemene opmerkingen

1.1. Het Comité van de Regio's is ingenomen met het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad over de kwaliteit van zwemwater. De nieuwe richtlijn zal de Europese bevolking en bezoekers van badplaatsen een betere bescherming bieden en het milieu ten goede komen.

1.2. De richtlijn kan een bijdrage leveren aan een samenhangend en duurzaam economisch beleid, waar vooral de burgers die zich inzetten voor een beter milieu tevreden mee zullen zijn. De toeristische en de vrijetijdssector, voor veel lidstaten van essentieel belang, kan alleen maar voordeel hebben bij strenge normen voor de kwaliteit van zwemwater. Deze staan namelijk borg voor de veiligheid van consumenten en boezemen hun vertrouwen in.

1.3. Verder zullen consumenten dankzij de richtlijn beter geïnformeerd worden over de kwaliteit van zwemwater, zodat zij weten waar zij aan toe zijn en zich veilig voelen. Het uiteindelijke streven is om de veiligheid van badgasten en de bescherming van het milieu hand in hand te laten gaan met de sociaal-economische ontwikkeling.

1.4. De voorgestelde richtlijn kan tot gevolg hebben dat door natuurrampen getroffen gebieden van de lijst van zwemwateren worden afgevoerd. Gezien de betreurenswaardige gevolgen van de schipbreuken van bijvoorbeeld de Erika en

de Prestige zou het mogelijk moeten zijn om dergelijke beschermende maatregelen ook bij dit soort ongelukken te nemen.

1.5. De beginselen van het Witboek over Europese governance indachtig is het CvdR van mening dat lokale en regionale overheden meer moeten worden betrokken bij de toepassing van de voorgestelde richtlijn. Deze zal er efficiënter door worden en bovendien beter aansluiten op de verdeling van de bevoegdheden in de lidstaten en — met name — in gemeenten en regio's.

1.6. Een optimale zwemwaterkwaliteit is van groot belang voor de volksgezondheid. De lidstaten hebben dan ook de belangrijke taak het publiek van informatie te voorzien. Er moet overal en in real-time informatie worden gegeven. Deze informatie dient duidelijk, begrijpelijk en vrij van technisch jargon te zijn en moet tijdig gegeven worden. Het is daarom belangrijk dat deze informatie overal aan dezelfde voorwaarden voldoet, waarbij het aanbeveling verdient om gebruik te maken van de mogelijkheden die de informatiemaatschappij in dit verband biedt. Voor lokale en regionale overheden is hierbij een cruciale rol weggelegd. De eisen die wat de informatievoorziening over zwemwater betreft aan de overheidsinstanties worden gesteld, moeten aansluiten bij de eisen in de Richtlijn over de openbare toegang tot milieu-informatie. Het subsidiariteitsbeginsel indachtig dient de manier waarop deze informatie wordt gegeven te worden overgelaten aan de lokale en regionale overheden. In de Richtlijn zou de informatieplicht daarom moeten worden beperkt tot de volgende minimum-eisen:

⁽¹⁾ DO C 357 van 14.12.2001, blz. 51.

- algemene beschrijving van het zwemwater, los van de zwemwaterprofielen,
- beschrijving en beoordeling van de meest recente onderzoeksresultaten en classificatie van de kwaliteit van het zwemwater in de laatste drie jaar,
- schrapping van de betrokken locatie van de lijst van zwembaden, eventueel met redenen omkleed.

1.7. De Commissie wil de bescherming van de gezondheid terecht niet alleen verbeteren door periodieke wetenschappelijke analyses verplicht te stellen, maar ook door op een proactief beheer van badplaatsen aan te dringen. Deze nieuwe aanpak maakt het voor de bevoegde autoriteiten veel gemakkelijker om op alle verschillende niveaus beheersmaatregelen te nemen. Bovendien kunnen deze maatregelen dan beter worden afgestemd op de speciale kenmerken van binnen- en kustwateren.

1.8. Het CvdR is het met het voorstel van de Commissie eens om voor de kwaliteit van zwemwater de categorieën „slecht”, „goed” en „uitstekend” in te voeren. Uitgaande van strenge gezondheidscriteria zou een badzone weliswaar alleen het predikaat „geschikt” of „niet geschikt” dienen te krijgen, maar het onderscheid tussen twee soorten geschikt zwemwater biedt de mogelijkheid om die overheden te belonen die zich duidelijk moeite hebben getroost om een zo hoog mogelijke kwaliteit te bereiken. Bovendien leidt deze maatregel ertoe dat de kwaliteit van reeds geschikt zwemwater er alleen nog maar beter op wordt.

1.9. De Commissie stelt terecht voor om het aantal parameters, en aldus de bijbehorende kosten, omlaag te brengen. De evaluatiemethode kan echter niet-plausibele resultaten opleveren. Daarom zou er volgens het Comité een flexibeler methode moeten komen, die zonodig kan worden gewijzigd. Het moet mogelijk blijven om nieuwe parameters in te voeren als uit de wetenschappelijke en technische ontwikkelingen blijkt dat het wenselijk is om bepaalde proeven te nemen. Dit zou moeten kunnen gebeuren zonder dat de richtlijn herzien dient te worden.

1.10. Het doet het CvdR deugd dat in de voorgestelde richtlijn expliciet gewag wordt gemaakt van toxische fytoplanktonbloei en proliferatie van macroalgen, iets waar het in zijn vorige advies over zwembadbeheer op had aangedrongen (CDR 97/2001 fin). Het beveelt tevens aan besmetting door algenslijm onder de loep te nemen. Naar deze fenomenen en het effect ervan op de gezondheid van zwemmers en ecosystemen en op de kwaliteit van zwembad moet blijvend onderzoek worden gedaan.

1.11. Er kunnen problemen ontstaan als de zwembadlocaties in FFH- en vogelbeschermingsgebieden liggen en door een groot aantal watervogels worden gebruikt. Hiervoor moet een adequate oplossing komen, waarbij de belangen van de vrijetijdsbranche in acht moeten worden genomen.

2. Opmerkingen over de prioriteiten van lokale en regionale overheden

2.1. Aangezien het richtlijnvoorstel een aantal onderling samenhangende en over de EU, de lidstaten en de regio's verdeelde verantwoordelijkheden met zich meebrengt, zouden de vertegenwoordigers van lokale en regionale overheden een actieve inbreng moeten krijgen in het regelgevingscomité en in het comité dat in artikel 20 wordt genoemd.

2.2. Gezien de strekking van de voorgestelde richtlijn is het van cruciaal belang dat lokale en regionale overheden worden betrokken bij het uitwerken van de manier waarop de informatie de consument moet bereiken. Dat zal de duidelijkheid van de informatie en aldus het vertrouwen van de consument ten goede komen.

2.3. Wat de effecten voor de economie en het bedrijfsleven betreft: een betere kwaliteit van zwembad is goed voor de volksgezondheid, voor het sociaal-economisch welzijn van de plaatselijke bevolking en voor de duurzame ontwikkeling van het toerisme. De Commissie zou, in samenwerking met de lokale en regionale autoriteiten, verder onderzoek moeten doen naar de mogelijke impact op de duurzaamheid van de toeristische sector. Daarbij moet ook worden gekeken naar de kosten waarmee plaatselijke gemeenschappen te maken zouden krijgen als gevolg van sluiting van zwembadgebieden voor het publiek om te voldoen aan de door de Commissie voorgestelde strengere normen.

2.4. Aangezien de verplichte controles van de lidstaten door de lokale en regionale overheden worden uitgevoerd, dient de richtlijn alleen betrekking te hebben op zwembad. Het is geen goed idee om er ook andere recreatieve activiteiten onder te laten vallen; verwijzingen hiernaar dienen dan ook geschrapt te worden. Kwaliteitseisen voor wateren voor andere recreatieve activiteiten kunnen eventueel in een aparte richtlijn worden geregeld.

2.5. Ondanks het feit dat de Commissie gegevens heeft verzameld met het oog op het opstellen van dit herziene voorstel, dringt het Comité er bij de Commissie op aan, over te gaan tot een uitvoeriger en meer representatieve evaluatie van de kosten van implementatie van de herziene bepalingen.

3. Aanbevelingen

Het CvdR stelt voor de volgende wijzigingen aan te brengen in het voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de kwaliteit van het zwembad:

3.1. Gezien de grootscheepse maatregelen die het vaststellen van een zwemwaterprofiel overeenkomstig artikel 6 met zich meebrengen, zou dit alleen verplicht moeten worden gesteld voor die zwemwateren die overeenkomstig artikel 9 als „slecht” gecategoriseerd zijn.

3.2. In het licht van de ongelukken met de olietankers Erika en Prestige — de zoveelste in een lange rij van ongelukken waarbij het milieu langs de Europese kustlijn steeds ernstige schade oploopt — stelt het CvDR voor om maatregelen op te nemen waarmee de ernstig aangetaste waterkwaliteit enigszins kan worden hersteld en het geschade vertrouwen van de consument tot op zekere hoogte kan worden teruggewonnen. Een mogelijkheid is bijvoorbeeld om een zone in dergelijke gevallen tijdelijk van de lijst van zwemwateren af te voeren, zodat het kwaliteitsimago van door milieurampen getroffen badplaatsen ongeschonden blijft. In dit verband moet er ook voor gezorgd worden dat deze badplaatsen pas weer in de lijst worden opgenomen als zij aan alle veiligheids- en gezondheidseisen voldoen.

3.3. Artikel 7, lid 4 en 5: het tijdschema zou ook moeten kunnen worden opgeschort in geval van door menselijk falen veroorzaakte rampen, zoals die met de Prestige en de Erika.

3.4. Overstromingen tasten de waterkwaliteit aan en zouden daarom een reden moeten vormen voor opschorting van het tijdschema. De Commissie zou hiervan op de hoogte moeten worden gesteld als zij het jaarlijks verslag over het badseizoen ontvangt.

3.5. Artikel 12, lid 3: er moet voor worden gezorgd dat de bevoegde overheden, meestal lokale of regionale overheden, over het juiste instrumentarium beschikken om noodsituaties het hoofd te kunnen bieden. Het opstellen van rampenplannen overeenkomstig artikel 12 zou alleen moeten gebeuren als er sprake is van een extreem dringende situatie. Eventueel zou zelfs kunnen worden overwogen om artikel 12 te schrappen.

3.6. Artikel 13 van de ontwerp-richtlijn zou, in overeenstemming met de algemene opmerkingen in paragraaf 1.9,

moeten worden uitgebreid met een zogenaamde discounting-regel. Krachtens deze regel voldoen zwemwateren ook aan de richtlijn als

- nadat de grenswaarde één keer is overschreden uit controles en analyses blijkt dat deze niet vaker is overschreden;
- de bevoegde autoriteiten het publiek tijdens de overschrijding hebben gewaarschuwd en een tijdelijk zwemverbod hebben afgekondigd.

3.7. Artikel 16, lid 1: lokale en regionale overheden dienen rechtstreeks betrokken te worden bij het ter beschikking stellen en verspreiden van informatie over de kwaliteit van zwemwater. Aangezien deze overheden het best op de hoogte zijn van de kwaliteit van het plaatselijke zwemwater en het betrokken publiek het best kennen, komt deze maatregel de kwaliteit van de informatie ten goede.

3.8. Artikel 16: het CvDR stelt voor een nieuw lid 5 op te nemen en daarin aan te geven aan welke voorwaarden de publieksinformatie in de hele EU dient te voldoen. In dit verband zou de Commissie in diverse Europese regio's zowel voor binnen- als voor kustwateren proefprojecten moeten financieren, die dan in de periode van 2 jaar voor de omzetting van de richtlijn zouden kunnen worden uitgevoerd.

3.9. Artikel 20: lokale en regionale overheden zouden een bijdrage moeten kunnen leveren aan het verzamelen van wetenschappelijke en technische gegevens voor de richtlijn, aangezien zij het best op de hoogte zijn van de kwaliteit van het plaatselijke zwemwater. Bovendien zouden de lokale en regionale overheden vertegenwoordigd moeten zijn in het comité dat de Commissie helpt bij de aanpassing van de voorgestelde richtlijn aan de technologische ontwikkelingen.

3.10. Gezien de opmerkingen over het financieel memorandum en om de in paragraaf 3.5 voorgestelde proefprojecten te kunnen uitvoeren, doet de Commissie er goed aan om de toewijzing van extra financiële middelen ter dekking van de kosten die deze projecten met zich meebrengen in overweging te nemen.

Brussel, 9 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's, over de „Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement: Naar een strategie voor de bescherming en de instandhouding van het mariene milieu”

(2003/C 244/08)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de mededeling van de Commissie „Naar een strategie voor de bescherming en de instandhouding van het mariene milieu” (COM(2002) 539 def.);

gezien het besluit van de Europese Commissie van 2 oktober 2002 om het Comité van de Regio's overeenkomstig artikel 265 (1) van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap over dit onderwerp te raadplegen;

gezien het besluit van het CvDR-bureau van 12 maart 2002 om de commissie „Duurzame ontwikkeling” met het opstellen van een advies over dit onderwerp te belasten;

gezien het advies van het Comité van de Regio's over het zesde milieuactieprogramma (CDR 36/2001 fin) (1);

gezien het ontwerpadvies (CDR 24/2003 rev.), dat op 20 februari 2003 door de commissie „Duurzame ontwikkeling” werd goedgekeurd (rapporteur: de heer Van Gelder, Commissaris van de Koningin in de Provincie Zeeland; NL/EVP),

heeft tijdens zijn 49e zitting op 9 en 10 april 2003 (vergadering van 9 april) onderstaand advies uitgebracht, dat met algemene stemmen werd goedgekeurd.

1. Standpunten van het Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's;

1.1. verwelkomt de voorgenomen ontwikkeling van een Europese strategie voor de bescherming en de instandhouding van het mariene milieu, zoals vereist op grond van het zesde Europese milieuactieprogramma;

1.2. onderschrijft, gelet op de geconstateerde regionale en sectorale versnippering van beleid, de noodzaak van een algemeen, geïntegreerd beleid op EU-niveau inzake de mariene bescherming;

1.3. is overtuigd dat het gezond functioneren van de zeeën en de oceanen, inclusief de kusten en de estuaria (ofwel: het mariene milieu), zowel vanuit een ecologisch als vanuit een economisch en sociaal oogpunt van wezenlijk belang is;

1.4. wil daarbij het belang accentueren van een gezond functioneren van het mariene milieu voor lokale en regionale gemeenschappen. Het tegendeel werd onlangs duidelijk geïllustreerd door de impact van de ramp met de Prestige olietanker voor de lokale gemeenschappen aan de Noord-Spaanse kust en (nog recenter) door de ramp met de Tricolor voor de kust van Vlaanderen en Zuidwest-Nederland;

1.5. zou een strategische Europese aanpak van dergelijke rampen, waarbij een centrale rol voor het Europese Maritieme Veiligheidsagentschap is weggelegd, toejuichen. Dit agentschap zou daarom onder meer als taak moeten krijgen ervoor te zorgen dat onmiddellijk ná een ramp instrumenten worden ingezet om die ramp onder controle te krijgen, en zou in staat moeten worden gesteld onverwijld op te treden om de gevolgen van de door een ramp op zee ontstane vervuiling te beperken;

1.6. beseft dat het gezond functioneren van het mariene milieu in ernstige mate wordt bedreigd door talloze menselijke activiteiten op zee als wel op het land. Het gaat daarbij om lozingen van gevaarlijke stoffen en nutriënten, om het winnen van producten uit het mariene milieu (vis, olie, zand, grind, energie etc.) en om alle activiteiten, die ten grondslag liggen aan de klimaatsverandering;

1.7. is overtuigd dat de effecten van de bedreigingen op het functioneren van het mariene milieu zeer moeilijk of helemaal niet te herstellen zijn. Het veelal vrijwel irreversibele karakter van de aantastingen wordt vooral veroorzaakt door de grootschaligheid van de in het geding zijnde processen. Zoveel mogelijk moet vermeden worden dat reactieve maatregelen nodig zijn. Dit kan door een proactief beleid gebaseerd op het voorzorgsbeginsel en tot uiting komend in no-regret-maatregelen;

1.8. onderschrijft dat het duurzaam gebruik van de zeeën gebaseerd dient te zijn op een ecosysteembenadering. Alleen dan is het mogelijk dat gebruik niet ten koste gaat van het ecologisch functioneren, andere gebruiksfuncties en toekomstige generaties. Een wereldwijde toepassing van de ecosysteembenadering is nodig;

(1) PB C 357 van 14.12.2001, blz. 44.

1.9. is van mening dat de ruimtelijke ordening meer aandacht dient te krijgen als instrument voor het concretiseren van het duurzaam gebruik. Het duurzaam gebruik dient niet alleen tot uiting te komen in de intensiteit en de wijze van dat gebruik, maar ook in de plaats van het gebruik. Het instrument van de ruimtelijke ordening kan beschouwd worden als één van de concretisering van het voorzorgsbeginsel en dient derhalve niet alleen in eventuele speciale instandhoudingsgebieden toegepast te worden, maar ook daarbuiten. Op basis van een integrale visie op de zeegebieden van de EU dienen concrete regels op het gebied van de ruimtelijke ordening geformuleerd te worden;

1.10. is van mening dat een duurzaam gebruik van de zeeën niet gerealiseerd kan worden als daarvoor niet mede een draagvlak bestaat in de regio's en gemeenten. Interactieve planvormingsprocessen kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Bij de verdere ontwikkeling van de strategie moet daaraan de nodige aandacht gegeven worden;

1.11. is van mening dat een integratie van het beleid niet alleen nodig is op EU-niveau, maar eveneens op gemeentelijk en regionaal niveau. Dit zal ten goede komen aan de hiervoor geconstateerde noodzaak van een lokaal en regionaal draagvlak voor het beleid en van de ontwikkeling van de ruimtelijke ordening als instrument voor een duurzaam gebruik van het mariene milieu;

1.12. onderschrijft de vaststelling in de mededeling dat er een gebrek aan voldoende kennis is. Een intensivering van de kennisontwikkeling is nodig;

1.13. beseft tegelijkertijd dat niet gewacht kan worden tot deze kennis is ontwikkeld en dat er grenzen bestaan aan deze kennisontwikkeling. Bij het formuleren van het beleid dient rekening gehouden te worden met deze beperkingen. Het voorzorgsbeginsel dient dan ook een belangrijk uitgangspunt te zijn bij de beleidsontwikkeling. Daarnaast dient dit tot uiting te komen in de handhaafbaarheid van voorschriften en maatregelen. Het „schoon-schip”-concept is hiervan een voorbeeld en dient dan ook actief ondersteund te worden;

1.14. ondersteunt het beleid van EU-commissaris de Palacio inzake de versnelling van de tijdschema's voor de toepassing van de dubbelwandigheid van zeewaardige schepen en de opleidingseisen en vakbekwaamheid van zeelui;

1.15. is van mening dat de problemen waarmee het mariene milieu te maken heeft, effectiever aangepakt kunnen worden als de kosten van de (potentiële) milieuschade gelegd worden bij de veroorzaker. De milieukosten zouden een vast onderdeel moeten worden van de bedrijfsbalans. Tevens zou de potentiële milieuschade tot uiting moeten komen in de verzekeringspremies van bijvoorbeeld schepen;

1.16. onderschrijft dat, gelet op de complexiteit van de problematiek, de mededeling niet nu al de strategie kan bevatten, maar slechts een stap op weg is naar een strategie. Het CvdR heeft waardering voor het procesmatige karakter van de geformuleerde acties. Het CvdR vraagt zich echter wel af of sommige acties niet concreter geformuleerd kunnen worden. Daarnaast ontbreekt bij een aantal doelstellingen een

termijn waarbinnen deze bereikt moeten zijn, terwijl dat volgens het CvdR wel mogelijk is;

1.17. vraagt zich af of en wanneer er een mededeling zal komen die (een nadere concretisering van) de strategie zal bevatten.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's

2.1. beveelt aan, gelet op de grenzen aan de kennisontwikkeling en het vrijwel irreversibele karakter van de schade aan het mariene ecosysteem, meer expliciete aandacht te schenken aan het voorzorgsbeginsel. Dit dient onder meer tot uiting te komen in:

2.1.1. het breder inzetten van het instrument van ruimtelijke ordening en strategisch environmental assessment dan alleen in speciale instandhoudingsgebieden;

2.1.2. voorstellen tot betere integratie van de milieukosten in de balansen van ondernemingen;

2.1.3. een actieve stimulering van de ontwikkeling van het „schoon-schip”-concept;

2.2. beveelt aan niet alleen op EU niveau, maar ook op regionaal niveau tot een integratie van beleid te komen door het model van de regionale adviesraden, zoals genoemd in actie 20 (waaraan ook wordt deelgenomen door de bevoegde lokale overheden), uit te bouwen tot integrale regionale adviesraden gericht op alle relevante sectoren en niet, zoals voorgesteld in actie 20, door dit model toe te passen op andere sectoren;

2.3. beveelt aan de toepassing van de ecosysteembenadering wereldwijd te stimuleren;

2.4. beveelt de Commissie aan in haar strategie te erkennen dat het mariene milieu ten gevolge van een ongeluk of incident bij het vervoer van radioactieve materialen aan hoge doses radioactiviteit kan worden blootgesteld, en dringt er bij de Commissie op aan in haar strategie hieraan aandacht te besteden;

2.5. beveelt aan aan de doelstellingen 9, 10 en 12 termijnen te verbinden, waarbinnen deze bereikt dienen te zijn;

2.6. beveelt aan de acties 7 en 9 exacter te formuleren;

2.7. beveelt aan samen met het verslag genoemd in actie 19 een nadere uitwerking van een integrale strategie te publiceren;

2.8. stelt op grond van deze aanbevelingen de volgende wijzigingsvoorstellen voor:

WIJZIGINGSVOORSTELLEN:

WIJZIGINGSVOORSTEL 1

Paragraaf 7: Doelstellingen

Toe te voegen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Eutrofiëring</p> <p>Doelstelling 5</p> <p>De doelstelling met betrekking tot eutrofiëring is de door de mens veroorzaakte problemen van eutrofiëring tegen 2010 uit te bannen door een geleidelijke vermindering van de antropogene inputs van nutriënten in mariene gebieden milieu waar deze inputs waarschijnlijk, direct of indirect, deze problemen veroorzaken. Waar geen regionale doelstellingen met betrekking tot eutrofiëring werden vastgesteld, zullen in samenwerking met de regionale mariene overeenkomsten regio-specifieke acties en termijnen voor het bereiken van deze doelstelling worden ontwikkeld.</p>	<p>Eutrofiëring</p> <p>Doelstelling 5</p> <p>De doelstelling met betrekking tot eutrofiëring is de door de mens veroorzaakte problemen van eutrofiëring tegen <u>2010</u> uit te bannen terug te dringen (conform de kaderrichtlijn water) door een geleidelijke vermindering van de antropogene inputs van nutriënten in mariene gebieden milieu waar deze inputs waarschijnlijk, direct of indirect, deze problemen veroorzaken. Waar geen regionale doelstellingen met betrekking tot eutrofiëring werden vastgesteld, zullen in samenwerking met de regionale mariene overeenkomsten regio-specifieke acties en termijnen voor het bereiken van deze doelstelling worden ontwikkeld.</p>

Motivering

De in de strategie van de Commissie voorgestelde termijn van 2010 als jaar waarin de eutrofiëringsproblemen uitgebannen zouden moeten zijn, is met name voor gemeenten en regio's geen realistische doelstelling.

WIJZIGINGSVOORSTEL 2

Paragraaf 7: Doelstellingen

Toe te voegen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Doelstelling 9</p> <p>Deze doelstelling moet de invloed van de scheepvaart op het milieu verminderen door het ontwikkelen van het „schoon-schip“-concept.</p>	<p>Doelstelling 9</p> <p>Deze doelstelling moet de invloed van de scheepvaart op het milieu verminderen door het ontwikkelen <u>tegen 2010</u> van het „schoon-schip“-concept en van een „zwarte doos“ voor schepen (naar analogie van de zwarte doos in vliegtuigen) waarop essentiële informatie over veiligheid en het voorkomen van vervuiling moet worden opgeslagen.</p>

WIJZIGINGSVOORSTEL 3

Paragraaf 7: Doelstellingen

Toe te voegen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Doelstelling 10</p> <p>Met deze doelstelling moet een zodanige kwaliteit van het milieu worden bereikt dat de niveaus van verontreinigende stoffen niet leiden tot belangrijke invloeden op of risico's voor de gezondheid en het welzijn van de mens.</p>	<p>Doelstelling 10</p> <p>Met deze doelstelling moet een zodanige kwaliteit van het milieu worden bereikt dat <u>tegen 2010</u> de niveaus van verontreinigende stoffen niet leiden tot belangrijke invloeden op of risico's voor de gezondheid en het welzijn van de mens.</p>

WIJZIGINGSVOORSTEL 4

Paragraaf 7: Doelstellingen

Toe te voegen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Doelstelling 12</p> <p>Deze doelstelling moet een effectievere coördinatie en samenwerking tot stand brengen tussen de verschillende instellingen en de regionale en wereldwijde overeenkomsten, commissies en verdragen die de bescherming van het mariene milieu betreffen.</p>	<p>Doelstelling 12</p> <p>Deze doelstelling moet <u>tegen 2006</u> een effectievere coördinatie en samenwerking tot stand brengen tussen de verschillende instellingen en de regionale en wereldwijde overeenkomsten, commissies en verdragen die de bescherming van het mariene milieu betreffen.</p>

WIJZIGINGSVOORSTEL 5

Paragraaf 8.1: Beleidsactie

Te wijzigen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>81. Daar waar dit mogelijk kan leiden tot het aanwijzen van speciale instandhoudingsgebieden hetgeen implicaties voor lopende activiteiten met zich mee kan brengen zal de Commissie de integratie van natuurbeschermingsmaatregelen en de verschillende sectorale activiteiten die van invloed zijn op het mariene milieu met inbegrip van ruimtelijke ordening en de toepassing van strategische milieubeoordelingen aanpakken.</p>	<p>81. ~~Daar waar dit mogelijk kan leiden tot het aanwijzen van speciale instandhoudingsgebieden hetgeen implicaties voor lopende activiteiten met zich mee kan brengen zal~~De Commissie zal de integratie van natuurbeschermingsmaatregelen en de verschillende sectorale activiteiten die van invloed zijn op het mariene milieu met inbegrip van ruimtelijke ordening en de toepassing van strategische milieubeoordelingen aanpakken. <u>In eerste instantie zal dit gebeuren daar waar actie 2 mogelijk kan leiden tot het aanwijzen van speciale instandhoudingsgebieden, hetgeen implicaties voor lopende activiteiten met zich mee kan brengen.</u></p>

WIJZIGINGSVOORSTEL 6

Paragraaf 8.1: Beleidsactie

Te wijzigen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Actie 7</p> <p>In de context van de tenuitvoerlegging van haar strategie met betrekking tot dioxinen, furanen en PCB's zal de Commissie de ontwikkeling van een geïntegreerd proefprogramma voor het bewaken van dioxinen in het milieu en in het voedsel met betrekking tot de volksgezondheid in het Oostzeegebied overwegen.</p>	<p>Actie 7</p> <p>In de context van de tenuitvoerlegging van haar strategie met betrekking tot dioxinen, furanen en PCB's zal de Commissie <u>tegen 2004 voorstellen doen voor de ontwikkeling van een geïntegreerd proefprogramma voor het bewaken van dioxinen in het milieu en in het voedsel met betrekking tot de volksgezondheid in het Oostzeegebied.</u>~~overwegen~~</p>

WIJZIGINGSVOORSTEL 7

Paragraaf 8.1: Beleidsactie

Toe te voegen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Actie 9</p> <p>Teneinde een systematischer aanpak van bestrijding van mariene eutrofiering te vergemakkelijken zal de Commissie:</p> <ul style="list-style-type: none"> — een krachtadiger handhaving en tenuitvoerlegging van de nitratenrichtlijn en de stedelijke afvalwater-richtlijn nastreven; — ... 	<p>Actie 9</p> <p>Teneinde een systematischer aanpak van bestrijding van mariene eutrofiering te vergemakkelijken zal de Commissie:</p> <ul style="list-style-type: none"> — een krachtadiger handhaving en tenuitvoerlegging van de nitratenrichtlijn en de stedelijke afvalwater-richtlijn nastreven. <u>De Commissie zal daartoe tegen 2004 voorstellen doen;</u> — ...

WIJZIGINGSVOORSTEL 8

Paragraaf 8.1: Beleidsactie

Toe te voegen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Actie 14</p> <p>De Commissie zal:</p> <ul style="list-style-type: none"> — In de toekomst, bijgestaan door het Europese Maritieme Veiligheidsagentschap, de doeltreffendheid van de EU-wetgeving op het gebied van maritieme veiligheid blijven bestuderen met speciale nadruk op de onlangs aangenomen maatregelen ter voorkoming van onvoorziene maritieme verontreiniging; — Initiatieven met het doel de door het maritiem transport veroorzaakte schade aan het milieu te minimaliseren actief stimuleren en inspanningen voor de ontwikkeling van het concept van een schoon schip steunen. 	<p>Actie 14</p> <p>De Commissie zal:</p> <ul style="list-style-type: none"> — in de toekomst, bijgestaan door het Europese Maritieme Veiligheidsagentschap, de doeltreffendheid van de EU-wetgeving op het gebied van maritieme veiligheid blijven bestuderen met speciale nadruk op de onlangs aangenomen maatregelen ter voorkoming van onvoorziene maritieme verontreiniging; — initiatieven met het doel de door het maritiem transport veroorzaakte schade aan het milieu te minimaliseren actief stimuleren en inspanningen voor de ontwikkeling van het concept van een <u>schoon schip en van een verkeersleidingssysteem voor het zeevervoer actief steunen.</u>

WIJZIGINGSVOORSTEL 9

Paragraaf 8.1: Beleidsactie

Toe te voegen: nieuw

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
	<p><u>Actie (nieuw)</u></p> <p>De Commissie zal tegen 2004 voorstellen doen om de <u>kosten van (potentiële) milieuschade explicieter tot uiting te laten komen in de bedrijfsresultaten van de (potentiële) veroorzakers van deze schade.</u></p>

WIJZIGINGSVOORSTEL 10

Paragraaf 8.2: Verbeteren van coördinatie en samenwerking

Toe te voegen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Actie 19</p> <p>De Commissie zal:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Een interne coördinatiegroep benoemen die alle vraagstukken met betrekking tot mariene bescherming moet overwegen en een doeltreffende coördinatie van de sectorale verordeningen moet waarborgen; — Een werkprogramma opstellen waarbij het werk onder de lidstaten, regionale organisaties en andere belanghebbenden wordt verdeeld teneinde de doelstellingen van de mariene strategie te realiseren; — In juni 2004 een verslag publiceren over de resultaten van deze initiatieven alsmede aanbevelingen voor toekomstige acties. 	<p>Actie 19</p> <p>De Commissie zal:</p> <ul style="list-style-type: none"> — een interne coördinatiegroep benoemen die alle vraagstukken met betrekking tot mariene bescherming moet overwegen en een doeltreffende coördinatie van de sectorale verordeningen moet waarborgen; — een werkprogramma opstellen waarbij het werk onder de lidstaten, regionale organisaties en andere belanghebbenden wordt verdeeld teneinde de doelstellingen van de mariene strategie te realiseren; — in juni 2004 een verslag publiceren over de resultaten van deze initiatieven alsmede <u>een nadere uitwerking van een integrale strategie en aanbevelingen voor toekomstige acties.</u>

WIJZIGINGSVOORSTEL 11

Paragraaf 8.2: Verbeteren van coördinatie en samenwerking

Te wijzigen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Actie 20</p> <p>Daar waar de Commissie in het kader van de hervorming van het GVB heeft voorgesteld om regionale adviesraden met een breed lidmaatschap, onder anderen vertegenwoordigers van de sectoren visserij en aquacultuur, milieu- en consumentenbelangen, nationale en/of regionale besturen en wetenschappers, te benoemen, zal zij er naar streven dit model ook in andere sectoren toe te passen.</p>	<p>Actie 20</p> <p>Daar waar de Commissie in het kader van de hervorming van het GVB heeft voorgesteld om regionale adviesraden met een breed lidmaatschap, onder anderen vertegenwoordigers van de sectoren visserij en aquacultuur, milieu- en consumentenbelangen, nationale en/of regionale besturen, <u>bevoegde lokale overheden en wetenschappers, te benoemen, zal zij er naar streven dit model ook in andere sectoren toe te passen. zodanig uit te bouwen dat integrale regionale adviesraden ontstaan, die zich op alle relevante sectoren in hun onderlinge samenhang richten.</u></p>

WIJZIGINGSVOORSTEL 12

Paragraaf 8.2: Verbeteren van coördinatie en samenwerking

Toe te voegen:

Door de Commissie voorgestelde tekst	Wijzigingsvoorstel
<p>Actie 22</p> <p>Op wereldwijd niveau zal de Commissie:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Een betere coördinatie tussen alle instanties die zich bezighouden met mariene bescherming in het kader van Unclos en Agenda 21 hoofdstuk 17 stimuleren; — Een gecoördineerde positie van de Gemeenschap in intergouvernementele organisaties waarborgen teneinde een brede pan-Europese consensus en Europese invloed te vergemakkelijken; — Verdere dialoog en samenwerking nastreven op het gebied van internationaal wetenschappelijk en technologisch onderzoek met partnerlanden en regio's die geïnteresseerd zijn in het stimuleren van een op ecosystemen gebaseerde aanpak van het mariene milieu; — ... 	<p>Actie 22</p> <p>Op wereldwijd niveau zal de Commissie:</p> <ul style="list-style-type: none"> — een betere coördinatie tussen alle instanties die zich bezighouden met mariene bescherming in het kader van Unclos en Agenda 21 hoofdstuk 17 stimuleren; — een gecoördineerde positie van de Gemeenschap in intergouvernementele organisaties waarborgen teneinde een brede pan-Europese consensus en Europese invloed te vergemakkelijken; — verdere dialoog en samenwerking nastreven op het gebied van internationaal wetenschappelijk en technologisch onderzoek met partnerlanden en regio's die geïnteresseerd zijn in het stimuleren van een op ecosystemen gebaseerde aanpak van het mariene <u>milieu en deze aanpak actief propageren</u>; — ...

Brussel, 9 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
 Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over de „Goedkeuring van een meerjarenprogramma (2004-2006) voor de doeltreffende integratie van informatie- en communicatietechnologie (ICT) in de onderwijs- en beroepsopleidingsstelsels in Europa (eLearning-programma)”

(2003/C 244/09)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien het voorstel inzake Goedkeuring van een meerjarenprogramma (2004-2006) voor de doeltreffende integratie van informatie- en communicatietechnologie (ICT) in de onderwijs- en beroepsopleidingsstelsels in Europa (eLearning-programma) (COM(2002) 751 def. — 2002/0303 (COD));

gezien het besluit van de Raad van 22 januari 2003 om, overeenkomstig artikel 265, eerste alinea, van het EG-Verdrag, het Comité van de Regio's hierover te raadplegen;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 26 juni 2002 om de commissie „Cultuur en opleiding” te belasten met de desbetreffende voorbereidende werkzaamheden;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 28 februari 2003 om de heer Ervelä (voorzitter van de gemeenteraad van Sauvo en voorzitter van de regiораad van Zuid-West-Finland; FIN/ELDR) aan te wijzen als algemeen rapporteur (op grond van art. 40(2) van het r.v.o.),

heeft tijdens zijn 49e zitting van 9 en 10 april 2003 (vergadering van 10 april) het volgende advies uitgebracht.

1. Standpunten van het Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's

1.1. is van mening dat een creatief en innovatief gebruik van informatie- en communicatietechnologie de kwaliteit van Europese onderwijsstelsels verbetert, en dat het voorstel van de Commissie voor het meerjarenprogramma „eLearning” hiertoe een belangrijke stap is;

1.2. vraagt aandacht voor de belangrijke rol van de regionale en lokale overheden op het gebied van beroepsopleiding en onderwijs en wijst erop dat de doelstellingen niet kunnen worden gerealiseerd zonder dat genoemde overheden nauw worden betrokken bij de uitvoering van het programma;

1.3. benadrukt dat alle studenten en onderwijsinstellingen de kans moeten krijgen te profiteren van de mogelijkheden die door de informatiemaatschappij worden geboden, maar dat deze doelstelling uiterst moeilijk te verwezenlijken zal zijn in regio's die, door hun bijzondere ligging, sociale structuur, tekortschietende middelen voor de aanschaf van de nodige apparatuur en voor onderhoud dan wel door ongelijkheid op het gebied van toegang tot informatie, te kampen hebben met speciale problemen (zoals in ultraperifere of geïsoleerde regio's);

1.4. stelt vast dat er op regionaal en lokaal niveau in Europa aanzienlijke verschillen zijn betreffende het aanbod

van telecommunicatiediensten, wat weer leidt tot nieuwe en nog grotere verschillen bij het verwezenlijken van de doelstellingen van het programma;

1.5. is van mening dat de mogelijkheid die de nieuwe lidstaten wordt geboden om al voor hun toetreding deel te nemen aan het programma, positief bijdraagt tot de verwezenlijking van de algemene doelstellingen van de uitbreiding;

1.6. wijst met het oog op het realiseren van de algemene doelstellingen van het programma op het belang van samenwerking tussen de actoren die dicht bij de gewone burger staan (regionale en lokale overheden, particuliere organisaties, bedrijven e.d.);

1.7. benadrukt dat een goede toerusting voor de arbeidsmarkt een van de belangrijkste doelstellingen van onderwijs is; een nauwe samenwerking tussen onderwijsinstellingen en ondernemingen is geboden, omdat de vaardigheden waarom wordt gevraagd, snel veranderen in een op kennis gebaseerde informatiemaatschappij;

1.8. verklaart dat er bij het tot stand brengen van een nieuwe leeromgeving bijzondere aandacht dient uit te gaan naar de ontwikkeling van leerinhouden en de kwaliteit van leerprocessen, waarbij echter niet de fundamentele, op menselijke vorming gerichte doelstellingen van onderwijs en het belang van intermenselijke contacten mogen worden vergeten;

1.9. benadrukt dat gebruik van ICT in het onderwijs en onderricht in de omgang met deze technologieën twee verschillende zaken zijn, iets wat in het voorstel van de Commissie niet duidelijk tot uitdrukking komt;

1.10. vindt het absoluut noodzakelijk dat het programma, zoals ook door de Commissie voorgesteld, de scheidslijnen tussen algemeen onderwijs en beroepsopleiding overschrijdt, en wijst erop dat dit niet alleen vraagt om samenwerking tussen regionale en lokale overheden, maar ook om een nieuwe vorm van partnerschap tussen verschillende onderwijsniveaus, volwasseneneducatie en beroepsleven;

1.11. is van mening dat de door de Commissie voorgestelde programmaterreinen (bestrijding van de digitale kloof, Europese virtuele campussen en jumelages tussen scholen via internet) in overeenstemming zijn met eerder door het Comité bepleite actieterreinen;

1.12. vindt de voor de uitvoering van het programma uitgetrokken middelen onvoldoende om de doelstellingen te kunnen verwezenlijken;

1.13. acht het van belang dat aan het programma duidelijke doelstellingen worden verbonden, en dat er een evaluatie plaatsvindt waarbij wordt nagegaan in hoeverre deze worden verwezenlijkt, maar waarschuwt wel voor een te zware financiële en administratieve belasting ten gevolge van deze evaluatie;

1.14. wil eraan herinneren dat bevordering van het gebruik van ICT in het onderwijs op zich geen afdoende waarborg is voor een hoge kwaliteit ervan en dat het hier slechts om één van de middelen gaat waarmee leerprocessen kunnen worden verbeterd;

1.15. kan zich goed vinden in het streven om virtuele mobiliteit aan te bieden als alternatief voor al degenen die om een of andere reden belemmerd zijn in hun fysieke mobiliteit; in dit opzicht vormt het programma een uitstekende aanvulling op andere communautaire onderwijs- en jongerenprogramma's.

2. Bijzondere opmerkingen van het Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's

2.1. is van mening dat bij de uitvoering van het programma rekening zou moeten worden gehouden met de cruciale rol die de regionale en lokale overheden spelen bij het bestrijden van sociale uitsluiting als gevolg van de ontwikkeling van de informatiemaatschappij, en hoopt dat deze rol zal worden ondersteund via besluiten op diverse niveaus;

2.2. wijst erop dat goed lesmateriaal dikwijls cultuurgebonden is en dat er daarom in het programma ook steun dient te zijn voor de ontwikkeling van leerinhouden in kleinere taalgieden, waar het vaak te duur is om dergelijk materiaal in digitale vorm te produceren;

2.3. is van oordeel dat sociale uitsluiting alleen kan worden tegengegaan als men zich bij de uitvoering van het programma rekenschap geeft van de noodzaak om voor alle mogelijke gebruiksgroepen gebruiksvriendelijke apparatuur en programma's te ontwikkelen;

2.4. hoopt dat het programma in belangrijke mate zal bijdragen tot het gebruik van open source producten in het onderwijs;

2.5. spreekt de wens uit dat het eLearning-programma en het document over de doelstellingen voor de onderwijs- en opleidingsstelsels met het bijbehorende monitoringsproces elkaar op adequate wijze zullen ondersteunen;

2.6. zou willen dat naast het Bologna-proces, dat op het hoger onderwijs is gericht, in het programma ook ruimte zal zijn voor het op beroepsopleidingen gerichte Kopenhagen-proces;

2.7. stelt voor om t.a.v. de uitvoering van het programma een dusdanige flexibiliteit te betrachten dat rekening kan worden gehouden met de verschillende stadia waarin het ontwikkelingswerk per lidstaat zich bevindt, en met het verschillende tempo waarin het proces zich afspeelt; dit zal de steunverlening effectiever maken;

2.8. is van mening dat de doelstellingen beter kunnen worden verwezenlijkt als het programma zo snel mogelijk wordt verruimd tot het basisonderwijs;

2.9. benadrukt dat het in het licht van de doelstellingen op het gebied van levenslang leren zaak is de mogelijkheden van elearning ook ten goede te laten komen aan personen buiten de onderwijsinstellingen, onafhankelijk van de plaats waar ze zich bevinden;

2.10. dringt erop aan ook in het internettijdperk zorg te dragen voor de sociale, individuele en ethische opvoeding van kinderen en jongeren en op adequate wijze schadelijke content te bestrijden;

2.11. zou graag willen dat het eLearning-programma de culturele en taalkundige diversiteit in Europa waarborgt;

2.12. legt er de nadruk op dat er beslist sprake moet zijn van samenwerking en coördinatie met andere communautaire onderwijsprogramma's, teneinde te voorkomen dat overlapping optreedt en ervoor te zorgen dat de verschillende programma's elkaar op efficiënte wijze aanvullen;

2.13. vindt het belangrijk dat met gebruikmaking van ICT kwalitatief hoogstaande methoden voor het leren op afstand worden ontwikkeld, waardoor ook in regio's en gemeenten waar dit anders te duur of organisatorisch te moeilijk te realiseren zou zijn, een breder onderwijsaanbod beschikbaar komt (dit geldt bijvoorbeeld voor ultraperifere en geïsoleerde regio's);

2.14. spreekt de hoop uit dat het eLearning-programma dusdanig kan worden verruimd dat grensoverschrijdende jumelages tussen scholen ook mogelijk worden in regio's die niet alleen op dit moment nog buiten de EU liggen, maar daar ook de komende jaren buiten zullen vallen;

2.15. wijst erop dat bij het ontwikkelen van leerinhouden en elearning leraren en andere onderwijskrachten niet alleen zouden moeten worden gezien als personen die gebruikmaken van bepaalde middelen, maar ook als degenen die deze verder tot ontwikkeling brengen; er dient speciale aandacht uit te gaan naar de IT-scholing van leraren in opleiding en van leraren die reeds beroepsmatig actief zijn, alsmede naar een onderwijskundig verantwoord omgaan met digitaal lesmateriaal in het onderwijs;

2.16. is van mening dat digitaal lesmateriaal vergezeld dient te gaan van adequate, didactisch verantwoorde instructies voor leraren, die het gebruik ervan vergemakkelijken;

2.17. vindt het van belang dat de middelen uit het programma worden bestemd voor initiatieven die het meeste effect sorteren en strategisch het meest van betekenis zijn, waarbij de nadruk dient te liggen op de meest innovatieve, leervriendelijke actiemodellen;

2.18. vindt dat er bij de evaluatie van de resultaten aandacht zou moeten zijn voor de toegevoegde waarde die ICT heeft voor leerprocessen, en hoopt dat de resultaten die worden verkregen bij het tussentijdse evaluatieverslag, zullen worden benut bij het ontwikkelen van de opzet en de leerinhouden van de communautaire onderwijs- en jongerenprogramma's (zoals Leonardo da Vinci en Socrates) na 2006;

2.19. dringt erop aan dat het bij jumelages tussen scholen via internet niet alleen gaat om ICT en virtuele mobiliteit, maar ook om concrete uitwisselingen tussen docenten en studenten.

3. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Aanbeveling 1

Artikel 2

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
<p>2. De specifieke doelstellingen van het programma zijn:</p> <p>e) mechanismen tot stand brengen die tot verbeteringen in de kwaliteit van producten en diensten leiden en een doeltreffende verspreiding en uitwisseling van „good practices” mogelijk maken.</p>	<p>2. De specifieke doelstellingen van het programma zijn:</p> <p>e) mechanismen tot stand brengen die tot verbeteringen in de kwaliteit van producten en diensten en eLearning vergemakkelijkende, onderwijskundig verantwoorde oplossingen leiden en een doeltreffende verspreiding en uitwisseling van „good practices” mogelijk maken.</p>

Motivering

Bij het gebruik van elearning bestaat behoefte aan een meer innovatieve aanpak. Elearning heeft alleen kans van slagen als voldoende rekening wordt gehouden met de wensen van de leerlingen en de aard van de leerstof. Men zal zich moeten concentreren op de kwaliteit van elearningproducten en -diensten en op de onderwijskundige context waarin ze worden gebruikt.

Aanbeveling 2

Artikel 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
<p>1. De doelstellingen van het programma worden op de volgende terreinen en aan de hand van de in de bijlage beschreven actielijnen nagestreefd:</p> <p>b) Europese virtuele campussen: De activiteiten op dit terrein zijn op een betere integratie van de virtuele dimensie in het hoger onderwijs gericht. Doel is om de ontwikkeling van nieuwe organisatiemodellen voor Europese virtuele universiteiten (virtuele campussen) en Europese uitwisselingsprogramma's (virtuele mobiliteit) te stimuleren, daarbij voort te bouwen op de bestaande raamwerken voor Europese samenwerking (het Erasmus-programma, het Bologna-proces), en de in dit kader te hanteren instrumenten (ECTS, Europese Master-opleidingen; kwaliteitsborging; mobiliteit) een „op elearning gerichte dimensie” te geven.</p>	<p>1. De doelstellingen van het programma worden op de volgende terreinen en aan de hand van de in de bijlage beschreven actielijnen nagestreefd:</p> <p>b) Europese virtuele campussen: De activiteiten op dit terrein zijn op een betere integratie van de virtuele dimensie in het hoger onderwijs gericht. Doel is om de ontwikkeling van nieuwe organisatiemodellen voor Europese virtuele universiteiten en andere <u>instellingen voor hoger onderwijs</u> (virtuele campussen) en Europese uitwisselingsprogramma's (virtuele mobiliteit) te stimuleren, daarbij voort te bouwen op de bestaande raamwerken voor Europese samenwerking (het Erasmus-programma, het Bologna-proces), en de in dit kader te hanteren instrumenten (ECTS, Europese Master-opleidingen; kwaliteitsborging; mobiliteit) een „op elearning gerichte dimensie” te geven.</p>

Motivering

Hoger onderwijs is niet per definitie universitair. In tal van Europese landen vallen zowel universiteiten als technische hogescholen onder het begrip „hoger onderwijs”.

Aanbeveling 3

Artikel 3

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
<p>2. De activiteiten op deze terreinen worden ten uitvoer gebracht overeenkomstig de in de bijlage beschreven procedures en met behulp van de volgende maatregelen die, waar nodig, met elkaar gecombineerd kunnen worden:</p> <p>c) steun voor strategische activiteiten van Europese netwerken en partnerships, die bevorderlijk zijn voor innovaties en tot een goede kwaliteit leiden bij de uitwerking en invoering van producten en diensten, die op een zinvolle toepassing van informatie- en communicatietechnologie (ICT) in het onderwijs en de beroepsopleidingen gericht zijn</p>	<p>2. De activiteiten op deze terreinen worden ten uitvoer gebracht overeenkomstig de in de bijlage beschreven procedures en met behulp van de volgende maatregelen die, waar nodig, met elkaar gecombineerd kunnen worden:</p> <p>c) steun voor strategische activiteiten van Europese netwerken en partnerships, die bevorderlijk zijn voor innovaties en tot een goede kwaliteit leiden bij de uitwerking en invoering van producten en <u>diensten en elearning vergemakkelijkende, onderwijskundig verantwoorde oplossingen</u>, die op een <u>zinvolle toepassing van informatie- en communicatietechnologie (ICT)</u> in het onderwijs en de beroepsopleidingen gericht zijn</p>

Motivering

Bij het gebruik van elearning bestaat behoefte aan een meer innovatieve aanpak. Elearning heeft alleen kans van slagen als voldoende rekening wordt gehouden met de wensen van de leerlingen en de aard van de leerstof. Men zal zich moeten concentreren op de kwaliteit van elearningproducten en -diensten en op de onderwijskundige context waarin ze worden gebruikt.

Aanbeveling 4

Artikel 10

Door de Commissie voorgestelde tekst	Door het Comité voorgestelde wijziging
<p>1. De begrotingsmiddelen worden als volgt over de verschillende activiteiten verdeeld:</p> <p>a) elearning ter bestrijding van de digitale kloof: zo'n 25 % van de totale begroting,</p> <p>b) Europese virtuele campussen: zo'n 30 % van de totale begroting.</p>	<p>1. De begrotingsmiddelen worden als volgt over de verschillende activiteiten verdeeld:</p> <p>a) elearning ter bestrijding van de digitale kloof: zo'n ~~25~~ 30 % van de totale begroting,</p> <p>b) Europese virtuele campussen: zo'n ~~30~~ 25 % van de totale begroting.</p>

Motivering

Bestrijding van de digitale kloof is uiterst belangrijk, gelet op de onderverdeling naar leeftijdsklassen in Europa, de uitdagingen van het levenslang leren en de veranderingen die zich in het beroepsleven en het bedrijfsleven voltrekken.

Brussel, 10 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's over:

- de „Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: „Inventarisatie van vijf jaar Europese werkgelegenheidsstrategie”, en
- de „Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: „De toekomst van de Europese werkgelegenheidsstrategie (EWS) — Een strategie voor volledige werkgelegenheid en beter werk voor allen”

(2003/C 244/10)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: „Inventarisatie van vijf jaar Europese werkgelegenheidsstrategie” (COM(2002) 416 def.) en de Mededeling van de Commissie aan de Raad, het Europees Parlement, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: „De toekomst van de Europese werkgelegenheidsstrategie (EWS) — Een strategie voor volledige werkgelegenheid en beter werk voor allen” (COM(2003) 6 def.);

gezien de besluiten van de Europese Commissie van 18 juli 2002 en 14 januari 2003 om het Comité, overeenkomstig artikel 265, eerste alinea, van het EG-Verdrag, dienaangaande te raadplegen;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 23 september 2002 om de commissie „Economisch en sociaal beleid” te belasten met de desbetreffende voorbereidende werkzaamheden; en

gezien het ontwerpadvies (CDR 15/2003 rev.), dat op 24 februari 2003 werd goedgekeurd door de commissie „Economisch en sociaal beleid” (rapporteur: mevrouw Haijanen, lid van de regioraad van Zuid-West-Finland; FIN/EVP),

heeft tijdens zijn 49e zitting van 9 en 10 april (vergadering van 10 april) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

AANBEVELINGEN VAN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

1. Algemene doelstellingen van de herziening van de werkgelegenheidsstrategie

1.1. Het Comité van de Regio's is van mening dat de door de Raad van Barcelona geformuleerde doelstellingen t.a.v. de herziening van de werkgelegenheidsstrategie op consequente en heldere wijze zijn uitgewerkt in de mededeling van de Commissie. De reeds eerder door het Comité vertolkte standpunten inzake verbetering van de doeltreffendheid van de werkgelegenheidsstrategie en versterking van de lokale en regionale dimensie zijn in grote lijnen in deze mededeling terug te vinden. Door af te zien van de op vier pijlers gebaseerde opzet wordt duidelijker zichtbaar hoe de strategie is opgebouwd en zal zij minder aanleiding geven tot misverstanden.

1.2. Het Comité van de Regio's constateert met voldoening dat de belangrijkste doelstellingen t.a.v. de herziening van het werkgelegenheidsbeleid, zoals gepresenteerd in de mededeling, gebaseerd zijn op de doelstellingen van Lissabon. De prioriteiten, bedoeld als grondslag voor de toekomstige richtsnoeren, geven correct weer waar de problemen van de Europese arbeidsmarkt liggen, en vormen een goed uitgangspunt voor het ontwikkelen van nieuwe, effectievere richtsnoeren.

1.3. Het Comité van de Regio's spreekt er zijn voldoening over uit dat het duurzame karakter van de werkgelegenheidsrichtsnoeren wordt versterkt. In de werkgelegenheidsstrategie dient men zich te concentreren op de doelstellingen voor de middellange termijn en moet het zwaartepunt in het proces verschuiven van het formuleren van doelstellingen naar het effectiever maken van de uitvoering en het beoordelen van resultaten. Het Comité wijst erop dat als dit proces een duurzaam karakter krijgt, tevens mogelijkheden worden geschapen voor uitbreiding en verdieping van het proces van raadpleging bij het opstellen van de nationale actieplannen, alsmede voor een nauwere betrokkenheid van de regionale en lokale overheden in dit verband.

1.4. Het Comité van de Regio's staat achter het streven van de Commissie om de werkgelegenheidsstrategie te versoepelen en de taakverdeling tussen de EU en de lidstaten te preciseren. Zo komt het accent bij de uitvoering van de strategie meer te liggen op de specifieke aanbevelingen per land en op de nationale actieplannen. Dankzij het nieuwe tijdschema dat voor dit proces is opgesteld, kunnen de nationale actieplannen beter aansluiten op de voorbereiding van de nationale begrotingen. Door deze veranderingen zal de werkgelegenheidsstrategie meer gewicht krijgen op nationaal niveau.

1.5. Het Comité van de Regio's zou graag zien dat vernieuwing van de arbeidsmarkt bijdraagt tot versterking van de door de EU uitgestippelde lange-termijnstrategie op het gebied van

groei, werkgelegenheid en concurrentievermogen, en dat zij ervoor zal zorgen dat de werking van de arbeidsmarkt niet zodanig wordt beperkt dat de economische groei eronder te lijden heeft. De ontwikkeling van de werkgelegenheid vraagt om een brede benadering, waarbij maatregelen in het kader van verschillende beleidssectoren op elkaar moeten worden afgestemd. Wil men de arbeidsparticipatie verhogen, dan moeten er structurele vernieuwingen op het gebied van werkgelegenheids- en sociaal beleid worden doorgevoerd, moet langdurige werkloosheid worden voorkomen en moet de structurele werkloosheid worden teruggedrongen.

1.6. Het Comité van de Regio's wijst erop dat men zich ter opvoering van de arbeidsparticipatie veel inspanningen moet getroosten om nieuwe arbeidsplaatsen te scheppen en ondernemerschap te stimuleren. Het concurrentievermogen van ondernemingen moet worden verbeterd door de kennis van bedrijven en werknemers, de arbeidsorganisatie, de kwalitatieve aspecten van arbeid en de productiviteit te ontwikkelen. Ook het ondernemingsklimaat moet worden verbeterd. Er zijn doelgerichte maatregelen nodig om administratieve obstakels die de oprichting van ondernemingen, het functioneren ervan en de indienstneming van nieuwe arbeidskrachten in de weg staan, op te ruimen.

1.7. Het Comité van de Regio's is het eens met het standpunt van de Commissie dat de kwaliteit van het werk en de productiviteit alleen kunnen worden verbeterd als de economie hechter wordt verankerd in de kennismaatschappij. Wel zij erop gewezen dat de werkloosheid in bepaalde sectoren het gevolg is van het feit dat het kennisniveau van werknemers niet in overeenstemming is met de eisen van de arbeidsmarkt. Er bestaat buiten de arbeidsmarkt een onbenut arbeidspotentieel, dat moeite heeft aan de beroepskwalificaties te komen waarom op de arbeidsmarkt wordt gevraagd. Daarom dient er naar gestreefd te worden dit arbeidspotentieel te activeren (o.a. door een lagelonnensector te accepteren).

1.8. Het Comité van de Regio's hecht er belang aan dat bij de herziening van de strategie rekening wordt gehouden met de uitbreiding van de EU en dat bij de verdere voorbereidingen van de herziening wordt geluisterd naar de standpunten van de landen die zullen toetreden. Opvoering van de arbeidsparticipatie, verhoging van het kennisniveau en vernieuwing van de productiestructuren zijn enkele van de belangrijkste uitdagingen waarmee de arbeidsmarkten in de nieuwe lidstaten geconfronteerd worden. Door de structurele veranderingen zullen de regionale werkgelegenheidsverschillen groter worden. De bestuurlijke structuren van de kandidaat-lidstaten en met name de slagvaardigheid van de regionale en lokale overheden vragen om versterking, zodat deze zich met optimale doeltreffendheid kunnen aanpassen aan de uitdagingen van de Europese arbeidsmarkt en kunnen profiteren van de middelen die bestemd zijn voor ontwikkelingswerk.

2. Beheer van de werkgelegenheidsstrategie en versterking van de lokale en regionale dimensie

2.1. Het Comité van de Regio's wijst erop dat verwezenlijking van volledige werkgelegenheid en andere in Lissabon geformuleerde werkgelegenheidsdoelstellingen niet eenvoudig zal zijn. Het welslagen ervan is meer dan ooit afhankelijk van een goed functionerende samenwerking tussen tal van beleidsectoren en uitvoerende niveaus, die op dezelfde golf­lengte dienen te zitten, alsmede van een goede coördinatie van middelen.

2.2. Het Comité van de Regio's is het eens met de Commissie dat de lidstaten zich politiek sterker moeten engageren t.a.v. de werkgelegenheidsstrategie. De nationale actieplannen voor werkgelegenheid worden algemeen beschouwd als regeringsdocumenten waarvan het niet duidelijk is in welke relatie ze tot andere nationale beleidsonderdelen staan. Lokale en regionale actoren, de media en het grote publiek weten weinig af van de werkgelegenheidsstrategie. Als gevolg hiervan ontstaan er bij het uitvoeren van de strategie problemen voor de beleidsniveaus die in laatste instantie verantwoordelijk zijn voor besluiten op het gebied van werkgelegenheid.

2.3. Het Comité vindt dat de nationale parlementen zich moeten uitspreken over de NAP's. Zo kan het proces ter verwezenlijking van de doelstellingen van de Europese werkgelegenheidsstrategie doorzichtiger worden gemaakt en wordt ook een brede discussie in gang gezet. De NAP's kunnen op die manier als nationale actieprogramma's meer gewicht krijgen, terwijl de volksvertegenwoordigers op deze manier een „natuurlijk” instrument in handen krijgen waarmee de verschillende gezichtspunten inzake werkgelegenheidsbeleid — van het centrale, regionale en lokale niveau — met elkaar in overeenstemming kunnen worden gebracht.

2.4. Het Comité van de Regio's is van mening dat de werkgelegenheidsstrategie qua inhoud en woordgebruik helderder moet worden geformuleerd en moet worden afgestemd op de regionale en lokale omstandigheden. Opinieonderzoeken wijzen uit dat de Europese burgers het EU-beleid ervaren als iets waarmee ze geen voeling hebben en dat ver van hen af staat. Op grond van de ervaringen die zijn opgedaan met het bevorderen van plaatselijke werkgelegenheid, kan worden gesteld dat er nog altijd vrij veel problemen zijn, omdat de verschillende niveaus die belast zijn met de uitvoering van de Europese werkgelegenheidsstrategie, veel dingen verschillend interpreteren.

2.5. Het Comité van de Regio's benadrukt dat de regionale en lokale overheden een belangrijke rol en verantwoordelijkheid dienen te hebben bij het ontwikkelen en in praktijk brengen van de werkgelegenheidsstrategie. De Europese werkgelegenheidsstrategie dient dusdanig te worden aangepast dat er een proces ontstaat dat zich op meerdere niveaus afspeelt en waarbij sprake is van een continue interactie tussen lokale, regionale, nationale en communautaire actoren. Met het oog op een goed beheer is het zaak dat wordt nagegaan hoe de samenwerking tussen de verschillende bestuursniveaus en andere actoren bij de voorbereiding en uitvoering van de strategie functioneert. Voor de consument vormt bestuur echter één geheel, zodat het zin heeft om tevens na te gaan hoe ondernemingen en burgers aan de basis invloed kunnen uitoefenen op de ontwikkeling van diensten ter ondersteuning van werkgelegenheid.

2.6. Het Comité van de Regio's is van mening dat de versterking van de lokale en regionale dimensie van de werkgelegenheidsstrategie horizontaal dient te worden aangepakt. In haar mededeling bekijkt de Commissie de rol van de regionale en lokale overheden in de eerste plaats vanuit het standpunt van het beheer van de werkgelegenheidsstrategie, d.w.z. dat het functioneren en de legitimiteit van het stelsel voorop staan. Deze benadering doet echter onvoldoende recht aan de rol die regionale en lokale actoren op basisniveau spelen bij het in praktijk brengen van de doelstellingen van de werkgelegenheidsstrategie. Elke arbeidsplaats heeft haar begin en haar einde op plaatselijk niveau. Regionale en lokale overheden spelen een belangrijke rol bij het verlenen van diensten die bijdragen tot de werkgelegenheid (op het gebied van sociale bescherming, opleiding en onderwijs), bij het ontwikkelen van plaatselijke arbeidsmarkten en nieuwe arbeidsplaatsen en bij het zelf verschaffen van werk. Ze dragen in belangrijke mate bij tot de mogelijkheden die jongeren, vrouwen, immigranten en ouderen hebben inzake de toegang tot de arbeidsmarkt, en ze spelen een grote rol bij het bevorderen van gelijke kansen op de arbeidsmarkt. Hun rol is vaak cruciaal als het gaat om de integratie van groepen die buiten de arbeidsmarkt staan. Een hoge mate van activiteit is ook een van de centrale doelstellingen van het plaatselijke ontwikkelingsbeleid en een fundamentele voorwaarde voor de instandhouding van de dienstverlening.

2.7. Uit de mededeling blijkt dat de Commissie verkleining van de regionale werkgelegenheidsverschillen als een van de prioriteiten van de toekomstige werkgelegenheidsstrategie beschouwt. Er zijn per regio grote verschillen op het gebied van werkgelegenheid en deze verschillen zullen na de uitbreiding alleen maar groter worden. Het Comité van de Regio's wijst erop dat er ook binnen regio's steeds meer uiteenlopende problemen zijn. Het wordt steeds moeilijker om met beleidslijnen die op macroniveau worden uitgezet, in te spelen op regionale en lokale problemen. Naar de mening van het Comité tonen de problemen op de arbeidsmarkt duidelijk aan dat er behoefte bestaat aan een benadering waarbij beleidsmaatregelen worden afgestemd op de groeiende verschillen tussen regio's. De werkgelegenheidsstrategie zou, in de lijn van de algemene tendens in de OESO-landen, dienen bij te dragen tot decentralisering van het werkgelegenheidsbeleid. De lidstaten zouden ook moeten bevorderen dat bevoegdheden op het gebied van de praktische tenuitvoerlegging van het werkgelegenheidsbeleid worden overgeheveld naar het regionale en lokale niveau.

2.8. Het Comité van de Regio's is het eens met de Commissie dat de Europese werkgelegenheidsstrategie gericht moet zijn op stimulering en ondersteuning van het opstellen en uitvoeren van regionale, op partnerschap gebaseerde werkgelegenheidsstrategieën. Partnerschappen tussen openbare sector, bedrijfsleven, actoren van de sociale economie en particuliere organisaties hebben immers een bijzondere rol bij het genereren van nieuw sociaal kapitaal en het ontstaan van nieuwe ondernemingen en arbeidsplaatsen. De partnerschappen zouden breed moeten zijn opgezet en allerlei verschillende actoren en niveaus moeten omvatten. Het opstellen van regionale werkgelegenheidsstrategieën zou op efficiënte wijze moeten worden gecoördineerd met het opstellen van nationale actieplannen. Voor het opstellen en uitvoeren van deze strategieën zouden in de nationale begrotingen en de ESF-programma's voldoende middelen moeten worden uitgetrokken.

2.9. Het Comité van de Regio's is van mening dat men zich bij het bevorderen van de werkgelegenheid op plaatselijk niveau te veel verlaat op de traditionele actiemodellen en benaderingen van een actief arbeidsmarktbeleid. Naast traditionele maatregelen op het niveau van individuen zou in toenemende mate moeten worden gestreefd naar het ontwikkelen van een gunstig werkgelegenheidsklimaat (infrastructuur, onderwijs, dienstverlening, ondernemerschap) en naar een preventief beleid op dit gebied. Regionale en lokale actoren zouden moeten worden aangemoedigd om gebruik te maken van nieuwe innoverende benaderingen en methoden.

2.10. Het Comité van de Regio's is van mening dat, bij het ontwikkelen van de uitvoering van de werkgelegenheidsstrategie, de beleidsmaatregelen ter bevordering van de werkgelegenheid (de Europese werkgelegenheidsstrategie) en de desbetreffende financieringsmechanismen beter op elkaar afgestemd zouden moeten worden, hetgeen de efficiency van de programma's ten goede komt. Het Europees Sociaal Fonds zou ertoe moeten bijdragen dat de regionale dimensie wordt geïntegreerd in de Europese werkgelegenheidsstrategie.

2.11. Het Comité van de Regio's benadrukt dat proefprojecten ter ondersteuning van de lokale en regionale dimensie van de Europese werkgelegenheidsstrategie (territoriale werkgelegenheidspacten, innoverende maatregelen, partnerschapsprogramma's e.d.) en nationale beleidsvormen beter op elkaar moeten worden afgestemd. Proefprojecten hebben de bevordering van de werkgelegenheid een toegevoegde waarde verleend. Het probleem is echter dat men er niet in slaagt de goede ervaringen die hiermee zijn opgedaan, ook om te zetten in nationale programma's.

2.12. Het Comité van de Regio's acht het van belang dat ter ontwikkeling van de Europese werkgelegenheidsstrategie de kennisbasis wordt uitgebreid en er betere methoden komen om te beoordelen hoe maatregelen van regionale en lokale overheden uitpakken, en procedures te ontwikkelen met behulp waarvan de lidstaten rapport kunnen uitbrengen over

de rol van regionale en lokale overheden bij het ten uitvoer brengen van nationale werkgelegenheidsprogramma's.

2.13. Het Comité van de Regio's sluit zich aan bij de doelstelling van de Commissie om de rol van de sociale partners in zaken van werkgelegenheid te versterken. Er zij op gewezen dat de regionale en lokale overheden, zijnde belangrijke werkgevers, als volwaardige partij dienen te worden betrokken bij het overleg tussen de sociale partners.

2.14. Het Comité van de Regio's is met de Commissie van mening dat de open coördinatiemethode een geschikt middel is bij de uitvoering van de werkgelegenheidsstrategie. Wel dient ervoor gewaakt te worden dat de gebruikte methode leidt tot een beperking van de beslissingsbevoegdheid van de nationale en decentrale bestuursniveaus bij het organiseren van de sociale bescherming.

2.15. Het Comité van de Regio's spreekt er zijn voldoening over uit dat de Commissie, gehoor gevend aan de oproep van de Raad van Barcelona, voorstelt om de werkgelegenheidsrichtsnoeren en de globale richtsnoeren van het economische beleid nauwer op elkaar af te stemmen en het proces te versoepelen. Een en ander dient dusdanig te worden gecoördineerd dat alle betrokken instellingen, de sociale partners en ook andere actoren die een rol hebben bij het uitvoeren van de werkgelegenheidsstrategie, op adequate wijze hun stem kunnen laten horen en dat er een diepgaande discussie kan plaatsvinden. Bij de verdere voorbereiding van de werkgelegenheidsstrategie dient rekening te worden gehouden met de standpunten van het Comité.

2.16. Het Comité van de Regio's benadrukt dat de dialoog tussen de Commissie en het Comité over de ontwikkeling van de Europese werkgelegenheidsstrategie open en constructief is verlopen. Het Comité is graag bereid een eigen bijdrage te leveren aan de totstandkoming van het „Forum voor lokale ontwikkeling” (a.s. mei in Griekenland) en aan de verspreiding van de ervaringen die in de verschillende lidstaten op regionaal en lokaal niveau zijn opgedaan.

Brussel, 10 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE

Advies van het Comité van de Regio's, over de „Mededeling van de Commissie — Europese benchmarks in onderwijs en opleiding: follow-up van de Europese Raad van Lissabon”

(2003/C 244/11)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S,

gezien de mededeling van de Commissie „Europese benchmarks” in onderwijs en opleiding: follow-up van de Europese Raad van Lissabon;

gezien het besluit van de Commissie van 20 november 2002 om het Comité overeenkomstig artikel 265, eerste alinea, van het EG-Verdrag over dit onderwerp te raadplegen;

gezien het besluit van zijn voorzitter van 5 augustus 2002 om de commissie „Cultuur en opleiding” met het opstellen van een advies over dit onderwerp te belasten;

gezien zijn advies over het verslag van de Commissie „De concrete doelstellingen van de onderwijsstelsels” (CDR 89/2001 fin) ⁽¹⁾;

gezien zijn advies over het „Voorstel voor een aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad betreffende Europese samenwerking inzake kwaliteitsevaluatie in het schoolonderwijs” (CDR 21/2000 fin) ⁽²⁾;

onder verwijzing naar het advies over het „Witboek over onderwijs en opleiding: Onderwijzen en leren — naar een cognitieve samenleving” (CDR 115/96 fin) ⁽³⁾;

onder verwijzing naar het advies over de mededeling van de Commissie „Naar een communautaire raamstrategie inzake de gelijkheid van mannen en vrouwen” (CDR 233/2000 fin) ⁽⁴⁾;

onder verwijzing naar het advies over het „Memorandum over levenslang leren” (CDR 19/2001 fin) ⁽⁵⁾;

onder verwijzing naar het advies over mededeling van de Commissie „eLearning-actieplan — Het onderwijs van morgen uitdenken” (CDR 212/2001 fin) ⁽⁶⁾;

onder verwijzing naar het advies over de mededeling van de Commissie „Een Europese ruimte voor levenslang leren realiseren” (CDR 49/2002 fin) ⁽⁷⁾;

gezien het op 18 februari 2003 door de commissie „Cultuur en opleiding” goedgekeurde ontwerpadvies (CDR 349/2002 rev.) (rapporteur: de heer Abel, districtsraad Kopenhagen; DK/EVP);

overwegende hetgeen volgt:

in artikel 149 van het EG-Verdrag staat dat de Gemeenschap bijdraagt tot de ontwikkeling van onderwijs van hoog gehalte door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig door hun activiteiten te ondersteunen en aan te vullen, met volledige eerbiediging van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel en van hun culturele en taalkundige verscheidenheid; er is dus geen sprake van enige vorm van harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten;

⁽¹⁾ PB C 19 van 22.1.2002, blz. 23.

⁽²⁾ PB C 317 van 6.11.2000, blz. 56.

⁽³⁾ PB C 182 van 24.6.1996, blz. 15.

⁽⁴⁾ PB C 144 van 16.5.2001, blz. 47.

⁽⁵⁾ PB C 357 van 14.12.2001, blz. 36.

⁽⁶⁾ PB C 19 van 22.1.2002, blz. 26.

⁽⁷⁾ PB C 278 van 14.11.2002, blz. 26.

samenwerking tussen lidstaten op onderwijsgebied levert een belangrijke bijdrage tot verwezenlijking van de door de Europese Raad van Lissabon geformuleerde doelstelling om van Europa een concurrerende en dynamische kenniseconomie te maken;

het Comité steunt de hoofddoelstelling van de mededeling, maar wijst erop dat het van essentieel belang is dat de regionale en lokale overheden bij het benchmarkingproces worden betrokken, omdat zij de grootste verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het onderwijsbeleid dragen; bovendien houdt de Commissie bij de concrete benchmarks onvoldoende rekening met de specifieke uitgangssituatie van iedere lidstaat, terwijl dit van wezenlijk belang is bij de open coördinatiemethode zoals ook in de conclusies van het voorzitterschap van de Europese Raad van Lissabon staat,

heeft tijdens zijn 49e zitting op 9 en 10 april 2003 (vergadering van 10 april) het volgende advies uitgebracht, dat met algemene stemmen is goedgekeurd.

1. Standpunten van het Comité van de Regio's

Het Comité van de Regio's

1.1. steunt het streven van de Commissie om concrete doelstellingen voor het onderwijs vast te stellen — een belangrijke voorwaarde om van Europa een concurrerende en dynamische kenniseconomie te maken (Europese Raad van Lissabon) — en is ingenomen met de ambitieuze toon van de mededeling; tegelijkertijd zou in dit verband moeten worden nagegaan in hoeverre het Commissiedocument een positieve bijdrage tot de huidige discussie over het onderwijsbeleid kan leveren;

1.2. meent dat het vaststellen van concrete benchmarks onderdeel van dit proces is, maar wijst erop dat daarbij rekening moet worden gehouden met de specifieke uitgangssituatie van iedere lidstaat zoals de open coördinatiemethode ook vereist;

1.3. onderstreept dat de regionale en lokale overheden een centrale rol spelen bij de maatregelen om de vastgestelde benchmarks te behalen;

1.4. roept de Commissie op de ontwikkeling van netwerken voor uitwisseling van ervaringen en verbreiding van succesvolle initiatieven — een belangrijk onderdeel van de open coördinatiemethode — te steunen;

1.5. roept de Commissie op de afzonderlijke lidstaten te adviseren de regionale en lokale overheden bij het benchmarkproces te betrekken;

1.6. erkent dat sommige landen eerder aan de benchmarks zullen voldoen indien er meer middelen worden ingezet, maar wijst erop dat dit niet altijd opgaat;

1.7. wijst erop dat alleen aan de benchmarks kan worden voldaan indien de leerkrachten over de noodzakelijke pedagogische en vak kennis beschikken;

1.8. steunt het voorstel van de Commissie om landelijke benchmarks voor de verhoging van investeringen per capita in menselijke hulpbronnen vast te stellen; overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel zijn het immers de bevoegde nationale, regionale en lokale overheden die de hoogte van de voor de verschillende onderwijsvormen bestemde middelen vaststellen;

1.9. roept de Commissie op ervoor te zorgen dat gegevens over de uitgangssituatie en de ontwikkeling hiervan op nationaal, regionaal en lokaal niveau in de lidstaten beschikbaar zijn;

1.10. benadrukt dat het enorm belangrijk is dat ook de nieuwe lidstaten aan dit proces kunnen deelnemen en roept de Commissie op initiatieven te ontplooiën om de nieuwe lidstaten op vrijwillige basis voor de benchmarks te interesseren.

2. Aanbevelingen van het Comité van de Regio's

Tegen 2010 horen alle lidstaten het percentage vroegtijdige schoolverlaters minstens te halveren ten opzichte van 2000 om een EU-gemiddelde van 10 % of minder te bereiken. Het Comité van de Regio's

2.1. stelt vast dat de Commissie er bij haar voorstel dat het aantal leerlingen dat de school verlaat zonder het verplichte onderwijs traject te hebben doorlopen vóór 2010 minstens moet worden gehalveerd ten opzichte van 2000, geen rekening mee houdt dat het percentage afvallers per lidstaat varieert van 7,7 % tot wel 43,1 %;

2.2. adviseert deze benchmark anders te formuleren, zodat landen die het nagestreefde EU-gemiddelde van 10 % reeds benaderen, zich op dit cijfer richten en niet op halvering van het aantal voortijdige schoolverlaters;

2.3. wijst erop dat landen waarin het aantal schoolverlaters ver boven de 10 % ligt, grote moeite zullen hebben om dit cijfer vóór 2010 te halveren, omdat dit vermoedelijk een forse uitbreiding van hun onderwijsstelsel zal vergen.

Tegen 2010 hebben alle lidstaten het onevenwicht tussen het aantal vrouwelijke en mannelijke afgestudeerden in wiskunde, exacte wetenschappen en technologie minstens gehalveerd en tevens gezorgd voor een algemene significante stijging van het totale aantal afgestudeerden in vergelijking met het jaar 2000. Het Comité van de Regio's

2.4. erkent dat grote verschillen tussen het aantal afgestudeerde mannen en vrouwen een probleem vormen (zie het advies over de Mededeling van de Commissie „Naar een communautaire raamstrategie inzake de gelijkheid van mannen en vrouwen”, CDR 233/2000 fin, rapporteur: Bunyan en het advies over het „Memorandum over levenslang leren” CDR 19/2001 fin, rapporteur: Tallberg), maar vindt dat verhoging van het totale aantal afgestudeerden op de genoemde gebieden net zo belangrijk is omdat er momenteel een tekort aan afgestudeerden is;

2.5. stelt voor dat deze benchmark anders wordt geformuleerd, zodat alle lidstaten voor een forse toename van het totale aantal afgestudeerden moeten zorgen, en er tegelijkertijd naar streven dat minimaal 40 % van het aantal afgestudeerden vrouw is.

Tegen 2010 zorgen de lidstaten ervoor dat het gemiddelde percentage van de 25- tot 64-jarigen in de EU minstens hoger secundair onderwijs heeft genoten, 80 % of meer bedraagt. Het Comité van de Regio's

2.6. is tevreden met deze benchmark omdat mensen hierdoor meer kansen op de arbeidsmarkt krijgen en daarmee een actievere rol in de maatschappij kunnen vervullen;

2.7. benadrukt dat de betrokken maatregelen hoofdzakelijk op jongeren gericht moeten zijn en ervoor moeten zorgen dat zij hun opleiding afmaken en het verband tussen opleiding en kansen op de arbeidsmarkt inzien; verbetering van hun basisvaardigheden zal ten goede komen aan hun bereidheid om hun verdere leven scholing te blijven volgen;

2.8. meent dat specifieke nationale programma's op het gebied van strategieën voor levenslang leren vereist zijn om te bereiken dat het gemiddelde percentage van de 25- tot 64-jarigen in de EU minstens hoger secundair onderwijs heeft genoten, meer dan 80 % bedraagt.

Tegen 2010 is het percentage 15-jarigen dat lage scores haalt voor lezen, wiskunde en exacte wetenschappen in iedere lidstaat minstens gehalveerd. Het Comité van de Regio's

2.9. stelt voor om, naast de doelstelling het percentage laag scorenden te halveren, een nauwkeurigere Europese doelstelling te formuleren die in aanvulling op de halveringsdoelstelling gebruikt kan worden in landen waar het percentage leerlingen dat slecht scoort met lezen, wiskunde en exacte vakken, heel laag ligt;

2.10. erkent dat goed kunnen lezen en schrijven en goed zijn in wiskunde en wetenschappen belangrijk is, maar wijst erop dat mensen ook goed met ICT moeten kunnen omgaan en vreemde talen moeten beheersen om zich in de kennismaatschappij te redden en om kennis te vergaren, te communiceren en problemen op te lossen — doelstellingen op het gebied van bij- en nascholing en levenslang leren;

2.11. onderstreept dat het zeer belangrijk is dat kinderen op jonge leeftijd leren omgaan met ICT met behulp van pedagogische instrumenten die speciaal op deze doelgroep zijn afgestemd;

2.12. roept de Commissie op zich in te blijven spannen om toereikende en betrouwbare gegevens over het onderwijs op ICT-gebied en het gebruik van ICT in het onderwijs te verzamelen (zie ook het advies over het verslag van de Commissie „De concrete doelstellingen van de onderwijsstelsels”, CDR 89/2001 fin, rapporteur: O'Neachtain);

2.13. wijst erop dat het onderricht in lezen, schrijven, wiskunde, wetenschappen en ICT niet ten koste mag gaan van andere vakken op school of van de ontwikkeling van eigenschappen als creativiteit, gevoel van eigenwaarde, sociale vaardigheden, solidariteit en democratische gezindheid, die vooral in een kennismaatschappij erg belangrijk zijn; daarom zou op alle leerstofgebieden systematisch extra aandacht moeten worden besteed aan de genoemde vakken, vooral aan lezen en schrijven, zonder dat andere vakken hieronder te lijden hebben.

Tegen 2010 moet het EU-gemiddelde voor participatie in levenslang leren minstens 15 % van de volwassen bevolking op beroepsactieve leeftijd (de leeftijdscategorie van 25- tot 64-jarigen) bedragen en mag het percentage in geen enkel land lager liggen dan 10 %. Het Comité van de Regio's

2.14. is ingenomen met deze benchmark, die noodzakelijk is wil de EU aan de eisen van de kennismaatschappij kunnen blijven voldoen en mensen hun positie op de arbeidsmarkt kunnen handhaven en verbeteren en daarbij adequater op de eisen van de markt kunnen inspelen;

2.15. wijst erop dat de benodigde middelen zowel door de publieke als de particuliere sector verschaft moeten worden en dat scholing op diverse manieren en onder verschillend

beheer aangeboden kan worden (b.v. interactief onderwijs via netwerken, coaching of kwaliteitsontwikkelingsprojecten in bedrijven) — dit moet als uitgangspunt worden genomen bij het vaststellen van de meetmethoden;

2.16. meent tot slot dat er geschikte instrumenten voor de certificering van de verworven bekwaamheden moeten komen om de deelname van volwassenen, met name in beroepsactieve leeftijd, aan levenslang leren aan te moedigen.

Brussel, 10 april 2003.

De voorzitter

van het Comité van de Regio's

Albert BORE

Resolutie van het Comité van de Regio's betreffende de steun van het CDR aan de lokale vertegenwoordigers die het doelwit zijn van aanslagen en bedreigingen in Baskenland

(2003/C 244/12)

Het Comité van de Regio's heeft

- A. overwegende dat het Comité van de Regio's de Europese instantie is die de lokale en regionale overheden vertegenwoordigt en als zodanig een bevoorrecht waarnemer is van de lokale democratie in de EU;
- B. overwegende dat de Europese Unie ondeelbare en universele waarden als menselijke waardigheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit hoog in het vaandel draagt en dat zij zich inzet voor het behoud en de ontwikkeling van deze gemeenschappelijke waarden met inachtneming van de culturele diversiteit en de verscheidenheid aan tradities van de volkeren in Europa, alsook voor de nationale identiteit van de lidstaten en de organisatie van hun nationale, regionale en lokale openbaar bestuur;
- C. overwegende dat de vrijheid van meningsuiting, van cultuur, van geloof en van levenswijze het fundament van een open samenleving is;
- D. overwegende dat de beginselen van democratie en de rechtsstaat waarop de EU is gebaseerd worden bedreigd door geplande, systematische en selectieve gewelddadige terroristische aanslagen door de ETA en aanverwante organisaties tegen de lokale verkozenen in Baskenland en Navarra; dat talloze gemeenteraadsleden van de Spaanse Partido Popular en de Partido Socialista in deze regio's en in heel Spanje de afgelopen jaren zijn vermoord; dat tientallen Baskische gemeenteraadsleden zijn afgetreden en dat één gemeenteraad zelfs is ontbonden; dat honderden Baskische lokale vertegenwoordigers permanente politiebewaking moeten krijgen;
- E. overwegende dat de democratische partijen die openlijk strijd voeren tegen elke poging om de ontwikkeling van gemeenschappelijke waarden als menselijke waardigheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit te dwarsbomen, de grootste moeite hebben om bij plaatselijke verkiezingen in Baskenland kandidaten te vinden voor hun kieslijsten (en om die reden een beroep moeten doen op militanten uit andere Spaanse regio's); dat de hoofdkantoren van deze partijen moeten worden beschermd en dat hun verkiezingsbijeenkomsten doelwit zijn van openlijke terroristische acties;

- F. overwegende dat diverse Spaanse wetten (kieswet, gemeentewet enz.) moesten worden aangepast om de gemeenteraadsleden te beschermen, dat de regeringen en partijen alles in het werk moeten stellen om de bescherming van deze lokale vertegenwoordigers te waarborgen en dat de Spaanse publieke opinie steeds meer twijfelt aan de rechtmatigheid van de volgende plaatselijke verkiezingen als die in dergelijke omstandigheden moeten plaatsvinden;
- G. overwegende dat de terroristische organisatie ETA ernaar streeft om, door middel van bloedige acties tegen plaatselijke politici, die de zwakste schakel zijn in het netwerk van Spaanse politiek verkozenen, democratische partijen hun recht op vertegenwoordiging te ontnemen en aldus het resultaat van bepaalde verkiezingen te vertekenen;
- H. overwegende dat deze terroristische acties het actief en passief kiesrecht bij gemeenteraadsverkiezingen aan banden leggen en het recht van de burger op vrije wilsuiting en politieke inspraak, waarop het gezag van het openbaar bestuur is gebaseerd, beperken;

tijdens zijn 49e zitting van 9 en 10 april 2003 (vergadering van 10 april) met eenparigheid van stemmen, bij 8 onthoudingen, de volgende resolutie goedgekeurd.

Het Comité van de Regio's

1. wijst elke vorm van geweld wederom categorisch af en veroordeelt alle terroristische aanslagen of bedreigingen in het algemeen, en die van de ETA tegen de Baskische gemeenteraadsleden in het bijzonder, met de grootst mogelijke klem,
2. geeft, namens de lokale en regionale politieke verantwoordelijken in heel Europa, blijk van zijn medeleven en solidariteit met de nabestaanden van de talloze slachtoffers,
3. betuigt zijn meest hartelijke en oprechte steun aan alle gemeenteraadsleden die het doelwit zijn geweest van aanslagen en bedreigingen en moedigt hen aan om hun democratische activiteiten voort te zetten en voor de democratie, de vrijheid en de rechtsstaat te blijven ijveren ondanks de verschrikkelijke omstandigheden waarin zij hun meest legitieme rechten moeten uitoefenen,

4. betuigt eveneens zijn steun aan en solidariteit met de Spaanse autoriteiten, de democratische politieke partijen en degenen die bij de volgende verkiezingen onder deze ondraaglijke terroristische druk kandidaat zijn,
5. hoopt dat de samenwerking tussen politie en justitie in de lidstaten wordt versterkt, zodat korte metten wordt gemaakt met alle vormen van terrorisme in de EU,
6. veroordeelt iedereen die deelneemt aan criminele handelingen of dergelijke handelingen goedkeurt, aanmoedigt, steunt of uitvoert; keurt elke poging om politiek voordeel te behalen bij deze situatie ten stelligste af,
7. verzoekt zijn voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Europese Commissie, de Raad en het Europees Parlement, alsmede aan de Spaanse en Baskische regering.

Brussel, 10 april 2003.

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Albert BORE